

Χριστόδουλος Βασιλείαδης
Δρ Θεολογίας - Ὑπ. Δρ Μουσικῆς

Ἡρωικὲς Μορφὲς τῆς Κυπερουντίας

Ἐκδόσεις Ἁγία Ταῖσια
Λευκωσία 2014

© Ἐκδόσεις Ἁγία Ταΐσια
 Σύμης 15, 2044 Στρόβολος
 Λευκωσία, Κύπρος
 τ: +357 22 814 777
 φ: +357 22 321 342
 e: vas@cy.net

© Saint Taisia Publications
 15 Symis Street, 2044 Strovolos
 Lefkosia (Nicosia) Cyprus
 t: +357 22 814 777
 f: +357 22 321 342
 e: vas@cy.net

Α΄ ἔκδοση: Φεβρουάριος 2014

ISBN: 978-9963-9840-9-1

Ἡλεκτρονική παραγωγή - ἐκτύπωση: Photogramma Ltd, Λευκωσία
 Τηλ. 22433832

Διορθώσεις κειμένου: Μενέλαος Χριστοδούλου

Σχεδιασμός ἔξωφύλλου: π. Χρήστος Γρηγορίου

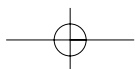
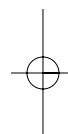
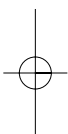
Θερμές εὐχαριστίες σὸν γλωσσολόγο κύριον Μενέλαο Χριστοδούλου γιὰ τὶς γλωσσολογικὲς τοῦ διορθώσεις, σὸν π. Χρῆστο Γρηγορίου γιὰ τὸν σχεδιασμὸ τοῦ ἔξωφύλλου, καθὼς καὶ σὸν Μάριο Θουκυδίδη, Νικόλαο Βασιλειάδη καὶ Παρασκευὴ Βασιλειάδου γιὰ τὶς διορθώσεις τοὺς.

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευση μέρους ἢ ὅλου τοῦ παρόντος, χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ ἔκδοτου.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΪΜΗΣ

*Άναμνήσεις από τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο,
τόν άγώνα τής Ε.Ο.Κ.Α. 1955-59
και τον πόλεμο του 1974*

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Παιδικά χρόνια

Ο Άνδρέας Καΐμης γεννήθηκε στις δύο Αυγούστου του 1924 στην Κυπερούντα. Γονείς του ήταν ο Ιωάννης Καΐμης και η Χατζηθέκλα Χατζηπρωτόπαπα Κυριάκου. Πήγε σχολείο μέχρι την έκτη τάξη δημοτικού. Ήταν από τους καλύτερους μαθητές. Όλοι μαζί ήταν έννεα αδέρφια. Κατά σειράν ηλικίας πρώτη ήταν η Παναγιωτοῦ, η Χατζηκυριακοῦ (Χατζινουῦ), ο Κυριάκος, η Αντιγόνη, η Ελένη, ο Άνδρέας, η Ρεβέκκα, η Μαρία και τελευταῖος ο Γεώργιος.

Μετά τὸ δημοτικὸ σχολεῖο ὁ πατέρας του τὸν πῆρε δουλειὰ στὴ Λευκωσία. Παπούτσια δὲν εἶχε νὰ φορέσει καὶ ἔτσι ὁ πατέρας του πῆρε τὰ παπούτσια τῆς ἀδελφῆς του Χατζινουῦς, τοὺς ἔβαλε τακούνι καὶ τοῦ τὰ ἔδωσε νὰ τὰ φορέσει. Ἔτσι πῆγε στὴ Λευκωσία καὶ ἐργαζόταν σὲ μπακάλικο καὶ καφενεῖο. Τὸ βράδυ πήγαινε στὴν Ὀμορφίτα, ὅπου ἦταν τὸ σπίτι τοῦ μαστροῦ του. Πληρωνόταν ἐνάμισυ μπακίρα τὴ μέρα, δηλαδὴ ἓνα σελίνι τὴ βδομάδα. Ἐκεῖ ἐργάστηκε πέντε βδομάδες καὶ πῆρε πέντε σελίνια. Μὲ αὐτὰ τὰ χρήματα ἀγόρασε μιὰ φορεσιά. Ἀργότερα πῆγε στὸν Στρόβολο καὶ ἐργάστηκε σὰν καφετζῆς γιὰ ἐνάμισυ χρόνο. Μετὰ ἐργάστηκε στὴ λέσχη τοῦ Ἀμιάντου σὰν καφετζῆς γιὰ ἓνα χρόνο. Ἀργότερα ἐργάστηκε στοὺς μύλους, οἱ ὁποῖοι ἄλεθαν ἀμίαντο, γιὰ ἓνα χρόνο.

Ο Άνδρέας ἦταν ἀπὸ τὰ πιὸ δραστήρια μέλη τῆς κοινότητος Κυπε-

Χατζηθέκλα καὶ Ἰωάννης Καΐμης, γονεῖς τοῦ Ἀνδρέα Καΐμη (1946).

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

ρούντας. Το 1943 υπήρξε ιδρυτής μαζί με άλλους του Θρησκευτικού Ὁρθόδοξου Ἰδρύματος (Θ.Ο.Ι.) «Τίμιος Σταυρός» στην Κυπεροῦντα. Ἀνέβασαν ἓνα θεατρικὸ ἔργο καὶ μετὰ τὰ χρήματα, ποὺ πῆραν ἀγόρασαν διάφορα χρειαζόμενα γιὰ τὸ Ἴδρυμα.

Κατάταξη ὡς στρατιώτης

Τὸ 1941 ἤθελε νὰ καταταγῆ ὡς στρατιώτης στὸν Β΄ παγκόσμιο πόλεμο. Ὅμως, ἐπειδὴ ἦταν μικρὸς ἀκόμη - ἦταν δεκαεπτὰ χρονῶν - δὲν τὸν δέχτηκαν. Τότε ἐργάστηκε σὲ ἓνα στρατόπεδο στὰ Πάνω Πολεμίδια, τὸ ὁποῖο εἶχε χειροβομβίδες, νάρκες καὶ γενικὰ ὄλου τοῦ τύπου τὰ πυρομαχικά. Ἐκεῖ ἐργάστηκε γιὰ ἐνάμισυ χρόνο. Ἀργότερα ἐργάστηκε στὰ Πάνω Πολεμίδια ὡς βοηθὸς μάγειρας στὸ μαγειρεῖο τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ. Ἐκεῖ παρέμεινε μέχρι τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1944.

Στὴ μέση καθιστὸς ὁ Ἀνδρέας Καΐμης μαζί με συγχωριανούς του (1943).

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Ήξω από τὸ Θρησκευτικὸν Ὀρθόδοξον Ἰδρυμα «Ὁ Τίμιος Σταυρὸς» Κυπερούντας. Πάνω ἀριστερά: Ἀνδρέας Καΐμης (1946).

Γυμνάσια

Τὸν Ἰανουάριου τοῦ 1944 γράφτηκε σὰν στρατιώτης στὸν Β΄ παγκόσμιο πόλεμο. Ἔκανε γυμνάσια στὰ Πολεμίδια γιὰ ἕξι μῆνες. Μιὰ μέρα ἔπεφτε πολλὴ βροχὴ, ἐνῶ ἔκαμναν γυμνάσια. Τότε οἱ στρατιῶτες ἔτρεξαν νὰ φορέσουν τὰ ροῦχά τους. Ὅμως ὁ τοῖχος, πάνω στὸν ὁποῖο εἶχαν κρεμασμένα τὰ ροῦχά τους, ἔπεσε καὶ πλάκωσε τὸν Ἀνδρέα ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω. Ἐκείνη τὴ μέρα σκοτώθηκαν τρεῖς στρατιῶτες. Πῆραν τὸν Ἀνδρέα στὸ νοσοκομεῖο καὶ ἐκεῖ ἔκανε μιὰ βδομάδα. Στὸ χωριό του, τὴν Κυπερούντα, διαδόθηκε ὅτι ὁ Ἀνδρέας πέθανε. Ὅταν πῆρε ἄδεια ἀπὸ τὴ δουλειά του καὶ ἐπέστρεψε στὸ χωριό, ἡ μητέρα του δὲν τὸ πίστευε ὅτι ὁ γιὸς της ζοῦσε, καὶ ἔκλαιγε ἀπὸ τὴ χαρὰ της.

Ἡ μεγάλη κακοκαιρία

Ἐνα βράδυ ἦταν πολὺ μεγάλη κακοκαιρία. Ἐπεφτε ἀσταμάτητη βροχὴ καὶ φυσοῦσε πολὺ δυνατὸς ἄνεμος, ὁ ὁποῖος πῆρε τὰ τσαντίρια, στὰ ὁποῖα ἔμεναν, πολὺ μακριά, μέχρι τὴν Ἁγία Φύλα. Ὁ νεαρὸς Ἀνδρέας μαζί με τοὺς ἄλλους στρατιῶτες ἔμειναν ἐκτεθειμένοι στὴ βροχὴ καὶ στὸν ἀέρα. Τὴν ἄλλη μέρα πῆγαν καὶ ἔφεραν τὰ τσαντίρια.

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

Δεύτερος από δεξιά: Άνδρέας Καΐμης (1946).

Μετάβαση στην Αίγυπτο

Άργότερα πήγε και έκανε μαθήματα οδήγησης. Όταν τελείωσε τὰ μαθήματα οδήγησης, τὸυς ἔστειλαν στὴν Αἴγυπτο. Πῆγαν μὲ πλοῖο μέχρι τὴ Χάιφα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τραῖνο μετέβηκαν στὴν Ἰσμαηλία, ὅπου ἦταν τὸ στρατόπεδό τὸυς. Στὴν Αἴγυπτο ἔκανε γιὰ ἓνα μῆνα μάγειρας στὸ στρατόπεδο, ὅπου ἔμεναν. Άργότερα τὸν διώρισαν ὡς ὁδηγὸ καὶ ἐκπαιδευτὴ σὲ ἓνα στρατόπεδο ἔξω ἀπὸ τὸ Κάιρο. Ἐκεῖ παρέμεινε μέχρι τὸ τέλος τοῦ πολέμου.

Γυμνάσια

Γύριζαν ὅλα τὰ στρατόπεδα τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Παλαιστίνης καὶ ἐκπαίδευαν στρατιῶτες. Μερικὰ ἀπὸ τὰ γυμνάσια, τὰ ὁποῖα ἔκαναν στοὺς στρατιῶτες, ἦταν καὶ τὰ ἀκόλουθα. Ὁ Άνδρέας ὠδηγοῦσε τὸ τάνκς, πάνω στὸ ὁποῖο ἔδενε ψεύτικους ἀνθρώπους. Οἱ στρατιῶτες ἔπρεπε νὰ σημαδέψουν τοὺς ψεύτικους αὐτοὺς στρατιῶτες καὶ νὰ βροῦν τὸν στόχο τὸυς. Άλλο γυμνάσιο ἦταν νὰ δένουν πάνω σὲ ἓνα σχοινὶ μιὰ πέτρα καὶ

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Ένα ξύλο. Τò ξριχναν στην Άλλη μεριά τού σπιτιού και γάντζωνε εκεί. Τότε ανέβαιναν με τò σχοινί πάνω στò σπίτι. Άλλο γυμνάσιο ήταν νά δέσουν ένα σχοινί πάνω σέ ένα πάσσαλο, πού βρισκόταν κοντά σέ ποταμό. Έτρεχαν, κρατώντας τò σχοινί, και πηδοῦσαν από τήν Άλλη μεριά τού ποταμού. Άλλο γυμνάσιο, πού έκαναν, ήταν νά δέσουν ένα σχοινί πάνω σέ ένα πάσσαλο, ó οποίος είχε ὕψος περίπου σαράντα πόδια. Τότε ανέβαιναν στην κορυφή τού πασσάλου, κρατώντας τò σχοινί. Άλλο γυμνάσιο ήταν νά βάζουν μια τράβα (ξύλο) πάνω από ένα λάκκο, ó οποίος είχε μέσα συρματοπλέγματα, και νά τρέχουν νά περάσουν πάνω από τόν λάκκο. Έκαναν επίσης και διάφορες άσκήσεις καράτε και Άλλες λαβές, τες όποιες έπρεπε νά χρησιμοποιήσουν, αν πιανόντουσαν αιχμάλωτοι. Επίσης έπαιρναν όλοι μαζί διάφορα βαριά αντικείμενα και μάθαιναν πώς νά τά μεταφέρουν όλοι μαζί. Άκόμη μάθαιναν πώς νά δένουν ένα αιχμάλωτο χωρίς σχοινί πάνω σέ μια σωλήνα, δένοντας με ειδικό τρόπο τά πόδια του. Στά στρατόπεδα, στα όποια έκαναν τά γυμνάσια, ὕπηρχαν στρατιῶτες από όλες τες φυλές, Ίνδιάνοι, Πολωνοί, Ίσραηλίτες, Αιγύπτιοι, Έλληνες και πολλοί Άλλοι. Έπισκέφθηκαν και τò Έλ Άλαμίν, όπου ὕπηρχε στρατόπεδο και ένα τεράστιο κοιμητήριο, τò μεγαλύτερο κοιμητήριο τού στρατού. Τόν καιρό εκείνο, πού γύριζαν τά στρατόπεδα και πραγματοποιοῦσαν γυμνάσια, ήταν πολύ γεροδεμένος. Σήκωνε βάρη, τά όποια πολύ δύσκολα μπορούσαν οι στρατιῶτες νά σηκώσουν.

Τέλος τού πολέμου

Όταν τελείωσε ó πόλεμος, μεταφέρθηκαν όλοι στα Κεντρικά Σχολεία Μέσης Άνατολής (Middle East Training

Άνδρέας και Χαρίκλεια Καΐμη (1947).

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

Centre), κοντά στη Γάζα. Εκεί ήθελε να γίνει μηχανικός. Όμως, επειδή δεν ήξερε να μιλά Άγγλικά, πήγε και αγόρασε τρία βιβλία εκμάθησης των Άγγλικών και ένα λεξικό. Μέσα σε ένα μήνα έμαθε τα Άγγλικά πολύ καλά. Τότε πήγε στη σχολή μηχανικής για έξι βδομάδες και τελείωσε πρώτος. Όταν στη συνέχεια τελείωσε μηχανικός, εργάστηκε ως οδηγός και ως μηχανικός, μέχρι που αποστρατεύτηκε.

Έπιστροφή στην Κύπρο

Στις 26 Ιουλίου του 1946 επέστρεψαν με πλοίο από τη Χάιφα στην Κύπρο. Πήγε στα Πολεμίδα και εκεί τους αποστράτευσαν.

Το 1946 ο Άνδρέας μαζί με άλλους χωριανούς, καθώς και ανθρώπους από τα περίχωρα, πήγαν στη Λεμεσό και ίδρυσαν τις «Νέες Συντεχνίες» στην Κύπρο. Αργότερα ίδρυσαν την «Νέα Συντεχνία» στην Κυπερούντα,

στην οποία ο Άνδρέας ήταν μέλος της επιτροπής μέχρι που έφυγε και πήγε στο Μόρφου. Ήταν μέλος της επιτροπής από το 1946 μέχρι το 1954. Όταν ο Άνδρέας ήταν μέλος στην επιτροπή των «Νέων Συντεχνιών», με πρωτοβουλία και ενέργειες δικές του ιδρύθηκε το Συνεργατικό Παντοπωλείο.

Άνδρέας και Χαρίκλεια Καΐμη (1947).

Όρκωμοσία

Στις 29 Ιουνίου 1955 ο Άνδρέας πήγε, για να καλέσει τους άντρες, για να φάνε στο σπίτι του, αφού έκανε γιορτή. Ήταν στην πόρτα ο Βασίλης Βασιλειάδης και δεν τον άφηγε να μπη στο σπίτι του Θεοδόση Παπαχριστοδούλου. Τότε ο Άνδρέας του έδωσε μια σπρωξιά και πέρασε μέσα. Ο Ρένος Κυριακίδης από τη σύγ-

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Ο γάμος του Άνδρέα με τη Χαρίκλεια Καΐμη (1948).

χυσή του, νομίζοντας ότι ήταν αστυνομικός, λόγω του ότι είχε κουρεμένα τα μαλλιά του, έριξε με το όπλο, το οποίο κρατούσε, στο πάτωμα και ή σφαίρα πήγε στο κάτω μέρος του σπιτιού, στα πιθάρια. Την ίδια μέρα ο ΄Ρένος Κυριακίδης έστειλε τον Παπαστυλιανό Σουρμελή και ώρκισε τον Άνδρέα Καΐμη.

Άποστολή στον Άγιο Θεόδωρο

Ο Άνδρέας βοηθούσε με κάθε τρόπο και κάθε μέσο την οργάνωση. Μια μέρα τον έστειλε ο ΄Ρένος Κυριακίδης στον Άγιο Θεόδωρο και έφερε τον Σάββα Κουλλαπή, για να συμπληρώσουν τις αντίρτικες ομάδες. Ο Σάββας κρατούσε και το όπλο του μέσα στο αυτοκίνητο και, όταν κατέβηκε από το αυτοκίνητο, έβαλε το όπλο του στον ώμο του. Ο Άνδρέας του έκανε παρατήρηση να κρύψει το όπλο του, αλλά ο Σάββας δεν το έκρυβε.

Ἡ μάχη τοῦ Πεύκου

Ὁ στρατηγὸς δυὸ τρία βράδρια, προτοῦ γίνῃ ἡ μάχη τοῦ Πεύκου, διέταξε τοὺς ἀντάρτες καὶ τὸν Ἦνο Κυριακίδη νὰ εἶναι ὅλοι ἐτοιμοὶ στὶς ὀκτῶ τὸ βράδυ, γιὰ νὰ πᾶνε νὰ κάνουν τὴν ἐνέδρα στὸν Πεῦκο. Ὁ στρατηγὸς περίμενε καὶ πηγαينوερχόταν ἀπὸ τὶς ἐπτάμισυ. Ὄταν ἔφτασε ἡ ὥρα ὀκτῶ καὶ δὲν εἶχαν φανῆ οἱ ἀντάρτες, ὁ στρατηγὸς πῆρε τὸν Ἦνο Κυριακίδη καὶ τοῦ ἔδωσε ἓνα δυνατὸ χαστούκι, λέγοντάς του «ἡ ὥρα θέλω νὰ εἶναι ὥρα».

Ὁ τομεάρχης Ἦνος Κυριακίδης ἔστειλε τὸν Ἀνδρέα Καῖμη, λόγῳ τοῦ ὅτι ἦταν στρατιωτικὸς καὶ εἶχε πείρα ἀπὸ πόλεμο, μαζὶ μὲ κάποιον ἄλλο ἀντάρτη, ὑπεύθυνο γιὰ τὶς ομάδες, νὰ πᾶνε, γιὰ νὰ ἐλέγξουν ἂν εἶναι ὅλα ἐτοιμα. Πράγματι πῆγαν καὶ οἱ δύο μαζὶ στὴν τοποθεσία τοῦ Πεύκου, ὅπου θὰ γινόταν ἡ μάχη, καὶ ἔφτασαν στὴν ομάδα τοῦ Θεοδόση Παπαχριστοδοῦλου. Ὄταν ὁ Ἀνδρέας εἶδε ὅτι οἱ ἀντάρτες εἶχαν παραταχθῆ καὶ στὶς δύο πλευρὲς τοῦ δρόμου, εἶπε στὸν ὑπεύθυνο γιὰ τὴν τοποθέτηση τῶν ἀνταρτῶν ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι σωστὸ, διότι οἱ μὲν θὰ σκοτώνουν τοὺς δέ. Μετὰ ἀπὸ λίγη ὥρα καὶ καθὼς συζητοῦσαν, ἦρθε καὶ ὁ στρατηγός, ὁ ὁποῖος, ὅταν εἶδε πῶς εἶχαν παραταχθῆ οἱ ἀντάρτες, ῥώτησε κάποιον, ὁ ὁποῖος ἦταν παραταγμένος στὴ μιὰ πλευρά: «Ἐσὺ ποῦ θὰ κτυπᾶς»; «Πρὸς τὰ ἐκεῖ», ἀπάντησε ὁ ἀντάρτης. «Καὶ ὁ ἄλλος, ποῦ εἶναι στὴν ἀντίθετη πλευρά, ποῦ θὰ κτυπᾶ»; «Πρὸς τὰ ἐδῶ», ἀπάντησε ὁ ἀντάρτης. Τότε ὁ στρατηγός, ἐξήγησε ὅτι οἱ θέσεις αὐτὲς δὲν εἶναι σωστές, διότι θὰ σκοτωθοῦν μεταξύ τους οἱ ἀντάρτες, λέγοντας: «Θεὸς φυλάξοι νὰ μὴν ἔρθουν ἀπόψε, διότι θὰ ἔχουμε θύματα».

Οἱ ἀντάρτικες ομάδες περίμεναν μέχρι τὶς δεκάμισυ ἢ ἔντεκα περίπου τὸ βράδυ, ἀλλὰ δὲν πέρασαν οἱ Ἕλληες. Ἔτσι ὁ στρατηγὸς διέταξε ὅλες τὶς ομάδες καὶ πῆγαν δίπλα ἀπὸ τὸν «Κλάδο», στὸ ὕψωμα, ὅπου ἦταν ἡ ομάδα τοῦ Θεοδόση Παπαχριστοδοῦλου, καὶ ἔκανε σὲ ὅλες τὶς ομάδες μιὰ ὁμιλία γιὰ τὸν ἀγῶνα, ποῦ ἔπρεπε νὰ κάνουν γιὰ τὴν ἔνωση τῆς Κύπρου μὲ τὴ μητέρα Ἑλλάδα. Μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν θυμᾶται ὁ Ἀνδρέας, ἦταν καὶ ὁ Γιαννῆς ὁ ἀγροφύλακας ἀπὸ τὰ Χανδριά.

Ἔτσι, ἀφοῦ δὲν εἶχαν περάσει οἱ Ἕλληες, ἀποφασίστηκε νὰ γίνῃ ἡ ἐνέδρα τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί. Ὁ Ἀνδρέας, ἐπειδὴ ἦταν κυβερνητικὸς ὑπάλληλος, ἔπρεπε νὰ πάῃ στὴ δουλειά του καὶ ἔτσι δὲν ἔλαβε μέρος στὴν ἐνέδρα τοῦ Πεύκου.

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Ἐπιστροφή στοῦ Μόρφου

Ὄταν ἐτελειώσε ἡ δουλειά, στήν ὁποία ὁ Ἄνδρέας ἐργαζόταν στόν Σαίττᾶ, ἔπρεπε νά ἐπιστρέψῃ πίσω στοῦ Μόρφου. Ἔτσι ὁ τομεάρχης τῆς περιοχῆς Ῥένος Κυριακίδης ἔδωσε ἕνα χαρτί στόν Ἄνδρέα, τὸ ὁποῖο παρέδωσε στόν ὑπεύθυνο τῆς περιοχῆς Μόρφου καί ἔτσι τὸν δέχτηκαν στίς ομάδες στήν περιοχή Μόρφου, ὅπου ἐργάστηκε μὲ πολὺ ζῆλο.

Ἀπόπειρα δολοφονίας τοῦ Χότς

Ἡ πρώτη ἀποστολή, πού δόθηκε στόν Ἄνδρέα, ἦταν νά βοηθήσῃ στήν ἐκτέλεση τοῦ Χότς, ὁ ὁποῖος ἦταν διευθυντῆς τοῦ Κολλεγίου τῶν διδασκάλων. Ὁ δάσκαλος Γιώργος Χαραλαμπίδης, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη νά σκοτώσῃ τὸν Χότς, ἦταν ἄπειρος ἀπὸ τὰ ὄπλα καί ἔτσι ὁ Ἄνδρέας τοῦ εἶπε νά μὴ σημαδέψῃ πάνω του, ἀλλὰ λίγο πιὸ μπροστά, διότι ὁ Χότς περπατοῦσε πάντα βιαστικά καί ἔτσι, ἂν σημάδευε πάνω του, δὲν θὰ τὸν πετύγγαινε. Ὁ Ἄνδρέας εἶχε τὴν εὐθύνη νά κρύψῃ τὸ ὄπλο, ἀφοῦ ἐργαζόταν στήν κυβερνητικὴ ἑπαυλὴ Μόρφου, ὅπου ἦταν ἡ κατοικία τοῦ Χότς. Πράγματι στήθηκε ἡ ἐνέδρα, ἀλλὰ τὸ περίστροφο, πού ἔδωσαν στόν δάσκαλο, δὲν ἐκπυρσοκρότησε καί ἔτσι ὁ δάσκαλος ἔδωσε τὸ περίστροφο στόν Ἄνδρέα, ὁ ὁποῖος καί τὸ ἐπιδιόρθωσε. Τὸ περίστροφο ἦταν σκουριασμένο καί εἶχε πέντε σφαιρὲς, ἀπὸ τίς ὁποῖες οἱ τρεῖς δὲν ἦταν καλές. Ἔτσι ἔβαλε τίς δύο καλές σφαιρὲς ἀπὸ πάνω καί τίς τρεῖς ἀπὸ κάτω.

Ἄνδρέας καὶ Χαρίκλεια Καΐμη μαζί μὲ τὰ παιδιά τους (1963).

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

Έτσι αποφασίστηκε να γίνει ή εκτέλεση τó άλλο βράδυ. Ο δάσκαλος Γιώργος Χαραλαμπίδης όμως δέν άκουσε τή συμβουλή του Άνδρέα και σημάδεψε πάνω του. Έριψε δύο σφαίρες, αλλά άστόχησε. Προσπάθησε να ρίψη και τις άλλες, αλλά τó περιστροφο δέν λειτούργησε. Έτσι επέστρεψε στον Άνδρέα, έδωσε τó περιστοφο και έφυγε. Ο Άνδρέας έκρυψε τó όπλο και άργότερα τó έδωσε πίσω στην άντάρτικη ομάδα.

Διαταγή για άποκοπή τών καλωδίων τών τηλεφώνων

Ένα άλλο βράδυ δόθηκε διαταγή στον Άνδρέα να πάη να κόψη τά καλώδια τών τηλεφώνων στον σταθμό του Μόρφου. Ο Άνδρέας άντέδρασε και τούς είπε ότι δέν ύπηρχε σκοπιμότητα να κόψουν τά καλώδια, άφου δέν έξυπηρετούσε σε τίποτε. Έτσι ή άπόπειρα αυτή ματαιώθηκε.

Ρίξιμο φυλλαδίων

Ένα βράδυ πήγαν κάποια μέλη τής Ε.Ο.Κ.Α. και έριξαν φυλλάδια έξω άπό τó σπίτι του Άνδρέα, στην είσοδο τής έπαυλης του Μόρφου. Άργότερα τά βρήκαν Άγγλοι στρατιώτες και κτύπησαν στο σπίτι του Άνδρέα. Άνοιξε ή σύζυγός του Χαρίκλεια. Τότε οί στρατιώτες ρώτησαν άν ξερη τίποτα γι' αυτά τά φυλλάδια. Ο Άνδρέας άπάντησε άρνητικά. Τότε οί Άγγλοι τόν ρώτησαν να τούς έξηγήση, άν ξερη Άγγλικά, τί γράφουν τά φυλλάδια. Ο Άνδρέας με τά λίγα Άγγλικά, πού ήξερε, έξηγήσε στους Άγγλους ότι μιλούσαν για τόν άγώνα τής Ε.Ο.Κ.Α. Τότε οί Άγγλοι έδωσαν κουφέτες στα παιδιά του Άνδρέα και έφυγαν. Άπό εκείνη τή μέρα τó σπίτι του Άνδρέα ήταν ύπό παρακολούθηση.

Κέρφιου τών Άγγλων

Κάθε Σαββατοκυρίακο ό Άνδρέας πήγαινε Κυπερούντα. Όταν ύπήρχαν άποστολές τής Ε.Ο.Κ.Α. για όποιοδήποτε θέμα, ό Άνδρέας βοηθοΰσε τις ομάδες. Πολλές φορές οί άντάρτες συμβουλευόνταν τόν Άνδρέα για τó στήσιμο μιās ενέδρας, άφου ήταν έμπειρος εκπαιδευτής του Β' παγκοσμίου πολέμου.

Ένα σαββατοκυρίακο, πού πήγε ό Άνδρέας Κυπερούντα, έγινε κέρφιου τών Άγγλων. Πήραν όλους τούς άνδρες στο Κτόνι και περνούσαν όλοι άπό ένα μασκοφόρο-προδότη. Ευτυχώς όμως για τόν Άνδρέα ό μασκοφόρος δέν τόν ύπέδειξε στους Άγγλους, για να τόν συλλάβουν. Όταν

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

τελείωσε τὸ κέρφιου τῶν Ἄγγλων, ἐπέστρεψε στοῦ Μόρφου. Ὄταν ἐπέστρεψε στοῦ Μόρφου, ἦταν δύο τρεῖς περίπου τὸ μεσημέρι.

Ἐπίσκεψη τοῦ Κυβερνήτη

Ὁ διευθυντὴς τῆς ἐπαύλεως Κώστας Πατσαλίδης εἶπε στὸν Ἄνδρέα ὅτι ἔπρεπε νὰ γίνῃ καθαριότητα, διότι τὴν ἄλλη μέρα θὰ εἶχαν ἐπίσκεψη ἑνὸς ὑψηλοῦ προσώπου. Ὁ Ἄνδρέας κατάλαβε ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ τὸν Κυβερνήτη. Ὄταν τὸ βράδυ ἐπέστρεψε σὸ σπίτι του, πῆγε καὶ βρῆκε τοὺς ἀντάρτες. Τοὺς εἶπε ὅτι εἶχε πληροφορίες ὅτι θὰ ἐπισκεφθῆ τὴν ἔπαυλη ὁ Κυβερνήτης καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἐκτελέσουν. Οἱ ἀντάρτες τοῦ εἶπαν ὅτι δὲν ἔχουν τέτοια διαταγή. Ὁ Ἄνδρέας τότε τοὺς εἶπε νὰ τοῦ δώσουν ἕνα αὐτόματο καὶ νὰ ἀναλάβῃ μόνος του τὴν ἐκτέλεση. Οἱ ἀντάρτες τότε τοῦ ἀπάντησαν ὅτι δὲν ἔχουν αὐτόματο. Ὁ Ἄνδρέας τότε ἔστειλε μήνυμα στὸν στρατηγό, ὁ ὁποῖος ἀργότερα θύμωσε γιὰτὶ ἔχασαν τὴν εὐκαιρία νὰ σκοτώσουν τὸν Κυβερνήτη.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Κυβερνήτης ἐπισκέφθηκε τὴν ἔπαυλη. Κατέβηκε μὲ τὸ ἐλικόπτερο ἔξω ἀπὸ τὸ μηχανοστάσιο τοῦ Ἄνδρέα. Ὄμως δὲν εἶχε ὄπλο, γιὰ νὰ τὸν ἐκτελέσῃ. Ἐγινε καὶ κάποιον λάθος καὶ οἱ Ἄγγλοι στρατιῶτες, ἀντὶ νὰ τὸν περιμένουν στὴν ἔπαυλη, πῆγαν σὸ Γεωργικὸ Γυμνάσιο. Ἐτσι

Ὁμάδα τοῦ Ἄνδρέα Καΐμη κατὰ τὴν ἀνταρσία τῶν Τούρκων τὸ 1963-64.

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

ὁ Κυβερνήτης ἦταν χωρὶς φρουρὰ καὶ ἦταν μιὰ καλὴ εὐκαιρία, γιὰ νὰ τὸν ἐκτελέσουν.

Μόλις πέρασε ὁ Κυβερνήτης, ὁ πιλότος τοῦ ἐλικοπτέρου πρότεινε στὸν Ἄνδρέα, ἂν θέλῃ, νὰ ἐπισκεφθῆ τὸ ἐλικόπτερο. Ὁ Ἄνδρέας τοῦ ἀπάντησε καταφατικὰ καὶ ἔτσι ὁ πιλότος τοῦ ἔδειξε ὅλη τὴ χρήση τοῦ ἐλικοπτέρου. Ἔτσι χάθηκε μιὰ εὐκαιρία, γιὰ νὰ ἐκτελέσουν τὸν Κυβερνήτη.

Ἄνταρσία τῶν Τούρκων τὸ 1963-64

Κατὰ τὶς ἀνταρσίες τῶν Τούρκων ὁ Ἄνδρέας εἶχε δική του ὀμάδα καὶ πῆγαινε κάθε βράδυ στὴ θάλασσα καὶ φρουροῦσαν τὴ θάλασσα, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ ἀπόβαση τῶν Τούρκων.

Ἐνα βράδυ ὁ Ἄνδρέας εἶδε φῶτα στὴ θάλασσα καὶ εἰδοποίησε ἀμέσως τὴν δευτέρα ἀνωτέρα στὸ ἀρχηγεῖο ὅτι βλέπει φῶτα μέσα στὴ θάλασσα.

Οἱ ὑπεύθυνοι ἀπάντησαν ὅτι θὰ πᾶνε ἀμέσως κάτω στὴ θάλασσα, γιὰ νὰ ἐξετάσουν. Ἀργότερα ἔμαθαν ὅτι ἦταν ὁ ἔκτος ἀμερικανικὸς στόλος.

Σὰν ὄπλο κρατοῦσε μιὰ τουρτούρα καὶ μὲ αὐτὸ τὸ ὄπλο ἔκανε ἐνάμισυ μῆνα στὸν Πενταδάκτυλο. Ἐκεῖ τὸν ἐπισκέφθηκε καὶ ὁ στρατηγός, ὁ ὁποῖος τὸν ἀνεγνώρισε καὶ τὸν συνεχάρηκε γιὰ τοὺς ἀγῶνες, ποὺ κάνει, καθὼς καὶ τὴν πολὺτιμη συμβολή του στοὺς ἀγῶνες τῆς Κύπρου.

Ὅταν ἐπέστρεψε στοῦ Μόρφου, τοῦ ἔδωσαν τὸν βαθμὸ τοῦ Λοχαγοῦ. Κάθε βράδυ, μέχρι τὴν τελευταία μέρα τῆς ἀνταρσίας, βοήθησε μὲ τὴν ὀμάδα του γιὰ τὴν καταστολὴ τῆς ἀνταρσίας τῶ Τούρκων.

Ἄνδρέας καὶ Χαρίκλεια Καΐμη μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου στὴν Κυπεροῦντα (1995).

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Άνδρέας Καΐμης (1999).

Ο πόλεμος του 1974

Τὰ ἄρματα, πού διέθετε ἡ Κυπριακὴ Δημοκρατία, ξεκίνησαν ἀπὸ τὴ Δευτέρα Ἀνωτέρα στοῦ Μόρφου, γιὰ νὰ πᾶνε νὰ κτυπήσουν στὸν Ἀγκολέμη καὶ στὴ Λεῦκα καὶ ἔτσι νὰ ἀποχωρήσουν οἱ Τοῦρκοι. Στὴ μέση τοῦ δρόμου ἔμεινε τὸ ἄρμα. Τότε εἰδοποίησαν τὸν Ἀνδρέα, ὁ ὁποῖος καὶ πῆγε ἐπὶ τόπου καὶ ἔφτειαξε τὸ ἄρμα.

Τὸ βράδυ ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖο ὁ Ἀνδρέας ἔφτειαξε τὸ ἄρμα, ἐπέστρεψε πίσω στοῦ Μόρφου. Ἐκεῖ εἶχε ἓνα στρατιώτη, ὁ ὁποῖος ἔτρεμε, διότι φοβήθηκε ἀπὸ τοὺς βομβαρδισμούς. Ὁ στρατιώτης αὐτὸς ἔφερε ἓνα αὐτοκίνητο γεμᾶτο πυρομαχικά, ἀλλὰ φοβήθηκε ἀπὸ τοὺς βομβαρδισμούς καὶ τὸ ἄφησε σὲ μιὰ τοποθεσία καὶ ἔφυγε. Ὑπεύθυνος τοῦ στρατεύματος στὴ Δευτέρα Ἀνωτέρα τοῦ Μόρφου ἦταν ὁ Γιάννης Κασίνης. Ὁ Γιάννης εἶπε στὸν Ἀνδρέα νὰ φέρουν τὸ αὐτοκίνητο μὲ τὰ πυρομαχικά. Ὁ Ἀνδρέας δέχτηκε. Τότε πῆγαν μὲ τὸν στρατιώτη στὴν τοποθεσία, ὅπου ἦταν τὸ αὐτοκίνητο. Ἐπειδὴ ὁ στρατιώτης φοβόταν, ὁ Ἀνδρέας ὠδήγησε τὸ αὐτοκίνητο καὶ τὸ πῆρε στοῦ Μόρφου. Τὸ αὐτοκίνητο ἐκεῖνο μετέφερε ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ πυρομαχικά, σφαῖρες, χειροβομβίδες, ὄπλισμό καὶ ἄλλα.

Τὸ βράδυ ὁ στρατὸς κατέλαβε τὴ Λεῦκα. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Ἀνδρέας πῆγε στὴ Λεῦκα μὲ τὸ λάντροβερ καὶ ἔφερε ὅλα τὰ ἐπίσημα βιβλία τῆς κυβερνήσεως. Τὰ μετέφερε στὸ κυβερνεῖο (διοικητήριο) τοῦ Μόρφου.

Κατάρριψη ἀεροπλάνου

Κοντὰ στὴ Δευτέρα Ἀνωτέρα ὑπῆρχε μία δεξαμενὴ. Ἐκεῖ ἦταν καὶ ἡ ὁμάδα τοῦ Ἀνδρέα. Μαζὶ μὲ τὴν ὁμάδα ἦταν καὶ ὁ γιὸς τοῦ Ἀνδρέα, Κούλλης, ὁ ὁποῖος τότε ἦταν δεκαοκτῶ χρόνων. Ὁ Ἀνδρέας ἔδωσε ὄπλο καὶ στὸν γιὸ του Κούλλη. Τότε περνοῦσε ἀπὸ πάνω τους ἓνα ἀεροπλάνο τουρκικό. Ὁ Ἀνδρέας τότε εἶπε στὴν ὁμάδα του νὰ πυροβολοῦν ἐναντίον τοῦ ἀεροπλάνου. Σὰν ἔβαζαν μὲ τὰ ὄπλα τους στὸ ἀεροπλάνο, ἡ οὐρὰ τοῦ ἀεροπλάνου πῆρε φωτιά. Τὸ ἀεροπλάνο κατέπεσε ἔξω ἀπὸ τὴν Πεντάγεια.

Ὅταν ἄρχισε ὁ πόλεμος τοῦ 1974, ὅλοι οἱ στρατιῶτες πῆγαιναν στὴ Δευτέρα Ἀνωτέρα καὶ ἔπαιρναν τὸν ὄπλισμό τους. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀριστεροὺς ἔπαιρναν τὰ ὄπλα καὶ τὰ πέταγαν στὰ χωράφια καὶ ἐπέστρεφαν σπίτι τους. Ἡ Δευτέρα Ἀνωτέρα ἦταν κοντὰ στὸ ἐργαστήριό τοῦ

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

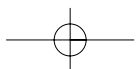
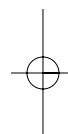
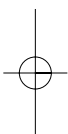
Ἄνδρᾶ καὶ ἔτσι ἦταν μεγάλη εὐκολία στὸ νὰ τοὺς βοηθᾶ σὲ ὅ,τι ἤθελαν.

Κάποια ἄλλη φορὰ πῆραν δυὸ τρία αὐτοκίνητα ὄπλισμὸ ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ τὰ ἔκρουσαν σὲ ἓνα κρησφύγετο κάτω ἀπὸ ἓνα σπίτι. Κάποια φορὰ, ποὺ πῆγαν στὸ κρησφύγετο, περνοῦσε ἓνα ἀεροπλᾶνο, τὸ ὁποῖο εἶχε ἀνοικτὴ τὴν πόρτα του, γιὰ νὰ ρίξῃ ἀλεξιπτωτιστές. Δὲν μπόρεσαν ὁμως νὰ βάλουν μὲ τὰ ὄπλα τους στὸ ἀεροπλᾶνο, γιὰτὶ ἦταν ἐπικίνδυνο οἱ Τούρκοι νὰ ἀναγνωρίσουν τὴ θέση τους καὶ νὰ τοὺς ἀνατινάξουν τὸ σπίτι, ὅπου ἦταν τὸ κρησφύγετο. Λόγω τοῦ ὅτι τὰ τουρκικὰ ἀεροπλᾶνα βομβάρδιζαν συνεχῶς τὴν περιοχὴ, γι' αὐτὸ οἱ στρατιῶτες ἦταν μέσα στὰ περιβόλια, γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὸν κίνδυνο. Μέχρι τὴν τελευταία μέρα τοῦ πολέμου ὁ Ἄνδρᾶς παρέμεινε στοῦ Μόρφου. Στις 14 Αὐγούστου τὸ βράδυ ὁ Ἄνδρᾶς ἔφυγε ἀπὸ τὰ περιβόλια, ὅπου βρισκόταν, καὶ πῆγε σπίτι του.

Ἀργότερα ἐπέβλεπε στὸν δρόμο τοῦ Τροόδου καί, ἂν ὑπῆρχαν πραγματικοπηματίες, τοὺς συνελάμβαναν. Ὁ Ἄνδρᾶς ἔφτειαχνε τὰ αὐτοκίνητα τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἀστυνομίας.

Ὁ Ἄνδρᾶς Καΐμης κοιμήθηκε Ἁγία Παρασκευὴ 3 Μαΐου 2013.

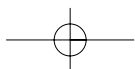
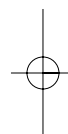
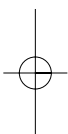

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ Γ. ΒΑΛΙΑΝΤΗΣ

Βιογραφία

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Παιδικά χρόνια

Ο Χριστόδουλος Γεωργίου Βαλιαντής, βιοπαλαιστής, γεννήθηκε στις δέκα Μαΐου του 1915 στην Κυπερούντα. Από τριών χρόνων και μετέπειτα έζησε ζωή σκληρή, διότι ήταν φτώχεια, και δεν είχαν τίποτε να φάνε. Ο πατέρας του ήταν γεωργός, πήγαινε στον Άγιο Γεώργιο και έσπερνε.

Όταν έγινε έξι χρόνων, πήγε σχολείο, αλλά η πείνα τους θέριζε, περπατούσαν ξυπόλυτοι, και παντού ήταν μιὰ κακοριζικιά. Μέσα στο σπίτι, που έμεναν, η μητέρα του Παρασκευή είχε μόνο ένα κρεβάτι και κοιμόντουσαν όλοι πάνω σ' αυτό, καμμιὰ δεκαριά άτομα. Όλοι μαζί ήταν έπτά αδέρφια και οί γονεΐς του μαζί έννιά.

Τò 1923 έπεσε επιδημική ασθένεια, που στην Κύπρο ονομάζεται ρουσούδι, και οί οικογένειες, που προσβάλλονταν από αυτό, ήταν περιορισμένες στο σπίτι τους, χωρίς να επιτρέπεται να βγαίνουν από αυτό, διότι ή ασθένεια ήταν μεταδοτική. Τότε πέθαναν τὰ τρία του αδέρφια, ό Σολωμής και ό Στυλιανός, και ή αδελφή του Άναστασία, ή όποία ήταν δεκαοκτώ χρόνων. Όσπου να επιστρέψη ό πατέρας του, που ήταν στα τεράτσια, πέθανε ή κόρη του Άναστασία, ή όποία ήταν δεύτερη στην οικογένεια, μετά από την Κυριακού. Τρίτη ήταν ή Μαρία, μετά ή Έλένη, μετά ό Χριστόδουλος, κατόπιν ό Σολωμής και ό Στυλιανός. Μέσα σέ δεκατρείς μέρες απέθαναν και οί τρείς. Η αδελφή του Κυριακού παντρεύτηκε τò 1925.

Χατζηθέκλα και Ιωάννης Κάϊμης, γονεΐς τής Άντιγόνης Βαλιαντή (1946).

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

Παρασκευού Σολωμή, μητέρα του Χριστόδουλου Βαλιαντή.

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Ο πατέρας του Χριστόδουλου Βαλιαντή, Γεώργιος Χριστοφή Βαλιαντή, απέθανε στις 23 Αυγούστου 1926. Τότε ο Χριστόδουλος Βαλιαντή ήταν έντεκα χρόνων, πέμπτη τάξη του δημοτικού, και η μητέρα του τον έβγαλε από το σχολείο και τον πήρε στον Άγιο Γεώργιο του Κανκάλλου για να βόσκη τα βόδια, ώστε να μπορέσουν να επιβιώσουν. Είχαν τρία βόδια και ένα όνο, και ο Χριστόδουλος περπατούσε ξυπόλυτος μέσα στα όρη για να βοσκήση τα βόδια.

Όταν απέθανε ο πατέρας τους, η Μαρία και η Ελένη ήταν ανύπαντρες. Ο αδελφός τους Χριστόδουλος βοήθησε τις αδελφές του, για να παντρευτούν. Το 1929 παντρεύτηκε η Μαρία και η Ελένη το 1937.

Η όρφανια, που υπέφερε, ήταν απερίγραπτη. Τον έστειλαν μαζί με τον θείο του Ηλία Μαλέκο, να βόσκη τα ζώα. Καθώς εθέριζαν στην έλιά του Τουραλή, ο θείος του αρρώστησε και σε μία ημέρα πέθανε. Έπειδή ο Χριστόδουλος έμεινε μόνος του, η μητέρα του έστειλε την κόρη της Ελένη, για να τον βοηθήση. Όμως ο Χριστόδουλος, καθώς έβοσκαν τα ζώα, έφυγε και πήγε στο χωριό. Δεν πήγε στο σπίτι του, αλλά στον αείμνηστο Κωνσταντίνο Πετεινού, με το επίθετο Τσιγάρος, για να μάθη τέχνη, δηλαδή σκαρπάρης. Όταν ο Χριστόδουλος πήγε τη νύχτα στο σπίτι, η μητέρα του τον έδειρε. Ο Χριστόδουλος έπέμενε ότι δεν θα ξαναπάη να βόσκη τα βόδια και ότι θα πάη να μάθη τέχνη, πράγμα το οποίο και έγινε.

Από αριστερά: Μαρούλα, Γεωργία, Θέκλα, Παρασκευή, που κρατεί τη μικρή Ελλάδα, Αντιγόνη, που κρατεί την Αντρούλλα και Νίκη (γειτόνισσα), που κρατεί τον Άντρο.

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

΄Από άριστερά: ΄Αντιγόνη, Χριστόδουλος και ή αδελφή τής ΄Αντιγόνης, ΄Ελένη.

΄Αργότερα συνέχισε νά πηγαίνει στον μάστορο για περίπου έξι μήνες. ΄Ομως περνούσαν δύσκολες στιγμές και πεινούσαν. ΄Η μητέρα τους, Παρασκευή Γεωργίου Σολωμή, ήταν μόνη της, άφου ό άνδρας της είχε πεθάνει. Με τόσα παιδιά ήταν πολύ δύσκολο νά τά αναθρέψη. ΄Η ίδια έκανε ζευγάρι μόνη της, φύτευε πατάτες, ώργωνε μόνη της τά άμπέλια. ΄Όταν έβγαζε τó κρασί και τις πατάτες, τά φόρτωνε στο γαϊδούρι και πήγαινε περπατητή στη Λευκωσία για νά πάρη τó έμπορεύμά της και νά τó πουλήση. Λόγω του ότι κάποτε δέν μπορούσε νά πουλήση τó έμπορεύμά της, έμενε στη Λευκωσία, για νά τó πουλήση. Κάποιο βράδυ, που δέν πούλησε τó έμπορεύμά της, άγόρασε δύο ψωμιά και τά έστειλε με κάποιον από την Κυπερούντα, για νά τά πάρη στα παιδιά της νά

φάνε, γιατί δέν είχαν τίποτε εκείνη τή νύχτα. Αύτός δέν τά πήρε και τά παιδιά κοιμήθηκαν τελείως νηστικά. ΄Ο Χριστόδουλος, έπειδή δέν μπορούσε νά έργαστ ή μόνος του, συνέχισε νά πηγαίνει κοντά στον μάστορο. ΄Ας σημειώσουμε ότι ό Χριστόδουλος δέν έξασκοΰσε μόνο τó έπάγγελμα του τσαγγάρη, αλλά σέ κατοπινó στάδιο σχεδίαζε και έκτιζε έξ ολοκλήρου σπίτια, έξασκοΰσε τó έπάγγελμα του πελεκάνου και έραβε μόνος του τά ρούχα τής οίκογένειάς του.

΄Οκτωβριανά

Μετά τó 1931 άρχισε ή άνομβρία και έγιναν και τά λεγόμενα ΄Οκτωβριανά. Κοινοτάρχης τότε ήταν ό Χαρίτος Χατζημιχαήλ. ΄Όταν ήρθε ό έπαρχος από τή Λεμεσό, για νά άκούση τά παράπονα τών κατοίκων τής Κυπερούντας, τά πρώτα λόγια που άκουσε ήταν: «Θέλουμε τήν ΄Ενωση με τή Μητέρα ΄Ελλάδα». Μόλις ό έπαρχος άκουσε αυτά τά λόγια, έφυγε

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

ἀμέσως ἀπὸ τὸ χωριό. Ἐκεῖνη τὴν ὥρα, πού ἔγινε τὸ ἐπεισόδιο, ἦταν παρών καὶ ὁ Χριστόδουλος.

Ἐπὶ τρία χρόνια δὲν ἔβρεξε καθόλου. Ἡ ἀνομβρία μάστιζε ὅλη τὴν Κύπρο. Τότε ὁ Χριστόδουλος πῆγε στὸν Ἀμίαντο καὶ ἐργάστηκε μὲ ἀμοιβὴ ἓνα σελίνι τὴν ἡμέρα. Τὸ σελίνι τότε ἦταν ἐννιά γρόσια. Ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου πῆγαιναν περπατητοὶ καὶ ἐργάζονταν μέχρι τὸ βράδυ. Τότε δὲν εἶχε συγκοινωνίες. Ἐργάστηκε στὸν Ἀμίαντο δύο χρόνια. Ἀφοῦ σταμάτησε τὴν ἐργασία του στὸν Ἀμίαντο, συνέχισε τὴν τέχνη του, τὴν σκαρπαρική.

Ὅταν ἰδρύθηκε ἡ Κυπριακὴ Ἑταιρεία Ὑποδημάτων στὴ Λευκωσία, πῆγε καὶ ἐργάστηκε περίπου ἕξι μῆνες. Τότε ἦταν περίπου δεκαῆξι χρόνων. Ἀργότερα συνέχισε τὴ σκαρπαρική. Σχεδὸν εἶχε πελάτες του ὅλο τὸ χωριό. Τὸ 1937 ἀποφάσισε νὰ ἀρῶβωνιαστῆ. Ἀφοῦ πάντρεψε καὶ τὶς δύο ἀδελφές του, τότε θέλησε νὰ ἀρῶβωνιαστῆ καὶ ὁ ἴδιος. Πῆγε μόνος του καὶ ζήτησε τὴν Ἀντιγόνη.

Στις 22 Ὀκτωβρίου 1939 ἔγινε ὁ γάμος τοῦ Χριστόδουλου μὲ τὴν Ἀντιγόνη. Στὸν γάμο ἐπέρασαν πολὺ ὠραῖα καὶ διασκέδασαν πολὺ. Ἀπὸ τὸν γάμο πῆραν μόνον δεκατρεῖς λίρες. Τοὺς πρώτους ἐννέα μῆνες ἔμειναν παντρεμένοι ἀλλὰ δὲν εἶχαν παιδί. Μετὰ ὁ Θεὸς τοὺς ἐβοήθησε, καὶ ἔκαμαν τὸ πρῶτο παιδί μέσα στὸν πόλεμο, στὶς 25 Φεβρουαρίου τὸ 1941. Τὴν ὀνόμασαν Παρασκευή.

Ὁ Γερμανὸς κατάσκοπος

Ἐν τῷ μεταξὺ ἄρχισε καὶ ὁ Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος τὸ 1940, πού τελείωσε, ὡς γνωστό, τὸ 1945. Τὸ 1943 ὑπῆρχε μεγάλη πείνα, λόγω τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ὁ Χριστόδουλος Βαλιαντῆς μαζί μὲ καμμιά δεκαπενταριά χωριανούς σηκώθηκαν τὴν αὐγή, πῆραν τὰ πράγματά τους στὸν ὄμο καὶ πῆγαν περπατητοὶ ἀπὸ τὸ μαυρογέφυρο στὴ Λεμεσό, γιὰ νὰ ἐργαστοῦν. Πῆγαν στὸ γραφεῖο τοῦ στρατοῦ καὶ τοὺς ἔδωσαν φτυάρι καὶ τσάπα (κοῦσπο) καὶ πῆγαν στὸν Ἅγιο Νικόλαο (κοντὰ στὸ μνημεῖο τοῦ στρατηγοῦ Διγενῆ) καὶ ἔβγαζαν χαρακώματα τοῦ στρατοῦ.

Ἐκεῖ βροῖχαν ἓνα καφενέ (ὁ καφενὲς ἦταν κλειστός) καὶ τοὺς τὸν ἔδωσαν γιὰ νὰ μένουν ἐκεῖ. Κάθε Σάββατο ἐπέστρεφαν περπατητοὶ στὸ χωριό. Ἐργάστηκαν ἐκεῖ δυὸ τρεῖς βδομάδες καὶ τοὺς πλήρωναν τρία σελίνια τὴν ἡμέρα, δηλαδὴ 27 γρόσια.

Μιὰ Τετάρτη τῆς τρίτης ἐβδομάδας κατὰ τὶς δέκα τὸ πρωὶ τοὺς φώναξε ὁ ἀξιωματικὸς νὰ πάνε ὅλοι στὴν παράγκα. Ὁ Χριστόδουλος τοὺς φώναξε νὰ μὴν πάνε, ἀλλὰ νὰ μείνουν ἐκεῖ. Πράγματι, τὸν ἄκουσαν καὶ δὲν

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

Χριστόδουλος Βαλιαντή και η κόρη του Παρασκευή.

στρωτικής Έταιρείας, καθώς και μετέπειτα του Συνεργατικού Παντοπωλείου.

Δημοψήφισμα

Στις 15 Ιανουαρίου 1950 πήγαν όλοι στη Λευκωσία, στο Γ.Σ.Π., για το δημοψήφισμα. Έκει ήταν ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος Β΄, ο μητροπολίτης Κιτίου Μακάριος Γ΄, ο μητροπολίτης Κυρηνείας Κυπριανός, ο Πάφου Κλεόπας και ο χωρεπίσκοπος Σαλαμίνας Γεννάδιος. Όλη η Κύπρος υπέγραψε για την Ένωση με τη μητέρα Ελλάδα. Ο Χριστόδουλος Βαλιαντής στεκόταν πλησίον του αρχιεπισκόπου Μακαρίου Β΄. Ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Β΄ στην εκφώνησή του είπε συγκεκριμένα: «Προτού κλείσουν τα μάτια μου, θέλω να εύλογήσω την ένωση και μόνο την ένωση με τη μητέρα Ελλάδα». Αφού είπε αυτά τα λόγια έπεσε στο έδαφος λιπόθυμος. Μετά τον αρχιεπίσκοπο μίλησε και ο Κιτίου Μακάριος (Γ΄) και ο Κυρηνείας Κυπριανός.

Αφού τελείωσε το δημοψήφισμα, πήγε ο Κυρηνείας Κυπριανός, ο Ίω-

πήγαν στην παράγκα. Κάποιοι άλλοι, όχι από την Κυπερούντα, πήγαν στην παράγκα. Κατά τις δέκα το πρωί πέρασαν αεροπλάνα και βομβάρδισαν την παράγκα. Όσοι πήγαν μέσα σ΄ αυτήν σκοτώθηκαν. Ο άξιωματικός αυτός ήταν Γερμανός κατάσκοπος. Ο Χριστόδουλος Βαλιαντής και οι υπόλοιποι από την Κυπερούντα πήγαν στα γραφεία και ζητούσαν τα λεφτά τους. Έλεγαν στους Άγγλους: «Θέλουμε να μās πληρώσετε και να φύγουμε, διότι θα μās σκοτώσετε εδώ μέσα». Αυτοί άρχισαν να τους πληρώνουν ένα-ένα, αλλά δεν ήθελαν να τους πληρώσουν για τη μέρα εκείνη. Τελικά επέμεναν και τους πλήρωσαν και για τη μέρα εκείνη. Για τρεις μέρες πήραν έννεα σελίνια.

Ο Χριστόδουλος ήταν επίσης από τους πρώτους, οι όποιοι πρωτοστάτησαν στην ίδρυση της Συνεργατικής Πι-

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

αννίδης και άλλοι και πήραν τὸ δημοψήφισμα στὴν Ἀγγλία. Ὡσπου νὰ ἔρθῃ ὁ Κυπριανὸς ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, ἀπέθανε ὁ Μακάριος ὁ Β΄ και ψηφίστηκε ἀρχιεπίσκοπος ὁ Κιτίου Μακάριος Γ΄.

Ὁ ἀγῶνας τοῦ 1955-59

Ὁ ἀείμνηστος ἀρχηγὸς Διγενῆς, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα τοῦ 1955-59, ἔμεινε γιὰ κάποιον διάστημα στὸ χωριὸ Κυπεροῦντα, στὸ σπίτι τοῦ Θεοδόση Παπαχριστοδοῦλου, διότι ἦταν στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖ ἔμεινε γιὰ ἕξι μῆνες περίπου. Ὡρκισε πολλοὺς χωριανούς, καθὼς και ξένους.

Γνωριμία τοῦ Στρατηγοῦ Γεωργίου Γρίβα με τὸν Χριστόδουλο Βαλιαντή

Στις 26 Σεπτεμβρίου 1955 παντρεύθηκε ἡ κουνιάδα τοῦ Θεοδόση Παπαχριστοδοῦλου, Μαρίνα, με τὸν Μικέλλη. Τότε στὸν γάμο ἦρθαν και τὰ παιδιά, ποὺ ἦταν στὴν ομάδα τοῦ Διγενῆ. Στὸν γάμο λοιπὸν ἐχόρευσαν και ἐγλέντησαν. Τὴ Δευτέρα τοῦ γάμου τὸ ἀντρογυνο ἐκάλεσε τοὺς συγγενεῖς και πῆγαν νὰ φᾶνε και νὰ βοηθήσουν στὸ μαγεῖρεμα. Ὁ Χριστόδουλος Βαλιαντῆς τότε γνωρίστηκε με τὸν Χριστάκη Μασωνίδη και με τὸν Σκουφᾶ. Τότε οἱ δύο ἀντάρτες λέγουν στὸν Χριστόδουλο: «Ἄς περπατήσουμε λίγο, γιὰ νὰ δοῦμε τὸ χωριό». Πράγματι ἔτσι και ἔγινε. Σὲ ἕνα σημεῖο οἱ δύο ἀντάρτες χωρίστηκαν γιὰ λίγο ἀπὸ τὸν Χριστόδουλο. Οἱ δύο ἀντάρτες ἔπεσαν πάνω σὲ μιὰ κοπέλα, τὴν Εὐτυχοῦ Καννάουρου, ἡ ὁποία ἐργαζόταν στὸ χωράφι της. Μόλις τὴν εἶδαν, ἔτρεξαν πρὸς τὸν ποταμὸ και ἄρχισαν νὰ ἀνεβαίνουν τὸν ποταμὸ πρὸς τὰ πάνω.

Μετὰ ἀπὸ παρέλευση μιῆς ὥρας ἀνέβηκαν στὸν δρόμο και ἔρχονταν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Χριστόδουλου. Μόλις ὁ Μασωνίδης πλησίασε πρὸς τὸ μέρος τοῦ Χριστόδουλου, τοῦ λέγει με ἔντονο ὕφος: «Μᾶς ἐμαρτύρησες». Ὁ Χριστόδουλος ἐκνευρίστηκε πάρα πολὺ και ἐτοιμάστηκε, γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ ἕνα χαστούκι, ἀλλὰ τραβήχτηκε πίσω. Τότε ὁ Χριστόδουλος τὸν ρώτησε τί ἔπαθαν. Ὁ Μασωνίδης τότε τοῦ ἀπάντησε: «Ἕνα κορίτσι, ἕνα κορίτσι». Ὁ Χριστόδουλος τότε κατέβηκε νὰ δῆ ποιά εἶναι στὸ χωράφι. Πράγματι βρῆκε τὴν Εὐτυχοῦ και τῆς εἶπε νὰ μὴν πῆ τίποτα και νὰ πάῃ στὸ σπίτι της, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο και ἔγινε.

Τὸ ἴδιο βράδυ κάποιος βρῆκε τὸν Χριστόδουλο και τοῦ εἶπε νὰ πάῃ στὸ σπίτι τοῦ Θεοδόση Παπαχριστοδοῦλου και τὸν θέλουν. Πράγματι ξεκίνησε και πῆγε στὸ σπίτι τοῦ Θεοδόση. Βρῆκε ἕξω ἀπὸ τὸ σπίτι του τὴ Θέ-

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

κλα, ἡ ὁποία καὶ τοῦ ἔνεψε νὰ σταματήσῃ. Ὁ Χριστόδουλος τότε σταμάτησε καὶ ἡ Θέκλα πῆγε μέσα καὶ εἰδοποίησε τὸν στρατηγὸ ὅτι ἦρθε ὁ Χριστόδουλος. Ὁ στρατηγὸς εἶπε στὴ Θέκλα νὰ περάσῃ.

Ὁ Χριστόδουλος τότε πῆγε στὸ δωμάτιο, πού ἔμενε ὁ στρατηγός, ἔκαναν χειραψία καὶ ὁ στρατηγὸς πρότεινε στὸν Χριστόδουλο νὰ καθίσῃ. «Κάθισε πρῶτα ἐσύ», τοῦ λέγει ὁ Χριστόδουλος, «καὶ μετὰ κάθομαι καὶ ἐγώ». Τότε ὁ στρατηγὸς μίλησε στὸν Χριστόδουλο γιὰ ἀρκετὴ ὥρα γιὰ τὸν ἀγῶνα καὶ τοῦ ἔδωσε ὁδηγίες πολλές.

Καὶ μάλιστα τοῦ εἶπε: «Κύριε Χριστόδουλε, σὲ ἕξι μῆνες θὰ ρίξωμε στὴ θάλασσα τοὺς Ἑγγλέζους». Ὁ Χριστόδουλος τότε τοῦ ἀπήντησε, κάνοντας τὸν σταυρό του· «Στρατηγέ μου, εἶμαι μαζί σου, ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου». Τὸν ρώτησε πόσα παιδιά ἔχει, καὶ ἐκεῖνος τοῦ ἀπήντησε ὅτι ἔχει πέντε θυγατέρες, ἡ τελευταία (ἕκτη) δὲν ἦταν γεννημένη ἀκόμη. Γεννήθηκε στὶς 5 Ἰουνίου τοῦ 1958 καὶ τὴν ὠνόμασε Ἑλλάδα, ἐπειδὴ ἀγαποῦσε πολὺ τὴ μητέρα Ἑλλάδα καὶ ἠθελε τὴν Ἑνωσὴ μὲ αὐτή.

Τότε λέγει ὁ στρατηγὸς στὸν Χριστόδουλο: «Ἐδῶ ἀπέναντι ἔχει ἓνα κύριο καὶ κάθε πρωὶ ἀνάβει τὸν τσιγάρο του καὶ ὅλο βλέπει πρὸς τὰ ἐδῶ». Ὁ στρατηγὸς σκέφτηκε ὅτι τὸν ἔβλεπε ὑποπτα καὶ ὅτι μποροῦσε νὰ τὸν προδώσῃ στοὺς Ἑγγλέζους. Τότε ὁ Χριστόδουλος λέγει στὸν στρατηγό: «Στρατηγέ μου, αὐτὸ ἄφησέ το σὲ μένα καὶ ἐγὼ αὔριο τὸ πρωὶ θὰ τὸν βρῶ καὶ θὰ τακτοποιηθῆ ἀμέσως τὸ θέμα». Ὁ κύριος αὐτὸς ἦταν ὁ Σολωμὸς Ἀλεξάνδρου, ἀγροφύλακας τοῦ χωριοῦ καὶ προσωπικὸς κουμπάρου τοῦ Χριστόδουλου.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Χριστόδουλος φώναξε τὸν κουμπάρο του, Σολωμὸ Ἀλεξάνδρου, καὶ μὲ κάθε μυστικότητα τοῦ εἶπε τί πρέπει νὰ προσέξῃ. Ἐκεῖνος τότε ἔσκυψε καὶ φίλησε τὰ πόδια τοῦ Χριστόδουλου ἀπὸ εὐγνωμοσύνη καὶ ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμὴ σταμάτησε νὰ βλέπῃ ὑποπτα.

Ὁ Χριστόδουλος Βαλιαντῆς ὠρκίστηκε στὶς 27 Σεπτεμβρίου 1955. Τὸ βράδυ, πού ὠρκίστηκε, ἔγινε κάποια παρεξήγηση μεταξὺ τῶν Χριστάκη Μασωνίδη καὶ Σκουφᾶ. Ὁ στρατηγὸς τότε κάλεσε καὶ τοὺς δύο, πού εἶχαν τσακωθεῖ, καὶ τοὺς ἔδωσε ἓνα χαϊδευτικὸ χαστούκι καὶ τότε καὶ οἱ δύο βάλανε τὸ κλᾶμα καὶ πῆγαν στὸ ἄλλο δωμάτιο.

Ἀργότερα ὁ στρατηγὸς μὲ τὶς ὀμάδες του πῆγαν στὰ λημέρια τῶν Σπηλιῶν καὶ ὁ Χριστόδουλος μπῆκε μέσα στὴν ὀμάδα τοῦ Στυλιανοῦ Λένα. Ὁ Χριστόδουλος ἦταν τροφοδότης τῶν ἀνταρτῶν. Ὁ Λένας πήγαινε στὸ δημοτικὸ σχολεῖο, τὸ ὁποῖο τότε ἦταν μάντρα γιὰ τὰ πρόβατα, καὶ μιλοῦσε μὲ τὸν Χριστόδουλο γιὰ τὸν ἀγῶνα.

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Ἡ μάχη τοῦ πεύκου

Ἡ πρώτη ἐνέδρα, πού ἐγινε στό χωριό Κυπερούντα, ἦταν ἡ μάχη τοῦ πεύκου. Ὁ Χριστόδουλος παρακολοῦθε ἀπό μακριά τή σκηνή αὐτή.

Οἱ ἀντάρτες τῆς Ποταμίτισσας - 1956

Ὁ Στυλιανός Λένας ἦταν ὁμαδάρχης τῆς περιοχῆς Κυπερούντας. Τό 1956 ὁ Λένας συναντήθηκε μέ τόν Χριστόδουλο Βαλιαντή στό δημοτικό σχολεῖο Κυπερούντας. Μίλησαν γιά ἀρκετή ὥρα. Τέλος ὁ Λένας λέγει στόν Χριστόδουλο: «Πήγαινε καί βάλε στό σακκίδιό σου τρόφιμα καί ὅ,τι ἄλλο φαγώσιμο ἔχεις καί ἔλα νά τά πάρωμε στοὺς ἀντάρτες στήν Ποταμίτισσα». Στήν Ποταμίτισσα εἶχε κρησφύγετο, στό ὁποῖο ἔμεναν τέσσερις ἀντάρτες. Πράγματι ἔτσι καί ἐγινε. Πήγαινε στήν Ποταμίτισσα καί δώσανε τά τρόφιμα στοὺς τέσσερις ἀντάρτες. Ὁ Λένας πρότεινε στόν Χριστόδουλο νά γνωρίση τοὺς ἀντάρτες, ἀλλά ὁ Χριστόδουλος ἀρνήθηκε. Ἔτσι ὁ Λένας πῆγε μόνος του στό κρησφύγετο καί ἔδωσε τά τρόφιμα στοὺς ἀντάρτες.

Στή συνέχεια ὁ Λένας καί ὁ Χριστόδουλος ξεκίνησαν γιά τόν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Ἐφτασαν μέχρι τὸ ἀρκατζι, στό ὁποῖο εἶναι ἡ διάτρηση τῶν Δυμῶν, κάτω ἀπὸ τή Σταυρόπετρα. Ἐκεῖ ὁ Λένας ἔδωσε στόν Χριστόδουλο ἕνα περιστροφὸ γιὰ ἀσφάλειά του. Ὁ Λένας συνέχισε τὴν πορεία του πρὸς τὶς Δύμες, ἐνῶ ὁ Χριστόδουλος προχώρησε πρὸς τή Σταυρόπετρα.

Ξαφνικά φάνηκε ἕνα ἀγγλικὸ τζιπ στόν δρόμο πρὸς τὴ Θεοτόκο. Προτοῦ κἂν ἀκόμη καταλάβῃ ὅτιδῆποτε, οἱ ἄγγλοι τοῦ ἔριξαν δύο ριπές. Ὁ Χριστόδουλος πῆδησε μέσα στόν γκρεμὸ καί ἀπ' ἐκείνη τὴ στιγμή ἄρχισε ἕνα μεγάλο βάσανο. Δὲν ἔβλεπε πρὸς τὰ ποῦ νά πάη καί συνεχῶς ἔφτανε σὲ ἀδιέξοδο. Σὲ μιὰ στιγμή, μέσα στό πυκνὸ σκοτάδι, φάνηκε στόν Χριστόδουλο ὅτι ὑπάρχει ἕνα δένδρο κοντά του. Ἀποπειράθηκε δυὸ φορές νά πιάσῃ πάνω στό δένδρο. Τὴ δεύτερη φορὰ τὰ κατάφερε. Τελικὰ μετὰ ἀπὸ πολλὰ βάσανα κατάφερε νά ἐπιστρέψῃ στό σπίτι. Πρῶτα πῆγε στό σπίτι τῆς κόρης του Παρασκευῆς καί ἔκρυψε τὸ περιστροφὸ κάτω ἀπὸ κάποια ξύλα καί μετὰ ἐπέστρεψε στό σπίτι του.

Τὰ κέρφου

Πολὺ συχνὰ οἱ ἄγγλοι ἔκαναν κέρφου. Ἄρχιζαν καί φώναζαν μέ τοὺς τηλεβόες: «Ὅλοι οἱ ἄντρες στό ἀνατολικὸ μέρος τοῦ χωρίου» καί τοὺς μάζευαν ἐκεῖ. Τὸν Μάιο τοῦ 1958 οἱ ἄγγλοι ἔκαναν ἔφοδο (κέρφου) στήν

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

Κυπερούντα. Μάζεψαν όλο τó χωριό στην πλατεία τής άγίας Μαρίνας. Τότε, όπως πάντα, άρχισαν τήν ανάκριση. Έρωτοϋσαν τούς γονείς, τς συζύγους, τά παιδιά, τούς συγγενείς κατά πόσον είναι άναμειγμένοι στón άγώνα τής Ε.Ο.Κ.Α. Αυτόι τότε άπαντοϋσαν ότι οϋδεμία σχέση είχαν με τόν άγώνα αυτό.

Ό Χριστόδουλος κρατοϋσε τότε ένα δεκάλιρο, τó όποιο άλλαξε και έδωσε τς όκτώ λίρες τής συζύγου του. Με τς υπόλοιπες δύο άγόρασε ένα πακέτο τσιγάρα και τά υπόλοιπα τά κράτησε ό ίδιος. Τόν Χριστόδουλο κατόπιν προδοσίας τόν συνέλαβαν.

Ένας Τοϋρκος έκανε νόημα στón Χριστόδουλο νά φύγη. Ό Χριστόδουλος όμως δέν έφυγε, διότι φοβόταν μήπως κάνουν αντίποινα στην οικογένειά του.

Άπό τó άνθρωπομάζωμα άπό διάφορα χωριά τής γύρω περιοχής, καθώς και τής Κυπερούντας, μάζεψαν άρκετούς άνδρες, όσους είχαν τά όνόματά τους γραμμένα σέ κατάλογο, μαζί με αυτούς και τοϋ Χριστόδουλου Βαλιαντή, και τούς ώδήγησαν με τά λάντροβερ στón Καρβουνά. Έκει τούς άφησαν άπό τó πρωϊ μέχρι τó βράδυ. Τούς έκαναν ξανά ανάκριση. Τόν Χριστόδουλο τόν ανέκρινε ένας Μαρωνίτης. Ένα κομμάτι πεϋκο χρησιμοποιοϋσε για γραφείο. Έκει, πού τόν έρώτησε για τά παιδιά του και τοϋ ανέφερε τó όνομα τής έκτης θυγατέρας του, Έλλάδας, αυτός τότε άπό τόν θυμό του έσπασε τήν πέννα (στυλό) του. Ό Χριστόδουλος τότε τοϋ άπάντησε: «Γιατί έκοψες τήν πέννα; Αυτό είναι τó όνομά της».

Στά κρατητήρια

Τó βράδυ τούς έπήραν στις Πλάτρες, στο λεγόμενο Special Branch. Τότε όλοι τούς εκεί ήταν τέσσερεις χιλιάδες κρατούμενοι. Έδωσαν στón καθένα άπό μιá πατανία. Τότε ήταν καλοκαίρι. Οί κρατούμενοι τότε έβαλαν τρεις τρεις τς πατανίες μαζί και ξάπλωναν χαμαί. Για μαουλούτζι (μαξιλάρι) έβαζαν τά παπούτσια τους. Τή δεύτερη μέρα τής κρατήσεως τοϋ Χριστόδουλου στις Πλάτρες, τόν ώδήγησαν στην ανάκριση. «Όστε είσαι τής Ε.Ο.Κ.Α.;

» τοϋ είπαν, και άρχισε άγριο ξύλο. Κρατοϋσαν και τς άνακρίσεις πού τούς έκαναν στón Καρβουνά στά χέρια τους. Τόν ρωτοϋσαν αν ήταν μέλος τής Ε.Ο.Κ.Α. Η άπάντησή του ήταν πάντοτε άρνητική. Τότε ό Τοϋρκος άξιωματικός, με τó όνομα Ταλάτ, τσαούσης (λοχίας) τοϋ Άμιάντου, σηκώθηκε και τοϋ έδωσε πάρα πολϋ ξύλο, κλοτσιές, γροθιές κλπ. Τότε ό Χριστόδουλος τοϋ είπε: «Δέν με φτάνουν αυτά τά κτυπήματα, κύριε Ταλάτ, και θά συνεχίσης άκόμη νά με κτυπάς»; «Όστε

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

ξέρεις και τὸ ὄνομά μου»; Τότε αὐτὸς ντράπηκε, κρύφτηκε καὶ ἔστειλε δύο ἄλλους Ἕλληλους, οἱ ὁποῖοι τὸν γρονθοκοποῦσαν μέχρι λιποθυμίας. Ὑστερα τοῦ ἔγειραν νερὸ ἀπὸ πάνω του, γιὰ νὰ συνέλθῃ. Ἀπὸ τὴν ἴδια ὥρα ἐτσάκρισαν τὰ γεννητικά του ὄργανα, καὶ ἀπὸ τὶς δύο μεριές.

Στὶς Πλάτρες ἔμεινε δεκαοκτὼ μέρες, μὲ ἓνα πισκότο ἀλμυρὸ τὴν ἡμέρα καὶ μὲ νερό. Ἄνοιγαν καὶ πόλιμπιφ, τὰ ἔβαζαν στὸν ἥλιο καὶ τοὺς ἔδιναν ἀπὸ ἓνα κουταλάκι τοῦ γλυκοῦ τὴν ἡμέρα. Ὁ Χριστόδουλος ὁμως δὲν τὸ ἔπαιρνε, διότι εἶδε ὅτι εἶχε σκουλήκια μέσα καὶ ἀπὸ αὐτὰ δηλητηριάστηκαν πολλοί. Ὁ Χριστόδουλος ζύγιζε σαράντα ἔξι ὀκάδες καὶ ὅταν τὸν μετέφεραν στὴν Πύλα ἦταν τριᾶντα πέντε ὀκάδες, ἔχασε δηλαδή ἔντεκα ὀκάδες. Δὲν μπορούσε νὰ σηκώσῃ τὰ πόδια του ἀπὸ τὴν ἀσιτία καὶ τὴν στέρηση.

Ὅταν τοὺς μετέφεραν στὴν Πύλα, τοὺς ἔδωσαν δωμάτια, ὅπου ἔμεναν ἑκατὸν εἴκοσι ἄτομα μέσα. Τοὺς ἔδωσαν κρεβάτια καὶ μιὰ-δυὸ πατανίες. Μετὰ ἀπὸ ὀκτὼ μέρες, τοὺς ἔκαναν τὴν πρώτη ἐπίσκεψη ἀπὸ τὸ χωριὸ οἱ συγγενεῖς τους καὶ τοὺς ἔφεραν λίγο φαγητὸ καὶ πατανίες. Γιὰ τὸν Χριστόδουλο πῆγε ἡ σύζυγός του Ἀντιγόνη καὶ πῆρε καὶ τὴ μικρὴ Ἑλλάδα, γιὰ νὰ τὴ δῇ. Ὑπῆρχε ἓνα δωμάτιο, τὸ ἐπισκεπτῆριο, καὶ τοὺς ὠδήγησαν ἐκεῖ. Στὸ ἐπισκεπτῆριο εἶχε ἓνα τραπέζι μεγάλο καὶ τοὺς ὠδηγοῦσαν δύο ἢ τρεῖς. Οἱ ἐπισκέπτες ἐρχόντουσαν ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά.

Τὴν πρώτη φορὰ τοὺς ἄφησαν νὰ πλησιάσουν κοντὰ στὸ τραπέζι. Ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴ φορὰ, ἐπειδὴ οἱ ἐφημερίδες δημοσίευαν καθημερινὰ τὸ τί ἔκαναν οἱ Ἕλληλοι μέσα στὰ κρατητήρια, τοὺς ἄφιναν σὲ ἀρκετὴ ἀπόσταση μακριὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι (ἐπισκεπτῆριο).

Κάποια φορὰ, πού ὁ Χριστόδουλος θέλησε νὰ πάρῃ τὴ μικρὴ Ἑλλάδα στὴν ἀγκαλιά του, ἦρθε ἀπὸ πίσω του ἓνας Ἕλληλος (σέρτζης) καὶ τοῦ ἔδωσε τρία κτυπήματα μὲ τὸ ρόπαλό του. Ὁ Χριστόδουλος τότε στράφηκε πρὸς τὰ πίσω καὶ τοῦ εἶπε ὅτι δὲν θέλει πλέον νὰ ξανακάνῃ ἐπίσκεψη καὶ νὰ τὸν πάρουν στὴν παράγκα, πού ἔμενε. Ὅταν τὸν πῆραν πίσω καὶ τοὺς διηγήθηκε τὸ τί τοῦ ἔκαναν, οἱ κρατούμενοι ἔκαναν ἀπεργία καὶ δὲν ἐπῆγαιναν στὶς ἐπισκέψεις. Τότε ἡ ἀστυνομία τοῦ στρατοῦ πῆγαν καὶ τοὺς ζήτησαν συγγνώμη. Οἱ ἄλλοι συνέχισαν τότε τὶς ἐπισκέψεις τους, ὁ Χριστόδουλος ὁμως ἔχασε τὴν ἐπίσκεψή του. Οἱ ἐπισκέψεις γίνονταν κάθε ἑβδομάδα.

Μέσα στὰ κρατητήρια σηκώνονταν ἀπὸ τὶς τέσσερις τὸ πρωί. Κτυποῦσαν ἓνα τενεκὲ γιὰ νὰ σηκωθοῦν ὅλοι, νὰ νιφθοῦν καὶ νὰ πᾶνε στὴ γραμμὴ. Στεκόντουσαν ὅλοι στὴ γραμμὴ τους καὶ τοὺς μετροῦσαν γιὰ νὰ

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

δοῦνε ἂν χάθηκε κανένας. Μετὰ τοὺς ἔφερναν ἀπὸ ἓνα τσαί, μέχρι τὸ μεσημέρι τοὺς ἔφερναν ἀπὸ μιὰ κουταλιά μεγάλη φαγητό. Τὸ βράδυ στὶς τέσσερις πάλι ἔπρεπε νὰ παρουσιαστοῦν, νὰ μετρηθοῦν καὶ μετὰ τοὺς κλείδωναν μέσα στὴν παράγκα.

Οἱ παράγκες τοὺς ἦταν λίγο τρυπημένες καὶ κρύωναν πολύ. Ἔκαναν παράπονο, γιὰ νὰ τὶς διωρθώσουν, καὶ αὐτοὶ πῆγαν γιὰ νὰ τὶς διωρθώσουν. Οἱ ἄνθρωποι, ποὺ πῆγαν, ἦταν Τοῦρκοι καὶ κρατοῦσαν ἓνα ψαλίδι, ποὺ ἔκοβε τενεκέδες. Οἱ Ἕλληνες τότε ἔκλεψαν τὸ ψαλίδι αὐτό. Οἱ Ἄγγλοι τότε φοβήθηκαν ὅτι οἱ κρατούμενοι θὰ ἔκαναν ἀπόπειρα νὰ κόψουν τὰ τέλια (συρματοπλέγματα), γιὰ νὰ δραπετεύσουν. Φώναξαν τότε ὅτι οἱ κρατούμενοι πρέπει νὰ παραδώσουν τὸ ψαλίδι. Οἱ κρατούμενοι δὲν τὸ παρέδωσαν, οὔτε καὶ μίλησαν καθόλου. Ἀργότερα ὑπωψιάστηκαν ὅτι τὸ ψαλίδι χάθηκε μέσα στὴν ἕκτη παράγκα, στὴν ὁποία ἔμενε καὶ ὁ Χριστόδουλος. Τότε πῆγε ὁ ἀγγλικὸς στρατός, οἱ κοκκινোসκούφηδες, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πολὺ ἄγριοι, καὶ τοὺς ἐγύμνωσαν τελείως γιὰ τιμωρία. Ἀπὸ τὶς 8.00 π.μ. μέχρι τὶς 4.00 μ.μ. τοὺς ἄφησαν ὀλόγυμνους χαμαί. Τὰ ρούχα τοὺς τὰ ἀνακάτωσαν καὶ ἔτσι δὲν μποροῦσαν νὰ βροῦνε ὁ καθένας τὰ δικὰ του. Ὁ Χριστόδουλος γιὰ τρεῖς μέρες φοροῦσε ἓνα ξένο παντελόνι.

Χριστόδουλος καὶ Γεωργία Βαλιαντή, στὴν Ἀθήνα, κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη.

Μιὰ μέρα πῆγε ὁ διοικητὴς μαζί με τὸν κυβερνήτη Φούτ, γιὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τὰ κρατητήρια. Ὅταν τοὺς εἶδαν οἱ κρατούμενοι τοὺς ἔβρισαν πάρα πολύ. Τοὺς φώναξαν: «Ε.Ο.Κ.Α., Π.Ε.Κ.Α., Α.Ν.Ε.». Ἐπειδὴ ὁμως, ἦταν φυλακισμένοι, δὲν μποροῦσαν νὰ τοὺς κάνουν ὀτιδήποτε.

Τὰ κρυφὰ μηνύματα, τὰ ὁποῖα ἔστελλαν ἔξω ἀπὸ τὰ κρατητήρια, ἦταν γραμμένα πάνω στὶς μικρὲς κόλλες ποὺ εἶχαν μέσα τὰ τσιγάρα. Αὐτὲς τὶς κόλλες τὶς τύλιγαν μέσα στὰ ἐσώρουχά τους καὶ τὶς ἔδιναν στοὺς ἐπισκέπτες. Αὐτοὶ στὴ συνέχεια τὰ ἔδιναν σὲ ἀνθρώπους τῆς Ε.Ο.Κ.Α. Στὰ κρατητήρια τῆς Πύλας τὸ νούμερο τοῦ Χριστόδουλου Βαλιαντῆ ἦταν 1849.

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Μεταπολεμικά

Μετά τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνα ὁ Βασίλης Βασιλειάδης ἤρθε καὶ ζήτησε τὴ μεγάλη κόρη τοῦ Χριστόδουλου, Παρασκευή, γιὰ νὰ τὴν παντρευτῆ. Ἔτσι καὶ ἔγινε.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ στρατηγὸς ἔστειλε τὸν γαμπρό του, Ἀνδρέα Ἰωαννίδη, ὁ ὁποῖος εἶχε βιβλιοπωλεῖο στὴ Λεμεσό, στὸν Θεοδόση Παπαχριστοδούλου, καὶ τοῦ εἶπε ὅτι εἶχε κάποιον ἀγωνιστὴ τῆς Ε.Ο.Κ.Α., πού εἶχε πολλές κόρες καὶ ὅτι ἤθελε νὰ υἰοθετήσῃ κάποια ἀπὸ τὶς κόρες του. Ὁ Θεοδόσης τότε πῆγε στὸν Χριστόδουλο Βαλιαντῆ καὶ τοῦ εἶπε: «Μάστρε, μάστρε, ἔλα καὶ ἐγέννησεν ἡ τύχη σου». Τότε ὁ Χριστόδουλος τοῦ ἀπαντᾷ: «Μὰ δὲν ἔχει ἄλλον νὰ περιπαιξῆς καὶ ἤρθες κοντά μου»; Τότε ὁ Θεοδόσης τοῦ ἐξήγησε ὅτι στὸ σπίτι του βρῖσκεται ὁ γαμπρὸς τοῦ στρατηγοῦ, Ἀνδρέας Ἰωαννίδης, καὶ ὅτι ὁ στρατηγὸς ἔστελνε μήνυμα ὅτι ἤθελε νὰ υἰοθετήσῃ κάποια ἀπὸ τὶς κόρες του.

Τότε καὶ οἱ δύο πῆγαν στὸ σπίτι τοῦ Θεοδόση καὶ βρῆκαν τὸν Ἀνδρέα Ἰωαννίδη. Συζήτησαν λοιπὸν τὸ θέμα τῆς υἰοθεσίας ἀπὸ τὸν στρατηγὸ μᾶς ἀπὸ τὶς ἕξι κόρες τοῦ Χριστόδουλου Βαλιαντῆ. Ἔστειλαν τότε καὶ μιὰ μικρὴ καὶ φώναξε τὴν κόρη τοῦ Χριστόδουλου, Γεωργία, γιὰ νὰ τὴ ρωτήσουν ἂν καὶ ἡ ἴδια θέλῃ νὰ γίνῃ θετὴ κόρη τοῦ στρατηγοῦ. Ἡ μικρὴ Γεωργία ἔδειξε μεγάλη χαρὰ, πού θὰ γινόταν θετὴ κόρη τοῦ στρατηγοῦ. Ὅμως θεώρησαν σωστὸ νὰ παρευρίσκειται ἡ Γεωργία στὸν γάμο τῆς μεγάλης τῆς ἀδελφῆς, Παρασκευῆς, ὁ ὁποῖος καὶ ἔγινε στὶς 19 Ἰουνίου 1959.

Ἔστερα ἀπὸ ἓνα μῆνα ἀκριβῶς, στὶς 19 Ἰουλίου 1959, οἱ Θεοδόσης Παπαχριστοδούλου καὶ Μιχάλης Ρωσσίδης μαζί με τὴ μικρὴ Γεωργία ξεκίνησαν, γιὰ νὰ πᾶνε στὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ πάρουν τὴ μικρὴ Γεωργία στὸν στρατηγὸ, γιὰ νὰ τὴν υἰοθετήσῃ. Ἀναφορικὰ με τὴν υἰοθεσία τῆς μικρῆς Γεωργίας ἀπὸ τὸν στρατηγὸ, τὸ ἔγραψαν καὶ οἱ κυπριακὲς ἐφημερίδες.

Μετά ἀπὸ ἓνα χρόνον, ἀπὸ τὴν 1η μέχρι τὸ τέλος Μαΐου τοῦ 1960, ὁ Χριστόδουλος Βαλιαντῆς πῆγε στὴν Ἀθήνα, στὸν στρατηγὸ, γιὰ νὰ δῆ πῶς περνᾷ ἡ μικρὴ Γεωργία. Ὁλόκληρο τὸν μῆνα ἔμεινε στὸ σπίτι τοῦ στρατηγοῦ. Ὄταν ὁ Χριστόδουλος πῆγε στὸ σπίτι, ὁ στρατηγὸς ἀπουσίαζε γιὰ δεκαπέντε μέρες στὴν Ἑλβετία. Γνωρίστηκαν ὅμως με τοὺς τρεῖς σωματοφύλακες τοῦ στρατηγοῦ, καὶ οἱ τρεῖς Γιώργηδες (τὸν ἓνα τὸν ἔλεγαν Γιώργο Τζαπαλούκα) καθὼς καὶ με τὸν πεθερὸ τοῦ στρατηγοῦ, Χαράλαμπος Ντέκα. Ὁ τελευταῖος μάλιστα ἔδωσε στὸν Χριστόδουλο 500 δρχ., γιὰ νὰ περάσῃ, γιατί δὲν εἶχε καθόλου δραχμὲς ὁ Χριστόδουλος. Τότε μιὰ δραχμὴ ἦταν δύο γρόσια (μπακίρες).

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

Δίπλα από τὸ σπίτι τοῦ στρατηγοῦ εἶχε ἓνα καφενεῖο. Γνωρίστηκε ἐπίσης καὶ μετὰ τὴν κουνιάδα τοῦ στρατηγοῦ Ἀμαλία (μικρότερη ἀδελφὴ τῆς συζύγου τοῦ στρατηγοῦ, Κικῆς). Ὁ σύζυγος τῆς Ἀμαλίας εἶχε φαρμακεῖο, ἀλλὰ τρία χρόνια μετὰ ποὺ παντρεύτηκε, ἀπέθανε.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε ἤδη γεννηθεῖ καὶ ἡ πρώτη κόρη τοῦ Βασίλη Βασιλειάδη καὶ ὁ Χριστόδουλος ἔκανε νύξη στὸν στρατηγὸ γιὰ νὰ τὴ βαπτίσῃ. Ὁ στρατηγὸς τότε εἶπε νὰ στείλουν τὴ μικρὴ Γεωργία, ἡ ὁποία ἦταν τότε δεκατριῶν χρόνων, γιὰ νὰ τὴν βαπτίσῃ ἐπ' ὀνόματι τοῦ στρατηγοῦ καὶ μετὰ νὰ ξαναεπιστρέψῃ στὴν Ἑλλάδα. Ἡ κόρη τοῦ Βασίλη, Γεωργία, ὅταν βαπτίστηκε ἦταν ἔντεκα μηνῶν καὶ βαπτίστηκε τὸν Μάρτιο τοῦ 1961. Ὁ στρατηγὸς, μέσω τοῦ Σωκράτη Ἡλιάδη, πλήρωσε τότε γιὰ τὴ βάπτισή τῆς μικρῆς Γεωργίας δεκαεφτά λίρες γιὰ τὰ ῥοῦχα κλπ. τοῦ βρέφους.

Ὅταν τελείωσε ἡ βάπτισή, ὁ στρατηγὸς μῆνυσε μέσω τοῦ Ἀνδρέα Ἰωαννίδη νὰ καθίσῃ ἡ Γεωργία γιὰ λίγους μῆνες στὴν Κύπρο καὶ μετὰ θὰ τοὺς εἰδοποιεῖ πότε νὰ ξαναπάῃ. Πράγματι ἡ μικρὴ Γεωργία κάθισε περίπου δέκα μῆνες στὴν Κύπρο. Ἀργότερα ξαναπῆγε μέσω τοῦ πλοίου Ἐρμῆς στὴν Ἑλλάδα. Κοντὰ στὸν στρατηγὸ κάθισε περίπου δυόμισυ μῆνες. Μετὰ τοὺς δυόμισυ μῆνες ὁ στρατηγὸς τηλεφώνησε στὸν Χριστόδουλο καὶ τοῦ εἶπε ὅτι δὲν τὰ πᾶνε καὶ πολὺ καλά καὶ νὰ πάῃ στὸ ἀεροδρόμιο νὰ πάρῃ τὴ Γεωργία. Ὁ Χριστόδουλος τοῦ εἶπε ὅτι, ἂν θέλῃ, μπορεῖ νὰ τὴν κρατήσῃ καὶ ὅτι μποροῦσε νὰ πάῃ τὴν ἄλλη μέρα στὴν Ἑλλάδα. Ὁ στρατηγὸς ὁμως τοῦ ἀπάντησε: «Ἄφησε νὰ ἡσυχάσῃ τὸ κορίτσι καὶ μετὰ βλέπουμε».

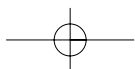
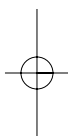
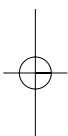
Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχαν παντρευτεῖ ὅλες οἱ κόρες τοῦ Χριστόδουλου, ἡ Θέκλα καὶ ἡ Γεωργία. Πάντρεψε τὴ Θέκλα μετὰ τὸν Στέλιο Ἀργυροῦ Πουπούτση στὶς 20 Ἰουνίου 1965 καὶ τὴ Γεωργία μετὰ τὸν Γιώργο Βρόντη στὶς 24 Ὀκτωβρίου 1965. Ἀργότερα πάντρεψε τὴν Ἀντρούλλα μετὰ τὸν Σάββα Μιχαὴλ Παλάζη στὶς 10 Ἰουνίου 1973, τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν Ἀνδρέα Κωμοδρόμο στὶς 7 Μαΐου 1978 καὶ τέλος τὴ Μαροῦλλα μετὰ τὸν Ἀνδρέα Παπαβαρνάβα στὶς 26 Αὐγούστου 1984.

Ἡ σύζυγος τοῦ Χριστόδουλου Ἀντιγόνη, πέρασε πολλές δοκιμασίες στὴ ζωὴ τῆς. Ὁ Χριστόδουλος κοιμήθηκε στὶς 18 Ἰουνίου 2006 καὶ ἡ σύζυγός του Ἀντιγόνη στὶς 4 Σεπτεμβρίου 2007. Ἀπὸ τὰ ἕξι παιδιά τους ἀπέκτησαν ἐγγόνια καὶ δισέγγονα, ποὺ ὅλοι τους ἀριθμοῦν πενήντα ἄτομα.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς Ε.Ο.Κ.Α.

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Παιδικά χρόνια

Ο Στέλιος Βασιλειάδης γεννήθηκε στις 20 Ἀπριλίου 1933. Ήταν δύο χρόνια μικρότερος ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ του Βασίλη, ὁ ὁποῖος ἦταν στὴν ἀνταρτική ὁμάδα. Συνάμα τὸν εἶχε ἐνημερώσει γιὰ τὶς δραστηριότητες τῆς Ε.Ο.Κ.Α. Τελείωσε τὸ δημοτικὸ σχολεῖο τῆς Κυπερούντας. Γιὰ δύο χρόνια ἐργαζόταν στὸν Ἀμίαντο καὶ κατόπιν στὸ νοσοκομεῖο Κυπερούντας ὡς μάγειρας.

Μετὰ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1956, ὅταν οἱ ἄγγλοι συνέλαβαν τὸν ἀδελφὸ του Βασίλη, ὠρκίστηκε στὶς ὁμάδες τῆς Ε.Ο.Κ.Α. ἀπὸ τὸν Κυριάκο γυιὸ τοῦ ἀγροφύλακα Νικολῆ. Ἀρχικὰ γιὰ λίγο χρονικὸ διάστημα ἔκανε τὸν σύνδεσμο στὰ χωριὰ Χανδριά, Δῦμες, Ποταμίτισσα καὶ Ἀγρίδια, καὶ ἔπαιρνε διάφορες ἐπιστολές στὰ γύρω χωριὰ. Παράλληλα ἔγραφε διάφορα συνθήματα στοὺς τοίχους καὶ διένεμε καὶ ἔριχνε φυλλάδια τῆς Ε.Ο.Κ.Α. σὲ ὅλο τὸ χωριό.

Ἐνταξη δύο ἀνδρῶν στὴν Ε.Ο.Κ.Α.

Ἐπῆρχαν δύο καταζητούμενοι ἀπὸ τὴν ἀστυνομία, οἱ ὁποῖοι ἔκλεψαν κάποια πράγματα ἀπὸ τὸν Ἀμίαντο. Αὐτοὶ ἦταν ὁ Ἀνδρέας Κεραυνὸς ἀπὸ τὸ Φοινὶ καὶ ὁ Κουγκᾶς. Ὁ παπᾶ Σουρμελῆς θεώρησε καλὸ, ἐφόσον τοὺς καταζητεῖ ἡ ἀστυνομία, νὰ τοὺς ἐντάξουν στὶς ὁμάδες τῆς Ε.Ο.Κ.Α. Πράγματι τοὺς πῆρε στὰ κρησφύγετα τῶν Σπηλιῶν, κατόπιν συνεννόησε με στελέχη τῆς Ε.Ο.Κ.Α., καὶ ἐνετάχθηκαν στὴν ὀργάνωση. Ὁ Ἀνδρέας Κεραυνὸς (Φοινιώτης) ἦταν ἓνας ἀπὸ τὰ καλύτερα παλληκάρια τῆς ὀργάνωσης.

Ἐπιστολὲς τῆς ὀργάνωσης

Κάποια μέρα ὁ Στέλιος ἔπαιρνε μιὰ ἐπιστολὴ τῆς ὀργάνωσης στὸν Ἀμίαντο. Συνοδηγὸς ἦταν ὁ Ἀργύρης, ἀδελφὸς τοῦ Δήμου Ἐπαμεινώνδα, ὁ ὁποῖος δὲν ἤξερε τίποτα σχετικὸ μετὰ τὴν ὀργάνωση. Στὸν Ἀμίαντο, κοντὰ στὸν κινηματογράφο, τὸν σταμάτησαν οἱ ἄγγλοι γιὰ ἔλεγχο. Ὁ Στέλιος εἶχε κρύψει τὴν ἐπιστολὴ μέσα στὸ καπάκι τοῦ τιμονιοῦ. Ἐπὶ τρεῖς ὥρες οἱ ἄγγλοι ἔψαχναν, γιὰ νὰ βροῦν τὴν ἐπιστολή, ἀλλὰ ἡ προσπάθειά τους ἀπέβηκε μάταιη. Κρατοῦσαν μάλιστα καὶ τὸν παλμὸ τοῦ Στέλιου, ἔτσι ὥστε, ὅταν πλησίαζαν ἐκεῖ, ποὺ ἦταν ἡ ἐπιστολή, ὁ παλμὸς

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

ἄρχιζε νὰ κτυπᾷ πιὸ γρήγορα. Τελικὰ δὲν κατάφεραν νὰ βροῦν ὀτιδήποτε. Ὁ Στέλιος τοὺς εἶπε ὅτι εἶχε πάει στὸν Ἀμίαντο, γιὰ νὰ βάλῃ βενζίνη στὸ αὐτοκίνητο. Ἀφοῦ ἡ προσπάθειά τους ἀπέβηκε μάταιη, τοὺς ἄφησαν ἐλεύθερους.

Μεταφορεῖς

Ὁ Ἰωάννης Ἰωαννίδης (Κέλης) μαζί με τὸν Μιχάλη Μικέλλη ἔφεραν τὰ τρόφιμα τοῦ νοσοκομείου Κυπερούνας ἀπὸ τὴ Λευκωσία. Μέσα στὰ τρόφιμα ἦ κοφίνες με σταφύλια ἔβαζαν κασόνια με ὑλικὸ τῆς Ε.Ο.Κ.Α. καὶ ἀπὸ πάνω ἔβαζαν τὰ σταφύλια. Καὶ οἱ δύο ἦταν οἱ κύριοι μεταφορεῖς τῶν ἐπιστολῶν καὶ ὄπλων τῆς ὀργάνωσης. Ἔκαναν τὴ διαδρομὴ Λευκωσία Κυπερούνας καὶ ἀντίθετα. Προσπαθοῦσαν, ὅσο τὸ δυνατό, νὰ τὰ κρύψουν καλύτερα. Τόσο αὐστηρὰ προσπαθοῦσαν νὰ τὰ κρύψουν, ὥστε ἔβαζαν ἀκόμη καὶ χειροβομβίδες καὶ ὀτιδήποτε ἄλλο μέσα στὸ σπῆρα τοῦ αὐτοκινήτου. Οἱ δύο ὀδηγοὶ τὰ μετέφεραν στοὺς διάφορους προορισμοὺς τους.

Ἡ κοφίνα με τὸ σταφύλι

Κάποια μέρα γέμισαν τελειῶς τὴν κοφίνα με σταφύλια, ἐνῶ ἀπὸ κάτω ὑπῆρχαν μικρὰ κιβώτια με ὑλικὸ τῆς Ε.Ο.Κ.Α. Ὁ Ἰωάννης Ἰωαννίδης καὶ ὁ Μιχάλης Μικέλλης ἐνημέρωναν τὸν Στέλιο νὰ τὰ κατεβάσῃ πρῶτος, γιὰ νὰ μὴν ὑποψιαστοῦν οἱ ἄλλοι, ποὺ ἦσαν παρόντες, ὀτιδήποτε. Μόλις ὁ Στέλιος παρελάμβανε ὀτιδήποτε, ἀμέσως τὰ ἔπαιρνε στὴν κουζίνα, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ὑποψιαστοῦν οἱ ἄλλοι ὀτιδήποτε. Ἐνα δειλινό, ὅταν τὰ κατέβασε ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο, ἡ μέτρο βιαζόταν νὰ τὰ πάρουν στὴν κουζίνα νὰ τὰ συγυρίσουν. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Στέλιος προσπαθοῦσε νὰ βγάλῃ τὰ πακέτα ἀπὸ τὴν κοφίνα, γιὰ νὰ τὰ συγυρίσῃ. Κατὰ σύμπτωση ἔφθασε καὶ ἡ μέτρο στὴν κουζίνα. Ὁ Στέλιος ἐκείνη τὴν ὥρα ἔβγαζε τὰ σταφύλια ἀπὸ τὴν κοφίνα, γιὰ νὰ μπορέσῃ ἔτσι νὰ βγάλῃ τὰ πακέτα ἀπὸ τὴν κοφίνα. Ἐν τῷ μεταξύ τὰ σταφύλια με τὸ ἀνακάτεμά τους ἔλειωσαν, καὶ τότε ὁ Στέλιος λέγει τῆς μέτρο: «Ἔλα νὰ δῆς, μέτρο, μᾶς ἔστειλαν τὰ σταφύλια λειωμένα σήμερα». Τότε ἡ μέτρο ἀπάντησε: «Συγύρισ' τα καὶ θὰ τοὺς κάνουμε παρατήρηση», καὶ ἔφυγε. Ἀμέσως ὁ Στέλιος ἔβγαλε τὰ πακέτα καὶ τὰ συγύρισε μέσα στὰ ἐρμάρια τῆς κουζίνας, μέχρις ὅτου βρῆ εὐκαιρία νὰ τὰ μεταφέρῃ. Αὐτὴ ἡ μεταφορὰ γινόταν δύο με τρεῖς φορὲς τὴ βδομάδα.

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Ἔρευνα τῶν Ἄγγλων στὸ αὐτοκίνητο τοῦ Ἰωάννη Ἰωαννίδη

Κάποια ἄλλη μέρα ὁ ἀγγλικὸς στρατὸς περίμενε εἰδικὰ τὸν Ἰωάννη Ἰωαννίδη στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ, γιὰ νὰ τοῦ κάνουν ἔρευνα. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Στέλιος, ὅταν τελείωνε τὴν ἐργασία του, παρακολουθοῦσε τὶς κινήσεις τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ καὶ εἰδοποιοῦσε ἀνάλογα τὸν Ἰωαννίδη. Προτοῦ ὁ Ἰωαννίδης μὲ τὸ λεωφορεῖο φθάσῃ στὴν πλατεῖα, ὁ Στέλιος πῆγε πιὸ πίσω καὶ τὸν εἰδοποίησε. Ὁ Ἰωαννίδης εἶχε κιβώτιο μὲ ὄπλισμό. Ἀμέσως τὸ κατέβασαν καὶ τὸ ἔριξαν σὲ ἓνα αὐλάκι κάτω ἀπὸ τὸν δρόμο, καὶ ὁ Ἰωαννίδης προχώρησε πρὸς τὴν πλατεῖα. Ὁ Στέλιος ἀμέσως μετέφερε τὸ κιβώτιο σὲ ἀσφαλὲς μέρος. Ὁ Ἰωαννίδης προχώρησε πρὸς τὴν πλατεῖα. Οἱ Ἄγγλοι τοῦ ἔκαναν ἐξονυχιστικὴ ἔρευνα, ἀλλὰ δὲν βρῆκαν τίποτα, καὶ ἔτσι τὸν ἄφησαν ἐλεύθερο. Ὁ Στέλιος πρόσεχε νὰ μὴν τοὺς πάρῃ κανένας εἶδηση. Πῆρε τελικὰ τὸ κιβώτιο στὸν προορισμὸ του. Στὶς ἑννέα τὸ βράδυ ὁ Λένας μαζί μὲ δύο ἄλλους, ἀφοῦ ἔκαναν τὸ σύνθημα καὶ παρασύνθημα, συναντήθηκαν μὲ τὸν Στέλιο, πῆραν τὸ κιβώτιο καὶ ἀνεχώρησαν. Ὁ Ἰωαννίδης συνέχισε τὶς μεταφορὲς, μέχρι ποὺ οἱ Ἄγγλοι στρατιῶτες τὸν συνέλαβαν. Μέχρι καὶ ἀχρηστες μηχανὲς τῶν αὐτοκινήτων ἔφερε ὁ Ἰωαννίδης, τὶς ὁποῖες ὁ Στέλιος μαζί μὲ τὸν Ἰωαννίδη ἔσπαζαν μὲ τὴ μάτσα, τὶς ἔκαναν μικρὰ τεμάχια, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουν σὰν βλήματα. Αὐτὰ τὰ μικρὰ τεμάχια τὰ ἔβαζαν μέσα στὰ κανονάκια, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦσε ὁ Λένας.

Σχεδιασμὸς ἀπόπειρας δολοφονίας τοῦ Χάρντιγκ

Κάποια φορὰ δόθηκε εἶδηση ὅτι θὰ ἐπισκεφθῇ τὸ Νοσοκομεῖο Κυπερούντας ὁ Χάρντιγκ. Ὄταν ἡ Ε.Ο.Κ.Α. πληροφορήθηκε αὐτὸ τὸ γεγονός, κατέστρωσε σχέδιο, γιὰ νὰ σκοτώσουν τὸν Χάρντιγκ. Δόθηκε στὸν Στέλιο ἓνα περιστροφικό, μιὰ καπνογόνο καὶ μιὰ χειροβομβίδα. Ὁ Στέλιος τὰ ἔκρυψε μέσα σὲ μιὰ δόμη ἔξω ἀπὸ τὴν κουζίνα, ὅπότε ὁ τόπος ἦταν ἀσφαλής, καὶ πολὺ γρήγορα, σὲ κλάσματα δευτερολέπτου, μποροῦσε νὰ τὰ πάρῃ ἀπὸ ἐκεῖ. Ὁ Στέλιος κατέστρωσε τὸ σχέδιο ἐξόντωσής του μαζί μὲ τὴν Παναγιῶτα, κόρη τοῦ Χριστόδουλου Καννάουρου καὶ σύζυγο τοῦ Δήμου Ἐπαμεινώνδα. Ὄταν ὁ Χάρντιγκ θὰ ἔκανε τὸν γυρὸ του, ὁ Στέλιος θὰ κρατοῦσε τὸ δοχεῖο μὲ τὸ φαγητὸ γιὰ τοὺς ἀρρώστους καὶ μέσα ἀπὸ τὴν ἄσπρη ποδιά του θὰ ἔκρυβε τὸ πιστόλι. Ἡ Παναγιῶτα θὰ κρατοῦσε τὴ χειροβομβίδα μαζί μὲ τὴν καπνογόνο. Μόλις ὁ Στέλιος θὰ πυροβολοῦσε, ἡ Παναγιῶτα θὰ ἔριχνε τὴ χειροβομβίδα μαζί μὲ τὴν καπνογό-

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

νο και θα προσπαθοῦσαν νὰ διαφύγουν. Οἱ Ἕλληνοι ἔκαναν ἑξονυχιστικὴ ἔρευνα μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο. Δὲν βρῆκαν ὀτιδήποτε τὸ ὑποπτο. Κατὰ καλὴ τύχη τοῦ Χάρντιγκ καὶ τοῦ Στέλιου καὶ τῆς Παναγιώτας, ἀντὶ τοῦ Χάρντιγκ, ἦρθε ἡ γυναῖκά του. Ἔτσι ἡ ἀπόπειρα ματαιώθηκε.

Ἀνατίναξη τοῦ σταθμοῦ τοῦ Καρβουνᾶ

Ὄταν ὁ Διγενῆς περικυκλώθηκε στὰ βουνὰ τοῦ Κύκκου καὶ κατῶρθωσε νὰ διασπάσῃ τὸν κλοιὸ τῶν Ἕλλνων καὶ νὰ διαφύγῃ πρὸς τὴν περιοχὴ Λεμεσοῦ, ἔστειλαν διαταγὴ νὰ μὴν κτυπηθῆ ἡ περιοχὴ Πιτσιλιᾶς καὶ Λεμεσοῦ. Αὐτὸ ἔγινε μὲ σκοπὸ νὰ προσηλώσουν τὴν προσοχὴ τῶν Ἕλλνων σὲ ἄλλη περιοχὴ, γιὰ νὰ μπορέσῃ ἔτσι ὁ Διγενῆς νὰ διαφύγῃ καὶ νὰ πάῃ σὲ πιὸ ἀσφαλῆ τοποθεσία. Εἰδοποίησαν τὸν Στέλιο νὰ πάῃ στὸν Καρβουνᾶ καὶ νὰ ἐνημερώσῃ τοὺς ἀντάρτες νὰ μὴν κάνουν ἀνατίναξη τοῦ σταθμοῦ. Ἔστειλαν καὶ κάποιον ἄλλο νὰ πάῃ στὴν Τριμήκλινη γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ. Τὴν ὥρα ὅμως, πού ἔφτασε ὁ Στέλιος στὸν Καρβουνᾶ, εἶχαν ἤδη τοποθετημένες τὶς ἐκρηκτικὲς ὕλες καὶ τοῦ ἀπάντησαν ὅτι ἡ ἀνατίναξη θὰ γίνῃ, διότι ὅλα ἦταν ἔτοιμα. Πρᾶγμα τὸ ὁποῖο καὶ ἔγινε. Ἐκ τῶν ὑστέρων ὁ Στέλιος ἔμαθε ὅτι τὴν ἀνατίναξη τὴν ἔκανε ὁ Λένας μαζί μὲ κάποιους Χανδριώτες. Τὴν ἐπόμενη μέρα ἔστειλαν τὸν Στέλιο στὴ Λεμεσό, γιὰ νὰ γινώριζε τὴ Νίνα, ἡ ὁποία συνεργαζόταν μὲ τὸν Δῆμο Χατζημιλτῆ καὶ ἡ ὁποία ἀργότερα ἔγινε γυναῖκά του. Ὁ σκοπὸς ἦταν, γιὰ νὰ μὴν κἀνῃ ἡ Ε.Ο.Κ.Α. ὁποιαδήποτε δολιοφθορὰ στὴν περιοχὴ Λεμεσοῦ.

Ἐνέδρα στὸν Ἀμίαντο

Ἐν τῷ μεταξύ στὸ σπίτι τῶν γονιῶν τοῦ Στέλιου, Κώστα καὶ Μυριάνθης Βασιλειάδη, ἔμεναν πολλοὶ ἀντάρτες. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν οἱ ἀκόλουθοι: Τομεάρχης τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ Ἀνδρέας Αὐγουστῆ, Λάμπρος Κανκαλλίδης, Ῥογῆρος Σιπιλλῆς, Παναγιώτης Ἀριστείδου, Εὐαγόρας Παπαχριστοφόρου, ὁ Ῥοσιδῆς μὲ τὸ ψευδώνυμο Πάλβης καὶ ἄλλοι. Οἱ ἀντάρτες αὐτοὶ ἔμεναν στὸ σπίτι τοῦ Κώστα καὶ τῆς Μυριάνθης. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ Μυριάνθη ἔλεγε τοῦ Ῥοσιδῆ: «Ὄταν σὲ βλέπω, εἶναι σὰν νὰ βλέπω τὸν γιό μου Βασίλη, πού εἶναι στὰ κρατητήρια». Ὁ Ῥοσιδῆς τῆς ἀπαντοῦσε: «Θεῖα, δὲν τὸν ἔχω γνωρίσει τὸν γιό σου». Ὁ Βασίλης, ἀδελφὸς τοῦ Στέλιου, ἐνημερωνόταν ἀπὸ τὴ μητέρα του γιὰ τὴν ὀμάδα, πού ἔμενε στὸ σπίτι τους. Ζήτησε τότε ἄδεια ἀπὸ τὸν τομεάρχῃ Ἀνδρέα Αὐγουστῆ, γιὰ νὰ δραπετεύσῃ. Ὁ Αὐγουστῆς τότε ἀπάντησε μὲ αὐστηρὸ ὕφος νὰ μὴ δοκιμάσῃ τέτοιο πρᾶγμα, γιὰ νὰ ἔχαναν τὸ σπίτι, πού μένουν καὶ

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

τούς αδελφούς του, που βρίσκονται στις ομάδες. Ο Άνδρέας Αύγουστη ήταν ο τελευταίος τομεάρχης της περιοχής Πιτσιλιᾶς και από τους καλύτερους τομεάρχες, που πέρασαν από την περιοχή Πιτσιλιᾶς. Ήταν ανθυπολοχαγός του ελληνικού στρατού και ανέλαβε τις ομάδες της περιοχής Πιτσιλιᾶς. Πολλές φορές ο Άνδρέας Αύγουστη, όπως και όλοι οι αντάρτες, έμεναν στο σπίτι των γονιών του Στέλιου, Κώστα και Μυριάνθης. Ο αδελφός του Στέλιου Πελοπίδας ήταν ομαδάρχης στην Κυπερούντα. Η Ελένη, αδελφή του Στέλιου, πήγαινε γυμνάσιο στον Άγρο και έπαιρνε την αλληλογραφία Κυπερούντας-Άγρου. Η άλλη αδελφή του Στέλιου Μαρούλλα πρωτοστατούσε σε διάφορες εκδηλώσεις.

Ένα βράδυ γύρω στις επτά, όταν νύκτωσε, η αντάρτικη ομάδα κάλεσε τον Στέλιο και τον Πελοπίδα Βασιλειάδη, για να πάνε για ενίσχυση της αντάρτικης ομάδας στην περιοχή μεταξύ Καρβουνᾶ και Αμιάντου. Στην τοποθεσία αυτή είχε διπλή στροφή, και έτσι τα αυτοκίνητα αναγκάζονταν να ελαττώνουν ταχύτητα. Οι αντάρτες επέλεξαν εκείνη την περιοχή, για να κτυπήσουν τους Άγγλους. Ο Στέλιος και ο Πελοπίδας βρήκαν κάποιες δυσκολίες και καθυστέρησαν λίγο. Οι αντάρτες ήδη είχαν προχωρήσει. Έφτασαν στο σπίτι, στο οποίο θα γινόταν η συνάντηση και εκεί τους είπαν ότι ήδη είχαν ξεκινήσει πριν από δέκα λεπτά. Μετά από πολλές δυσκολίες, αφού διέσχισαν τον ποταμό, έφτασαν τους αντάρτες. Εκεί πήραν ο καθένας τη θέση του και περίμεναν. Οι αντάρτες είχαν τοποθετήσει ένα κανονάκι με βλήματα, καθώς και μια νάρκη, έτσι ώστε να ανατιναχθεί το αυτοκίνητο των Άγγλων. Σε δέκα λεπτά περίπου, αφού οι αντάρτες πήραν τις θέσεις τους, είδαν τα φῶτα δύο αυτοκινήτων να έρχονται από τον Καρβουνᾶ προς τον Αμιάντο. Η ομάδα κτύπησε το δεύτερο αυτοκίνητο. Αυτό ήταν τακτική της Ε.Ο.Κ.Α., έτσι ώστε η ομάδα να είναι πιο ασφαλής και να μην κτυπηθεί από το δεύτερο αυτοκίνητο. Πράγματι κτυπήθηκε το δεύτερο αυτοκίνητο. Η νάρκη εκτίναξε το δεύτερο αυτοκίνητο περίπου δύο μέτρα ὕψος από το έδαφος. Ταυτόχρονα με το κανονάκι η ομάδα κτύπησε την κάσα του αυτοκινήτου, στην οποία βρισκόταν ο στρατός. Την ίδια στιγμή η ομάδα άρχισε να πυροβολη πάνω στα αυτοκίνητα. Το πρώτο αυτοκίνητο, το οποίο ήταν τεθωρακισμένο, προχώρησε περίπου πενήντα μέτρα. Έκανε επαναστροφή με σκοπό να κτυπήσει την ομάδα. Τότε κάποιος από την ομάδα έριξε μια χειροβομβίδα, η οποία κατά καλή τύχη έπεσε ακριβώς πάνω στο γυαλί, εκεί όπου βρισκόταν το πολυβόλο. Τότε το τεθωρακισμένο τράπηκε σε φυγή. Την ίδια στιγμή ακούστηκε μια φωνή από το δεύτερο ὄχημα, που έλεγε «Ρε παιδιά, σταματᾶτε, σταματᾶτε, σταματᾶτε». Κάποιος από την ομάδα ρώτησε «Ποιὸς εἶσαι;». Τότε απάντησε: «Εἶμαι και ἐγὼ Έλληνας χριστιανὸς

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

και με παίρνουν για ανάκριση». Τότε δόθηκε έντολή να σταματήσει ή ένέδρα και να γίνη όπισθοχώρηση.

Ύπηρχε προκαθορισμένο σχέδιο, πώς να διαφύγη ή ομάδα, ή όποια κατέβηκε με σκοπό να διασταυρώση τόν δρόμο, για να διαφύγη. Όμως στόν Καρβουνά, σέ απόσταση περίπου λιγώτερη από μισό χιλιόμετρο, ύπηρχε άγγλικό στρατόπεδο. Άμέσως άρχισαν να έρχονται ένισχύσεις. Φάνηκαν τρία με τέσσερα αυτοκίνητα. Οί Άγγλοι στρατιώτες από τή στιγμή, πού ξεκίνησαν, άρχισαν να πυροβολούν άδέσποτα. Κυριολεκτικά είχαν όρψει όλη τήν περιοχή. Έκει ύπηρχε αύλάκι για τά νερά τής βροχής. Τότε ή ομάδα ξάπλωσε μπρούμυτα μέσα στο αύλακι, για να μην τούς δοϋν οί Άγγλοι, οί όποιοι έρχονταν. Πέρασαν τά αυτοκίνητα τών Άγγλων άκριβώς από τó σημείο, στο όποιο βρισκόταν ή ομάδα, χωρίς όμως να τούς αντίληφθούν. Τά άγγλικά αυτοκίνητα προχώρησαν προς τήν τοποθεσία, όπου έγινε ή ένέδρα, και πυροβολούσαν συνεχώς. Η ομάδα άμέσως διασταύρωσε τόν δρόμο και βρέθηκε από κάτω από τόν δρόμο. Όλη ή ομάδα βρέθηκε σέ ένα σημείο και ξεκουράστηκε για λίγο. Από εκεί ό καθένας πήγε στόν προορισμό του. Ο Στέλιος τότε εργαζόταν ως μάγειρας στο νοσοκομείο Κυπερούντας. Πήγε στο νοσοκομείο, έκανε τó μπάνιο του και κοιμήθηκε εκεί. Τήν άλλη μέρα προσπαθοϋσε να μάθη πόσοι ήταν οί Άγγλοι σκοτωμένοι. Στο νοσοκομείο έρχονταν και Άγγλοι στρατιώτες, τούς όποιους φιλοξενούσε ή μέτρο, κατόπιν έντολής τής Ε.Ο.Κ.Α. Από αυτούς τούς Άγγλους μάθαιναν πληροφορίες. Ο λόγος, για τόν όποιο ήθελε ή Ε.Ο.Κ.Α. να μάθη πόσοι ήταν σκοτωμένοι, ήταν, για να άνυψώση τó ήθικό τής όργάνωσης, διότι οί Άγγλοι προσπαθοϋσαν να όρίξουν τó ήθικό τής Ε.Ο.Κ.Α. Έμαθαν από μη έξακριβωμένες πηγές ότι εκείνο τó βράδυ σκοτώθηκαν από τούς έξι μέχρι τούς έννέα Άγγλους στρατιώτες.

Άντίδραση τής Μαρούλλας

Κάποια μέρα ό άγγλικός στρατός πήγε στην Κυπερούντα και συνέλαβαν τόν γέροντα ιερέα παπα Χριστόδουλο Παλάζη. Τό πατέρα Στυλιανό Σουρμελή τόν είχαν ήδη συλλάβει και τόν είχαν στα κρατητήρια. Η Μαρούλλα είδε τούς Άγγλους στην πλατεία, οί όποιοι είχαν βάσει τόν γέροντα ιερέα στο λάντροβερ. Άμέσως έτρεξε στίς κόρες του Χριστόδουλου Βαλιαντή και τούς φώναξε ότι συνέλαβαν τόν γέροντα ιερέα. Άμέσως τότε όλες μαζί πήραν ξύλα (κούττουκους) από τó σπίτι του Χριστόδουλου Βαλιαντή και τά έβαλαν έξω στόν δρόμο. Τό λάντροβερ άναγκαστικά σταμάτησε. Η Μαρούλλα τότε άμέσως μπήκε μέσα στο λάντροβερ,

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

ἄρπαξε τὸν ἱερέα παπᾶ Χριστόδουλο Παλάζη καὶ τὸν φόρτωσε στὴ ράχη της, λέγοντας: «Ἐλάτε ἐδῶ, ἂν μπορεῖτε. Μᾶς πήρατε τὸν νέο ἱερέα καὶ τώρα θέλετε νὰ μᾶς πάρετε καὶ τὸν γέρο;» Εἶχε τὸν ἱερέα στὴ ράχη της καὶ ἔσπρωξε τοὺς Ἕλληλους. Φορτωμένη τὸν ἱερέα στὴ ράχη της, ἔφυγε ἀνενόχλητη ἀπὸ τοὺς Ἕλληλους. Τότε οἱ Ἕλληλοι ἔφυγαν ἀφίνοντας ἀνενόχλητη τὴ Μαροῦλλα καὶ τὸν ἱερέα.

Μιὰ ἄλλη φορὰ ἡ Μαροῦλλα Βασιλειάδου μαζί με ἄλλους, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Παρασκευῆς Βαλιαντή, πῆγαν στὰ κρατητήρια τῆς Πύλας νὰ δοῦν τοὺς συγγενεῖς τους. Ἡ Μαροῦλλα κρατοῦσε μιὰ φωτογραφική. Ἕνας Ἕλληλος, ἐνῶ ἡ Μαροῦλλα κρατοῦσε τὴν φωτογραφική, τῆς τὴν ἄρπαξε. Τότε ἡ Μαροῦλλα τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸν λαϊμὸ καὶ τὸν ἔπνιγε, μέχρι ποὺ ὁ Ἕλληλος τῆς ἔδωσε τὴ φωτογραφική.

Ἀπειλητικὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὴ μέτρο

Κάποια φορὰ ἔστειλαν κάποιοι ἀνώνυμοι ἀπειλητικὴ ἐπιστολὴ στὴ μέτρο Λούση Παύλου. Τὴν ἐπιστολὴ ἀνέφεραν οἱ ἀνεύθυνοι αὐτοὶ ὅτι τὴν ἔστειλε ἡ Ε.Ο.Κ.Α. καὶ ὅτι θὰ τὴν ἐκτελοῦσαν. Τὸ θέμα ἔφτασε στὰ αὐτιά τῆς Ε.Ο.Κ.Α. καὶ ἀνέθεσαν στὸν Στέλιο νὰ ἀναλάβῃ νὰ μάθῃ ποιοὶ ἔστειλαν τὴν ἐπιστολή, γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσουν, καὶ ἐπίσης νὰ διαβιβάσῃ στὴ μέτρο ὅτι ἀπὸ τὴν Ε.Ο.Κ.Α. δὲν εἶχε νὰ φοβηθῇ τίποτα. Πράγματι ὁ Στέλιος μίλησε στὴ μέτρο καὶ τὴν καθωδήγησε πῶς θὰ συμπεριφέρεται στοὺς Ἕλληλους ἐπισκέπτες. Οἱ ἀνακριτὲς τῶν Πλατρῶν πῆγαιναν συχνὰ στὸ νοσοκομεῖο καὶ ἡ μέτρο ἔπρεπε νὰ κρατῇ φιλίες με αὐτούς, νὰ τοὺς κερνᾷ, ἔτσι ὥστε νὰ μπορῇ νὰ παίρῃ πληροφορίες ἀπὸ αὐτούς. Πράγματι ἡ συνεργασία με τὴ μέτρο ἔγινε καὶ ἡ Ε.Ο.Κ.Α. ἐκμεταλλεύτηκε αὐτὴ τὴν εὐκαιρία, γιὰ νὰ μαθαίνει πληροφορίες. Παράλληλα ὁ Στέλιος μποροῦσε νὰ φεύγῃ, ὅποτε ἤθελε, ὅταν ἔλεγε στὴ μέτρο ὅτι ἔχει κάποιες δουλειές, καὶ ἔτσι ἡ μέτρο τὸν ἐκάλυπτε.

Ἡ σφραγίδα τοῦ κοινοτάρχου

Σὲ κάποια χρονικὴ περίοδο ἡ Ε.Ο.Κ.Α. μάζευε τὶς σφραγίδες τῶν κοινοταρχῶν, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ἔχουν ἐπικοινωνία με τὴν ἀγγλικὴ κυβέρνησι. Ἡ Ε.Ο.Κ.Α. ἀνέθεσε στὸν Στέλιο νὰ πάρῃ τὴ σφραγίδα τοῦ κοινοτάρχου. Ὁ Στέλιος φόρεσε τὴν κατάλληλη μάσκα, πῆρε τὸ κυνηγετικὸ του ὄπλο καὶ μπῆκε μέσα στὸν καφενέ. Κοινοτάρχης τότε ἦταν ὁ Μιχαήλης Σάββα. Ἐκεῖ στὸν καφενέ εἶχε ἀρκετὸ κόσμο. Παράλληλα ἄνδρες τῆς Ε.Ο.Κ.Α. πρόσεχαν τὸν Στέλιο καὶ ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ καφενεῖο. Ὁ Στέλιος

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

τότε, ἀπευθυνόμενος στήν κόρη τοῦ κοινοτάρχη, τῆς εἶπε μέ ἀλλαγμένη φωνή: «Παράδωσ' μου τὴν βοῦλλαν τοῦ πατρός σου». Ἡ κόρη τοῦ κοινοτάρχη τότε παρέδωσε τὴ σφραγίδα τοῦ πατέρα της καὶ ἔτσι ὁ Στέλιος μέ τὴν ομάδα, ποὺ περιέμενε ἔξω, ἔφυγαν.

Ὁ γιατρός Μπέβαν

Ὁ γιατρός Μπέβαν ἦταν ἀπὸ τοὺς καλύτερους γιατρούς, μέ εἰδίκευση γιὰ τὴ φυματίωση, ὁ ὁποῖος ἐργαζόταν στὸ νοσοκομεῖο Κυπερούντας. Ὁ γιατρός Μπέβαν συνεργαζόταν μέ τὸν διοικητὴ τῶν Πλατῶν Οὐίλιαμς Ντάγκλας, καὶ ἦταν καὶ κουμπάροι. Ὁ Οὐίλιαμς ἐρχόταν στὸ σπίτι τοῦ Μπέβαν στὸν Ἀμιάντο, καὶ ἔπαιρνε πληροφορίες γιὰ τὴν Ε.Ο.Κ.Α. Παράλληλα ἓνα μικρὸ παιδάκι ὠμολόγησε ὅτι, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, τοῦ ἔδινε ὁ Μπέβαν πέντε σελίνια τὴ βδομάδα, γιὰ νὰ μαζεύῃ πληροφορίες ἀπὸ τοὺς χωριανούς στήν Κυπερούντα. Αὐτὸ τὸ γεγονός ἐφτασε στὰ αὐτιά τῆς Ε.Ο.Κ.Α. Ἡ Ε.Ο.Κ.Α. ἔστησε ἐνέδρα πρῶτα στὸν Οὐίλιαμς ἀλλὰ ἀπέτυχε. Ἀργότερα ἔστειλαν ἐμπιστευτικὴ ἐπιστολὴ βόμβα στὸν Οὐίλιαμς, καί, μόλις τὴν ἀνοιξε, ἐξερράγη καὶ ἀπέθανε. Τότε ἀποφασίστηκε νὰ σκοτώσουν καὶ τὸν Μπέβαν. Μιὰ δυὸ φορές ἡ Ε.Ο.Κ.Α., ἔστησε ἐνέδρα γιὰ νὰ σκοτώσουν τὸν Μπέβαν. Στὶς ἐνέδρες ἦταν καὶ ὁ Στέλιος. Ἐνα βράδυ κάποιοι ἀντάρτες τῆς Ε.Ο.Κ.Α. τὸν κάλεσαν δῆθεν ὅτι εἶναι ἄρρωστοι, καί, ὅταν ὁ Μπέβαν πῆγε νὰ δῆ τὸν ἄρρωστο, τὸν ἐκτέλεσαν.

Ἡ μπαταρία τοῦ αὐτοκινήτου τοῦ στρατοῦ

Ἐνα στρατιωτικὸ αὐτοκίνητο τῶν Ἀγγλῶν στάθμευσε κάπου κοντὰ στὸν πεῦκο. Κάποιος συγγενὴς τοῦ Στέλιου, ὁ Κυριάκος Ἰωάννου, τοῦ εἶπε ὅτι τὸ αὐτοκίνητο στάθμευσε κοντὰ στὸν πεῦκο καὶ κατέβηκαν δύο Ἀγγλοὶ καὶ προχώρησαν ψηλὰ πρὸς τὸ βουνό. Ὁ Κυριάκος Ἰωάννου πῆγε καὶ ἔβγαλε τὴν μπαταρία ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο. Οἱ Ἀγγλοὶ δὲν φάνηκαν καὶ ὁ Κυριάκος, ἀφοῦ πῆγε καὶ βρῆκε τὸν Στέλιο στὸ Σανατόριο, τοῦ εἶπε νὰ πᾶνε νὰ πάρουν τὸ αὐτοκίνητο. Πράγματι πῆγαν καὶ οἱ δύο μέ τὸ αὐτοκίνητο τοῦ Στέλιου στήν τοποθεσία, ὅπου ἦταν σταθμευμένο τὸ ἀγγλικὸ τζίπ, τὸ ἔδωσαν πάνω στὸ αὐτοκίνητο τοῦ Στέλιου καὶ τὸ τράβηξαν καὶ τὸ πῆραν στὸ νοσοκομεῖο. Ὁ Στέλιος εἶχε ἐκεῖ γκαράζ γιὰ τὸ αὐτοκίνητο. Ἐβαλαν ἐκεῖ τὸ ἀγγλικὸ τζίπ καὶ ἔγραψαν πάνω μέ κόκκινη μπογιὰ «Lot». Μετὰ ἀπὸ δύο μέρες πῆγε στρατὸς καὶ ἀστυνομία στήν Κυπερούντα καὶ ἀναζητοῦσε τὸ αὐτοκίνητο. Οἱ Ἀγγλοὶ δὲν βρῆκαν τίποτα. Τελικὰ μετὰ ἀπὸ καιρὸ τὸ πῆραν ἄνθρωποι τῆς Ε.Ο.Κ.Α.

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Προδοσία - Βασανιστήρια

Σε κάποια περίπτωση πρόδωσε τόν Στέλιο ὁ Ἀπόστρατος. Οἱ Ἕλληες ἔκαναν κέρφιου στήν Κυπεροῦντα καὶ δὲν βρῆκαν τόν Στέλιο. Πολλές φορές ἡ ὀργάνωση ἤξερε ὅτι θὰ γίνῃ κέρφιου σὲ διάφορους τόπους καὶ εἰδοποιοῦσε τὰ μέλη της, γιὰ νὰ προφυλαχθοῦν. Ὁ Στέλιος τότε βρισκόταν στὸ νοσοκομεῖο Κυπερούντας. Ὁ Ἀπόστρατος δὲν ἤξερε ὅτι ὁ Στέλιος ἐργαζόταν στὸ νοσοκομεῖο. Ξανάκαναν ἄλλη μέρα κέρφιου καὶ μάζεψαν ὄλους τοὺς ἄντρες στὸ σχολεῖο. Μαζὶ μὲ ὄλους τοὺς χωριανούς ἦταν καὶ ὁ Στέλιος. Τὸ κέρφιου ἐγινε στὸ σχολεῖο. Ὁ Ἀπόστρατος, χωρὶς νὰ εἶναι καλυμμένος μὲ μάσκα, ὅπως ἔκαναν συνήθως οἱ προδότες, μαζὶ μὲ ἓναν ἀνακριτὴ ἔδωσαν γῦρο μέσα στοὺς χωριανούς, καὶ συνέλαβαν τόν Στέλιο, παίρνοντάς τον ἀπὸ τὸ χέρι. Ὁ Στέλιος τότε προσποιήθηκε τὸν ἀνήξερο καὶ τοὺς ἔλεγε: «Θὰ μὲ πάρετε δουλειά;» Καὶ ἐκεῖνοι ἀπαντοῦσαν κοροῦιδευτικά ὅτι θὰ τὸν πάρουν.

Τότε ἔβαλαν τόν Στέλιο σὲ ἓνα ταξί, τὸ ὁποῖο συνήθως ἀνῆκε στοὺς ἀνακριτές. Στὸ ταξί αὐτὸ μαζὶ μὲ τόν Στέλιο ὑπῆρχαν δύο ἀνακριτές, καὶ δύο προδότες, ὁ Πιπίνος καὶ κάποιος ἄλλος. Ὁ Στέλιος συνέχισε νὰ τοὺς ῥωτᾷ ἂν θὰ τὸν πάρουν δουλειὰ καὶ ἐκεῖνοι ἀπαντοῦσαν θετικά, ὅτι θὰ τὸν πάρουν δουλειὰ. Ὅταν τὸ ταξί ξεκίνησε, τότε οἱ προδότες μαζὶ μὲ τοὺς ἀνακριτές εἶπαν: «Ὡσπου νὰ πᾶμε δουλειὰ, νὰ ποῦμε καὶ κανένα δυὸ τραγούδια τῆς Ε.Ο.Κ.Α.». Πράγματι ἄρχισαν νὰ τραγουδοῦν πατριωτικά τραγούδια. Ἐσπρωχναν μάλιστα καὶ τόν Στέλιο, γιὰ νὰ τραγουδήσῃ μαζὶ τους. Ὁ Στέλιος τοὺς ἀπαντοῦσε: «Δὲν ξέρω τραγούδια τῆς Ε.Ο.Κ.Α. Ἐγὼ εἶμαι ἀριστερός».

Ξεκίνησαν γιὰ τὸν δρόμο πρὸς τὸ νοσοκομεῖο. Προορισμὸς ἦταν οἱ Πλάτρες, ὅμως ἤρθε κάποιο μήνυμα στοὺς ἀνακριτές, ὅτι ἔπρεπε νὰ πᾶνε σὲ ἄλλη περιοχὴ. Ἔτσι, ἀντὶ Πλάτρες, πῆγαν στὰ Χανδριά. Κατέβασαν τόν Στέλιο στὸ σπίτι τοῦ Ἀπόστρατου καὶ ἐκεῖ τὸν παρέλαβαν ἄλλοι ἀνακριτές. Οἱ ἄλλοι ἀνακριτές προχώρησαν πρὸς τὸν Ἀγρό. Τὸν κατέβασαν στὸ σπίτι τοῦ Ἀπόστρατου. Ἐκεῖ ὁ Ἀπόστρατος κρατοῦσε κάτι καὶ ἔτρωγε καὶ ἔπινε μπύρα μαζὶ μὲ τοὺς ἀνακριτές καὶ τοὺς στρατιῶτες. Ἐκεῖ ἄρχισαν νὰ ῥωτοῦν τόν Στέλιο νὰ τοὺς πῆ τί ξέρει γιὰ τὴν Ε.Ο.Κ.Α. Ὁ Στέλιος ἀπαντοῦσε ὅτι δὲν ξέρει τίποτα καὶ ὅτι ἦταν ἀριστερός. Οἱ ἄλλοι ἀνακριτές τοῦ εἶπαν ὅτι θὰ τὸν ἐπαιρναν στὶς Πλάτρες γιὰ μερικὰ «μπάνια». Εἶχε ἐκεῖ στὰ Χανδριά μιὰ δοξαμένη, στήν ὁποία ἀρχικὰ ἤθελαν νὰ τὸν βάλουν μέσα, γιὰ νὰ τὸν βασανίσουν. Τελικὰ εἶπαν ὅτι ἔχουν καὶ οἱ Πλάτρες «μπάνια» καὶ ὅτι θὰ τὸν πάρουν ἐκεῖ.

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

Πράγματι τὸν πῆραν στίς Πλάτρες. Τὸν ἔβαλαν μέσα σὲ μιὰ κάμαρη, στὴν ὁποία εἶχε δύο ἄλλους μέσα. Κατὰ τὰ μεσάνυχτα πῆγαν οἱ ἀνακριτὲς καὶ τὸν πῆραν γιὰ ἀνάκριση. Δὲν εἶχαν συγκεκριμένες πληροφορίες γιὰ τὴ δράση του στὴν Ε.Ο.Κ.Α. Τὸν ῥωτοῦσαν νὰ τοὺς ἀναφέρῃ γιὰ τὸ ἂν εἶναι μέλος τῆς Ε.Ο.Κ.Α. Ὁ Στέλιος ἀρνιόταν. Ἀφοῦ συνέχισε ἡ ἀνάκριση γιὰ πολλὴ ὥρα, τὸν ἔδεσαν πάνω σὲ μιὰ καρέκλα μὲ τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια πρὸς τὰ πίσω, ἐξάγκωνα. Ἄρχισαν καὶ τὸν κτυποῦσαν στὴν κοιλιά γιὰ τρεῖς ὥρες. Στὴν ἀρχὴ ὁ Στέλιος πονοῦσε πολὺ. Ἀργότερα ὁμως συνήθισε καὶ ἦταν ἀπαθὴς. Ἀφοῦ τελείωσαν τὰ γρονθοκοπήματα, τότε τοῦ ἔλυσαν τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια καὶ ὁ Στέλιος ἔπεσε χάμω. Ὅταν συνῆλθε, τὸν πῆραν στὸ δωμάτιό του καὶ τοῦ εἶπαν νὰ τὸ ξανασκεφτῆ.

Τὸ ἴδιο μαρτύριο συνέχισε γιὰ δεκαπέντε μέρες. Τὸ ἐπόμενο βράδυ πάλι τὸν πῆραν γιὰ ἀνάκριση καὶ τὸν ῥώτησαν ἂν ξανασκέφτηκε κάτι καὶ νὰ τοὺς πῆ ὅτι ἤξερε γιὰ τὴν Ε.Ο.Κ.Α. Τοῦ ἔβγαλαν τὰ ῥοῦχα καὶ τὸν ἔστησαν πάνω στὴν καρέκλα πάνω στίς μύτες τῶν ποδιῶν του μὲ τὰ χέρια στὸν τοῖχο καὶ τὸν ἔκαιγαν μὲ τὸ τσιγάρο. Αὐτὸ τὸ μαρτύριο διήρκεσε γιὰ πολλὴ ὥρα. Ὅταν τὸν κατέβασαν κάτω, τὸν κτυποῦσαν γιὰ πολλὴ ὥρα. Δὲν αἰσθανόταν πλέον τίποτα, ἀφοῦ εἶχε πλέον συνηθίσει τὰ βασανιστήρια.

Κάθε βράδυ οἱ Ἄγγλοι ἀνακριτὲς ἔκαναν διαφορετικὰ βασανιστήρια. Τὸ ἐπόμενο βράδυ ἔβαλαν ἓνα κρεβάτι μὲ τὶς σοῦστες μόνο, καὶ τοῦ ἔδεναν τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια στίς τέσσερις ἄκρες τοῦ κρεβατιοῦ. Ἐνας ἀνακριτὴς ἔβγαине καὶ καθόταν πάνω στὴν κοιλιά του, φούσκωνε ἓνα μαντήλι βρεγμένο καὶ τὸ ἔβαζε στὸ πρόσωπό του. Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο κάλυπτε ὅλο τὸ πρόσωπο. Ὁ Στέλιος ἔπαιρνε μιὰ ἀναπνοὴ καὶ δὲν μποροῦσε νὰ βγάλῃ ἔξω ἀέρα, διότι κοβόταν ἡ ἀναπνοὴ του. Ὅταν οἱ ἀνακριτὲς καταλάβαιναν ὅτι θὰ ἔσπαζε καὶ μποροῦσε νὰ πεθάνῃ, τότε ἔβγαζαν τὸ μαντήλι. Αὐτὸ τὸ βασανιστήριο συνεχιζόταν γιὰ πολλὴ ὥρα. Σὲ μιὰ περίπτωση ἀπὸ τὸ ἀνατίναγμα, ποὺ ἔκανε ὁ Στέλιος, διότι ἦταν ἔτοιμος νὰ ἐκγραγῆ, ἔσπασαν οἱ σοῦστες τοῦ κρεβατιοῦ καὶ ὁ Στέλιος κρεμάστηκε πρὸς τὰ κάτω. Ἀμέσως οἱ ἀνακριτὲς ἔβγαλαν τὸ μαντήλι καὶ τὸν ἄφησαν. Αὐτὸ τὸ βασανιστήριο συνεχίστηκε γιὰ κανένα δυὸ νύκτες.

Ἐνα βράδυ ὁ Στέλιος μετὰ ἀπὸ τὰ πολλὰ βασανιστήρια ἄρπαξε ἓναν ἀνακριτὴ μὲ σκοπὸ νὰ τὸν πετάξῃ ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο. Τότε οἱ ἄλλοι ἀνακριτὲς τὸν ἄρπαξαν καὶ ὁ Στέλιος τοῦ εἶπε: «Συγγνώμη, κύριε, δὲν ξέρω τί κάνω.» Τότε οἱ Ἄγγλοι τοῦ πρόσφεραν καὶ τσιγάρο νὰ πιῆ. Βέβαια φοβόταν μήπως μέσα στὸ τσιγάρο ἔχει κάποια ναρκωτικὴ οὐσία, ἡ ὁποία θὰ τὸν ἔκανε νὰ μιλήσῃ.

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Μερικά βράδυα οί Άγγλοι έστελναν προδότες, οί όποιοι έκαναν τόν φίλο στόν Στέλιο, και οί προδότες κατηγοροῦσαν τούς Άγγλους ότι κάνουν φρικτά βασανιστήρια και ότι οί προδότες αύτοί ήταν μέ τó μέρος του. Έλεγαν ότι οί Άγγλοι είναι ζώα και ότι αύτοί είναι μέ τó μέρος του, ότι είναι κρατούμενοι και αύτοί και ότι τούς κάνουν και εκείνους βασανιστήρια. Ένα βράδυ έστελναν δύο προδότες. Ό ένας ήταν Μαρωνίτης. Έφεραν στόν Στέλιο πολλά χρήματα και τού έλεγαν ότι, αν τούς πρόδι- δε, έστω και ένα μέλος τής Ε.Ο.Κ.Α., ή κάποιον, πού ύποψιάζεται, θα τού έδιναν πολλά χρήματα. Μάλιστα είχαν φέρει πολλά χρήματα, και τόν δελέαζαν ότι, αν τούς καταδώση, έστω και ένα μέλος τής Ε.Ο.Κ.Α., τότε θα τόν έπαιρναν στην Άγγλία ασφαλισμένα, και θα αποκαταστοῦσαν όλη του τήν οικογένεια. Ό Στέλιος τότε τούς άπαντοῦσε: «Κατά κακή μου τύχη είμαι και εδώ άτυχος, διότι δέν γνωρίζω κανένα μέλος τής Ε.Ο.Κ.Α. Λυποῦμαι νά φέρουν κάποιον σαν έμένα, πού δέν γνωρίζει τίποτα, και νά τόν βασανίζετε». Σε δέκα λεπτά ήλθαν πάλιν οί ανακριτές. Ρώτησαν αν μίλησε ό Στέλιος. Οί δύο προδότες άπάντησαν άρνητικά, και ανέφε- ραν ό,τι τούς είπε ό Στέλιος.

Μεταξύ τών προδοτών, τούς όποίους γνώριζε ό Στέλιος, ήταν και ό Άνδρέας Κεραυνός-Φοινιώτης. Ό Φοινιώτης κρατοῦσε και όπλο και έκι- νείτο ελεύθερα μεταξύ τών Άγγλων. Όταν συναντήθηκαν ό Στέλιος μέ τόν Φοινιώτη, ό Στέλιος ρώτησε τόν Φοινιώτη αν ήξερε ότιδήποτε γι' αύτόν. Ό Άνδρέας Κεραυνός τότε άπάντησε στόν Στέλιο: «Νά βρής τόν μάστρο σου, πού σε πρόδωσε».

Αύτά τά βασανιστήρια συνεχίστηκαν καθημερινά για δεκαπέντε μέρες. Παράλληλα οί ανακριτές πήγαιναν στο νοσοκομείο Κυπερούντας και μιλοῦσαν μέ τή μέτρο, ή όποία τούς φιλοξενούσε. Έν τῷ μεταξύ ό πατέ- ρας τού Στέλιου Κώστας πήγαινε στη μέτρο και τήν παρακαλοῦσε, αν μποροῦσε, νά βοηθήση, για νά απολυθῇ ό Στέλιος. Η μέτρο τού έλεγε ότι κάνει ό,τι μπορεί. Όταν οί ανακριτές έρχόντουσαν στο νοσοκομείο, ή μέτρο τούς έλεγε ότι ό Στέλιος είναι άπαραίτητος στη δουλειά και ότι τόν θέλει πίσω. Τούς έλεγε ακόμη νά κάνουν τις ανακρίσεις όσο τó δυνατό πιό γρήγορα, για νά μπορέση νά επιστρέψη πίσω στη δουλειά του, στην όποία ήταν άπαραίτητος. Η μέτρο Λούση Παύλου έπαιζε τó παιγνίδι ότι ήταν μέ τó μέρος τών ανακριτών και έτσι οί ανακριτές τήν έμπιστεύο- νταν.

Οί ανακριτές ανέφεραν στόν Στέλιο ότι θα τόν έπαιρναν στα κρατη- τήρια. Εκείνος άπαντοῦσε: «Κάνετε ό,τι θέλετε». Ένα καλό βράδυ οί ανα- κριτές είπαν στόν Στέλιο ότι θα τόν αφήσουν ελεύθερο, γιατί τόν χρειά-

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

ζεται ή μέτρο στη δουλειά της και ότι θα τον επισκέπτονται τακτικά. Ήρώτησαν τον Στέλιο αν ήθελε να φύγει το βράδυ εκείνο ή την άλλη μέρα το πρωί. Ο Στέλιος απάντησε ότι θα έφευγε εκείνο το βράδυ. Αφού δεν είχε άλλη επιλογή, βρήκε ένα Τουρκο αστυνομικό, ο οποίος ήταν μέσα στον αγγλικό στρατό, του έδωσε ένα μισό λίρα, και ο Τουρκος τον πήρε στο νοσοκομείο Κυπερούντας.

Την επόμενη μέρα το πρωί ο Στέλιος πήγε στη δουλειά του και συναντήθηκαν με τη μέτρο. Η μέτρο του είπε ότι έκανε ό,τι μπορούσε, για τον λόγο ότι τον χρειαζόταν στη δουλειά της. Ο Στέλιος την ευχαρίστησε. Το βράδυ εκείνο ο Στέλιος συναντήθηκε στο σπίτι του Καννάουρου με τους αντάρτες και τους ανέφερε όλο το ιστορικό.

Παναγιώτης Ἀριστείδου

Κάποια φορά οι Ἀγγλοι έκαναν κέρφιο στα χωριά Δῦμες, Ποταμίτισσα και Πελένδρι. Κτυπήθηκε ο Παναγιώτης Ἀριστείδου, πληγώθηκε ο Λένας, ο οποίος αργότερα πέθανε, και σκοτώθηκε ο Δημητράκης Χριστοδούλου από τη Δερύνεια. Τον Παναγιώτη Ἀριστείδου έφεραν πληγωμένο στην Κυπερούντα. Τον πήραν στο σπίτι του Ἀνδρέα Χατζηγαλαάμπους, ο οποίος είχε κρησφύγετο, και το σπίτι του βρισκόταν κοντά στο σπίτι της Ἐλένης Ἰωαννίδου, με άπώτερο σκοπό να περιποιηθῆ τις πληγές του ή Ἐλένη Ἰωαννίδου, ή οποία ήταν μαμμου και ήξερε από πρώτες βοήθειες. Ὅμως ή πληγή του μολύνθηκε, διότι ήταν βαριά πληγωμένος, και έτσι έπρεπε να καλέσουν γιατρό. Ἀνέθεσαν στον Στέλιο, αφού εργαζόταν στο νοσοκομείο, να πλησιάσει τον γιατρό και να τον πείσει, για να δῆ τον πληγωμένο. Πράγματι ο Στέλιος πλησίασε τον γιατρό Ἰωσήφ Χριστοδουλίδη, και του ανέφερε την υπόθεση. Ο γιατρός αρχικά αρνήθηκε και δεν ήθελε να πάει κατ' οὐδένα λόγο. Ὅμως ο Στέλιος του ανέφερε ότι, αν δεν πάει να περιθάλψει τον πληγωμένο, τότε ή Ε.Ο.Κ.Α. θα τον σκότωνε. Τότε ο γιατρός φοβήθηκε και πράγματι πήγε και περιέθαλψε τον πληγωμένο. Τον είδε μάλιστα δυο τρεις φορές, αφού είχε πάθει και μόλυνση, μέχρι να γίνῃ καλά.

Ἀντάρτικη ομάδα

Κάποιοι από την ομάδα των ανταρτών, οι οποίοι πολλές φορές έμεναν στο σπίτι του πατέρα του Στέλιου, ήταν οι ακόλουθοι: Λάμπρος Καυκαλιάς από τον Ἀγρό, Παναγιώτης Ἀριστείδου από τους Ἐργάτες, Εὐαγόρας Παπαχριστοφόρου από τον Κάτω Ἀμίαντο, Ῥογήρος Σιπιλλῆς

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

ἀπὸ τὸν Ἄγρο, Δημητράκης Χριστοδούλου ἀπὸ τὴ Δερύνεια καὶ ἄλλοι.

Ἐνέδρα κοντὰ στὸν Πεῦκο

Κάποια ἄλλη φορὰ ἀποφασίστηκε ἀπὸ τὴν Ε.Ο.Κ.Α. νὰ γίνῃ μιὰ ἐνέδρα δίπλα ἀπὸ τὸν Πεῦκο, ὅπου ἔγινε ἡ πρώτη ἐνέδρα. Ἡ ἀντάρτικη ὁμάδα πῆγε στὸν χῶρο τὴν πρώτη νύχτα, πῆραν τὶς θέσεις τους, ἀλλὰ δὲν πέρασαν οἱ Ἄγγλοι. Τὴ δεύτερη νύχτα πῆρε πάλι τὶς θέσεις τῆς ἡ ὁμάδα. Ἐρχόντουσαν δύο λάντροβερ ἀπὸ τὰ Ἄγριδια. Μέσα στὸ πρῶτο λάντροβερ φάνηκε νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἓνας ἱερέας. Ἡ ὁμάδα κτύπησε τὸ δεύτερο λάντροβερ. Ὑπῆρχε καὶ κανονάκι, τὸ ὁποῖο δὲν ἐκφυροσκορότησε. Τὰ δύο λάντροβερ ἀνέπτυξαν ταχύτητα καὶ ἔφυγαν ἀμέσως μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα. Πῆγαν στὸ νοσοκομεῖο Κυπερούντας, γιὰτὶ ὑπῆρχαν πληγωμένοι. Ἡ ὁμάδα τότε εἶπε στὸν Στέλιο, ὁ ὁποῖος τότε ἦταν περίπου εἴκοσι τεσσάρων χρόνων: «Ἄν τὰ καταφέρῃς καὶ πιάσῃς ἓνα ὄπλο ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους, τότε θὰ ἔρθῃς μαζί μας». Ὁ Στέλιος ἔτρεξε τότε, διασχίζοντας ἓνα μονοπάτι, καὶ σὲ δεκαπέντε περίπου λεπτὰ βρέθηκε στὸ νοσοκομεῖο. Μπῆκε μέσα ἀπὸ ἓνα παράθυρο ἀπὸ τὴν πίσω μεριά καὶ ἔκανε ἀμέσως τὸ μπάνιο του. Βρέθηκε μαζί μὲ τὴ μέτρο, ἡ ὁποία κατέβαινε ἐκεῖνη τὴ στιγμή στὴν ἀποθήκη, γιὰ νὰ πάρῃ φάρμακα. Ἡ μέτρο ἀνέφερε στὸν Στέλιο ὅτι ὑπῆρχαν πληγωμένοι. Τότε ὁ Στέλιος, ἀφοῦ ἔκανε τὸν ἀνήξερο, πῆγε μαζί μὲ τὴ μέτρο, γιὰ νὰ πάρουν τὰ φάρμακα. Ἀνέβηκε τὴ σκάλα, καὶ στὸν διάδρομο στεκόντουσαν τρεῖς στρατιῶτες, οἱ ὁποῖοι εἶχαν γυρισμένα τὰ ὄπλα πάνω στοὺς ἀνθρώπους. Δὲν ἄφησαν τὸν Στέλιο νὰ εἰσέλθῃ στὸ δωμάτιο, ὅπου ἦταν ὁ πληγωμένος. Παράλληλα κατέφθαναν καὶ ἀπὸ τὶς Πλάτρες ἐνισχύσεις. Ἀπὸ τὴ μέτρο ἔμαθε ἀργότερα ὁ Στέλιος ὅτι ὑπῆρχαν ἓνας σκοτωμένος στρατιώτης καὶ ἓνας πληγωμένος.

Ἡ ὑπόλοιπη ὁμάδα κατευθύνθηκε πρὸς τὴν Κυπερούντα καὶ ἴσως νὰ πῆγε πρὸς τὶς Δῦμες. Στὸν τόπο τῆς ἐνέδρας κατέφθασε πολὺς στρατός. Οἱ Ἄγγλοι, ὅπως ἔμαθε ἀργότερα ὁ Στέλιος, διέθεταν καὶ σκύλλους, καὶ προχώρησαν πρὸς τὰ πλησιέστερα σπίτια τῆς Κυπερούντας. Οἱ σκύλλοι κατευθύνθηκαν πρὸς τὸ σπίτι τοῦ Μιχάλη Ἀριστείδου, ὁ ὁποῖος ἐκεῖνη τὴν ὥρα ξάπλωνε. Ἡ ὥρα ἦταν περίπου ἔντεκα τὸ βράδυ. Οἱ Ἄγγλοι τὸν ξυλοκόπησαν ἄγρια, ἀλλὰ δὲν τὸν συνέλαβαν. Ὁ Μιχάλης Ἀριστείδου δὲν ἤξερε τίποτα γιὰ τὴν ὁμάδα ἢ γιὰ τὴν ἐνέδρα.

Ἐνέδρα μεταξὺ Πεύκου καὶ Χανδριῶν

Κάποια ἄλλη φορὰ πέρασε γιὰ δυὸ τρεῖς μέρες ἀπὸ τὴν Κυπερούντα

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

ὁ Αὐγουστῆς Εὐσταθίου, μὲ τὸ ψευδώνυμο Ματρῶζος. Ἔμενε στὸ σπίτι τοῦ Ἀνδρέα Χατζηχαραλάμπους, τὸ ὁποῖο εἶναι δίπλα ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Κώστα Βασιλειάδη, πατέρα τοῦ Στέλιου. Ὁ Στέλιος πῆγε στὸ σπίτι τοῦ Ἀνδρέα Χατζηχαραλάμπους, γιὰ νὰ δῆ τοὺς ὑπόλοιπους ἀντάρτες. Ὁ Αὐγουστῆς πρότεινε στὸν Στέλιο νὰ πᾶνε μὲ κανονάκι νὰ κάνουν ἀνατίναξη τοῦ αὐτοκινήτου τῶν ἀνακριτῶν τῶν Πλατρῶν. Πράγματι πῆγαν καὶ οἱ δύο. Τὴν πρώτη φορά, ποὺ πῆγαν, ἦταν βράδυ, δὲν πέρασαν οἱ ἀνακριτές. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπὸ τὴν πολλὴ ὥρα ὁ Στέλιος εἶπε στὸν Αὐγουστῆ νὰ ἀνάψῃ τσιγάρο. Ὁ Αὐγουστῆς τοῦ εἶπε νὰ πέσῃ μπρούμυτα χαμαί, γιὰ νὰ μὴ φαίνεται. Τὴ δεύτερη φορά, ποὺ πῆγαν, ἦταν Κυριακὴ πρωί. Πῆγαν στὴν τοποθεσία, ὅπου θὰ γινόταν ἡ ἐνέδρα, ἀλλὰ κατὰ καλὴ τύχη τῶν ἀνακριτῶν, πέρασαν μέσα ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ ἔτσι δὲν πῆγαν ἀπὸ τὸν πάνω δρόμο, ὅπου στήθηκε ἡ ἐνέδρα.

Σάββας Ῥοσιίδης

Πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνα, ὅταν σκοτώθηκε ὁ Σάββας Ῥοσιίδης, τὸν ἔφεραν στὸ νοσοκομεῖο Κυπερούντας, καὶ τὸν ἔβαλαν γυμνὸ πάνω στὴν πλάκα τοῦ νεκροτομείου. Ὁ Στέλιος εἰδοποιήθηκε ἀπὸ τὴν Ε.Ο.Κ.Α. ὅτι ἔπρεπε νὰ μάθῃ ποιὸς εἶναι ὁ σκοτωμένος. Κάποιο παιδί ἀπὸ τὴν Πάφο, μὲ τὸ ὄνομα Χαράλαμπος, ἦταν ἀστυνομικὸς τῶν Ἑλλήνων. Αὐτὸς ὁ ἀστυνομικὸς, πρὶν ἀπὸ δυὸ τρεῖς μέρες, καταφερόταν ἐναντίον τῶν Τούρκων. Ἐκεῖ εἶχε κάποιον Τούρκο νοσοκόμο, ὀνόματι Μουσταφᾶ, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε ὅτι ἦταν καὶ αὐτὸς Τούρκος. Τότε ὁ Χαράλαμπος τοῦ εἶπε: «Ἐσὺ ἐξαιρεῖσαι». Ὁ Χαράλαμπος εἶπε στὸν Στέλιο τὴν ἱστορία καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὸν βοηθήσῃ, γιὰ νὰ μὴν πῆ τίποτα στοὺς Ἑλλήνους ὁ Μουσταφᾶς, διότι θὰ ἔχανε τὴ δουλειά του. Πράγματι ὁ Τούρκος δὲν εἶπε τίποτα, διότι φοβόταν.

Ὁ Στέλιος ἔγινε φίλος με τὸν Χαράλαμπο. Ὅταν ἔφεραν τὸν Ῥοσιίδη σκοτωμένο, ὁ Στέλιος εἶπε στὸν Χαράλαμπο: «Δὲν ἔχω δεῖ ποτὲ ἀνθρώπους τῆς Ε.Ο.Κ.Α.». Ὁ Χαράλαμπος τότε εἶπε στὸν Στέλιο ὅτι, ὅταν φύγουν οἱ Ἑλλήνοι ἀπὸ τὸν χῶρο τῆς νεκροψίας, θὰ τὸν ἔπαιρνε νὰ δῆ πῶς εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῆς Ε.Ο.Κ.Α. Πράγματι, ὅταν οἱ Ἑλλήνοι ἔφυγαν, ὁ ἀστυνομικὸς Χαράλαμπος φώναξε στὸν Στέλιο καὶ πῆγαν μαζὶ καὶ οἱ δύο στὸν χῶρο ὅπου ἦταν ὁ Ῥοσιίδης σκοτωμένος. Δὲν ἤξεραν ὁμῶς ποιὸς εἶναι.

Ὅταν ὁ Στέλιος εἶδε τὸν Ῥοσιίδη, τότε κατάλαβε ποιὸς ἦταν. Εἶχε μιὰ σφαῖρα, ἡ ὁποία τὸν διαπερνοῦσε ἀπὸ τὸν ὤμο στὸ πλευρό. Ἐπίσης ἦταν

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

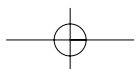
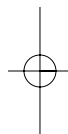
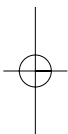
δαγκωμένος από τους σκύλλους των Άγγλων κάτω από τη μασχάλη. Ο Στέλιος τότε ειδοποίησε άμέσως την Ε.Ο.Κ.Α. ότι ο σκοτωμένος ήταν ο αντίρρησης με το ψευδώνυμο Πάλβης. Τότε η Ε.Ο.Κ.Α. είπε στον Στέλιο να πάη στους Έργάτες, για να ειδοποιήσει τους δικούς του, για να έρθουν να τον πάρουν, για να μην τον θάψουν οι Άγγλοι στις Κεντρικές Φυλακές. Ένω ο Στέλιος έτοιμαζόταν να φύγει, η Ε.Ο.Κ.Α. τον ειδοποίησε να μην πάη στους Έργάτες, αλλά στο Μιτσερό, και να βοηθή τον κύριο Χριστοφίδη, υπεύθυνο του Μεταλλείου και πατέρα του Μανόλη Χριστοφίδη. Πράγματι πήγε και βοήθη τον κύριο Χριστοφίδη, και τον ενημέρωσε για τα καθέκαστα. Ο κύριος Χριστοφίδης είπε στον Στέλιο να πάη στα Μάμμαρη, και όχι στους Έργάτες, αφού ο Ροσιδης καταγόταν από τα Μάμμαρη.

Πράγματι ο Στέλιος πήγε στα Μάμμαρη και κατά καλή τύχη βοήθη τον ιερέα του χωριού στην πλατεία. Του είπε την ιστορία, αλλά εκείνος, φοβούμενος, δεν ήθελε να βοηθήσει. Τότε ο Στέλιος αντέδρασε και ο ιερέας αναγκάστηκε να του πη ότι κάποιος λείπει από το χωριό. Ο ιερέας πήρε τότε τον Στέλιο στο σπίτι του πατέρα του Σάββα Ροσιδή, το οποίο ήταν κοντά στην πλατεία. Όταν ο Στέλιος είδε τον πατέρα του Σάββα Ροσιδή, τον άνεγνώρισε, γιατί έμοιαζαν πολύ. Ζήτησε να δη μιὰ φωτογραφία του Σάββα Ροσιδή. Υπήρχε μιὰ φωτογραφία πάνω στο τραπέζι και άμέσως ο Στέλιος είπε στον πατέρα του Ροσιδή ότι πράγματι ήταν ο γυιός του, που σκοτώθηκε. Ο Στέλιος είπε στον πατέρα του να πάη την επόμενη μέρα στο νοσοκομείο Κυπερούντας και να τους πη ότι λείπει και ο γυιός του και ότι ήθελε να δη αν είναι αυτός, που σκοτώθηκε.

Πράγματι έτσι και έγινε. Πήγε ο πατέρας του Σάββα Ροσιδή και άνεγνώρισε τον γυιό του. Τον πήρε και τον έθαψαν με τιμές στα Μάμμαρη. Ο Στέλιος όμως, επειδή δεν ήθελε να δώσει την παραμικρή ύποψια σε κανένα ότι ήταν μέλος της Ε.Ο.Κ.Α., δεν πλησίασε τον Σάββα Ροσιδή.

Έγιναν και πολλές άλλες δραστηριότητες από τη μεριά του Στέλιου. Καθημερινά ο ίδιος και η οικογένειά του πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους στην Ε.Ο.Κ.Α., τόσο σε τρόφιμα, όσο και σε ότιδήποτε άλλο χρειαζόταν η Ε.Ο.Κ.Α.

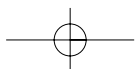
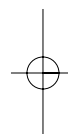
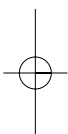
Ο Στέλιος Βασιλειάδης κοιμήθηκε στις 29 Μαρτίου 2009.

ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς Ε.Ο.Κ.Α.

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Παιδικά χρόνια

Ο Πελοπίδας Βασιλειάδης γεννήθηκε στις 13 Ιουνίου 1935. Ήταν το τέταρτο παιδί της οικογένειας Κώστα και Μυριάνθης Βασιλείου. Τελείωσε το δημοτικό σχολείο της Κυπερούντας. Μετά πήγε στο Γυμνάσιο της Ευρύχου, το οποίο τότε ήταν τετρατάξιο, με την ονομασία Πρακτική Έλληνική Σχολή Σολέας. Αργότερα έγινε Γυμνάσιο Σολέας, και δημιουργήθηκε πέμπτη και έκτη τάξη. Η τάξη του Πελοπίδα ήταν η πρώτη, που αποφοίτησε από την έκτη τάξη του Γυμνασίου. Το 1953, όταν οι μαθητές είχαν κάνει διαδηλώσεις έναντι των Άγγλων, ο Πελοπίδας, δεκαοκτώ χρονών τότε, ήταν ένας από τους συλληφθέντες, οι οποίοι κατηγορήθηκαν από τους Άγγλους. Το σχολείο ανέλαβε και τους βρήκε δικηγόρο, τον οποίο πλήρωσε, και τους υπεράσπισε. Αργότερα τους πήγαν δικαστήριο και τους έβαλαν έγγυση.

Σπουδές στο Κολλέγιο

Αργότερα ο Πελοπίδας ήλθε στο Κολλέγιο του Λοΐζιδη στη Λευκωσία, για να συμπληρώσει τις σπουδές του και να βρῆ πιό εύκολα δουλειά. Παρακολούθησε μαθήματα έμπορικῶν για ένα χρόνο. Μόλις τελείωσε το Κολλέγιο του Λοΐζιδη, γράφτηκε στο Γραφείο Έξευρέσεως Έργασίας, και του βρήκαν δουλειά στο αεροδρόμιο Λευκωσίας, στη Royal Airport. Έν τῷ μεταξύ έδωσε εξετάσεις στο Teacher's Training College, το οποίο ήταν στη Μόρφου. Όταν τον ενημέρωσαν ότι πέρασε στις εξετάσεις, υπέβαλε παραίτηση στον Άγγλο υπεύθυνο του γραφείου, όπου εργαζόταν, για το τέλος Αύγουςτου. Ο αξιωματικός αυτός τον κάλεσε στο γραφείο του και του ζήτησε τους λόγους γιατί υπέβαλε παραίτηση. Ο Πελοπίδας του είπε ότι πέρασε στο Διδασκαλικό Κολλέγιο Μόρφου και ως εκ τούτου ήταν η επιδίωξή του να βρῆ καλύτερη δουλειά, αφού ήταν πολύ τιμητική η εργασία του δασκάλου. Ο υπεύθυνος αξιωματικός του αντίπρότεινε να τον στείλει έξι μήνες μετεκπαίδευση στην Άγγλία και να επιστρέψει με μισθό πολύ μεγαλύτερο του δασκάλου. Ο Πελοπίδας τον ευχαρίστησε, αλλά του είπε ότι η επιθυμία της μητέρας του πάντα, όταν ήθελε να την ευχαριστήσει για κάτι, ήταν να γίνῃ δάσκαλος, αφού του έλεγε «έχε την ευχή μου και να σε δῶ δάσκαλο». Ως εκ τούτου προτεραιότητα είχε η επιθυμία της μητέρας του.

Έκεί στο αεροδρόμιο Λευκωσίας, όπου εργαζόταν, γνώρισε κάποιον σοβαρό άνθρωπο, με το όνομα Μίκης Μιχαηλίδης. Αυτός τον φώναξε μια

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

μέρα και μίλησαν. Τοῦ πρότεινε νὰ συμμετάσχη στὴν ομάδα, πὸν δημιούργησε στὸ ἀεροδρόμιο. Ὁ Πελοπίδας τότε ἀντιλήφθηκε ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ομάδα κατὰ τῶν Ἑγγλων καί, ἐπειδὴ στὸ πατρικὸ του σπίτι στὴν Κυπεροῦντα εἶδε κινήσεις ἀνθρώπων μὲ τὸν μεγαλύτερό του ἀδελφό, Βασίλη, ἀνέφερε στὸν Βασίλη, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε ὅτι θὰ τοῦ ἀπαντήσει σὲ μιὰ μέρα.

Τὴν ἐπομένη ὁ Βασίλης, ἀφοῦ ἐνδεχομένως μίλησε μὲ τὸν ὑπεύθυνό του, τοῦ εἶπε ὅτι, ἐφόσον ἐσὺ σὲ μερικὲς μέρες πρόκειται νὰ ἐγκαταλείψης τὸ ἀεροδρόμιο, εἶναι καλύτερα νὰ ἀποφύγῃς τὴν ἐμπλοκὴ σου, ἐφόσον δὲν θὰ προφθάσῃς νὰ ἐνημερωθῆς γιὰ τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴν ὀργάνωση.

Μάχη μεταξὺ Χανδριῶν-Ἀγριδιῶν

Τότε ὁ Πελοπίδας πῆγε γιὰ δύο χρόνια στὸ Διδασκαλικὸ Κολλέγιο στὴ Μόρφου. Ὄταν τὸ 1955, Παρασκευὴ νύκτα, ἔγινε ἡ ἐνέδρα μεταξὺ Χανδριῶν καὶ Ἀγριδιῶν, ὁ Πελοπίδας ἦταν στὸ Διδασκαλικὸ Κολλέγιο. Τὸ Σάββατο ἦταν Travelling Day, ὁπότεν ξεκίνησε Σάββατο πρωὶ νὰ πάη σπίτι του. Ἐφθασε στὸν Καρβουνᾶ γύρω στὶς δέκα τὸ πρωί. Ἐκεῖ στὸν Καρβουνᾶ εἶδε τὸν Ἑγγλο φρουρό, ὁ ὁποῖος ἦταν ἕνας ἀπὸ τὰ δυὸ παιδιά, πὸν ἐργαζόταν στὸ γραφεῖο, ὅπου ἐργαζόταν ὁ Πελοπίδας, στὸ ἀεροδρόμιο Λευκωσίας. Ὑποτίθεται ὅτι ἦταν γραμματειακὸ προσωπικὸ. Τὸν ρώτησε τί κάνει ἐκεῖ, καὶ εἶχε τὸ θάρρος, διότι εἶχαν γίνε φίλοι, ἐκεῖ στὴν ἐργασία τους. Αὐτὰ τὰ δύο παιδιά κάθε Πέμπτη ἐπληρώνοντο καὶ μετὰ πῆγαιναν στὸ καπαρέ. Κάθε Παρασκευὴ νύκτα ζητοῦσαν ἀπὸ τὸν Πελοπίδα δανεικά. Τὰ ἐπέστρεφαν κάθε Πέμπτη, ὁπότεν ζητοῦσαν πάλιν δανεικά. Ὄταν λοιπὸν τὸν ρώτησε τί κάνει ἐκεῖ, τοῦ εἶπε ὅτι ψές, ὅταν πῆγαν στὸ καπαρέ, δυὸ τρία παιδιά Ἑλληνοκύπριοι τοὺς ἐνωχλοῦσαν συνεχῶς καὶ προσπαθοῦσαν νὰ ἐμπλακοῦν σὲ κανυᾶ. Οἱ δύο Ἑγγλοι προσπαθοῦσαν νὰ ἀποφύγουν τὸν κανυᾶ, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἦταν ἀκατόρθωτο καὶ τότε οἱ Ἑλληνοκύπριοι ἄρχισαν νὰ τοὺς κτυποῦν, χωρὶς αἰτία. Τὴν κρίσιμη στιγμή μπῆκε μέσα ἡ στρατιωτικὴ ἀστυνομία, ἡ ὁποία καὶ τοὺς συνέλαβε. Ὁ διοικητὴς τους, σαν τιμωρία, διέταξε νὰ μεταθεθοῦν πάνω στὰ βουνά, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν Ε.Ο.Κ.Α. Τὴν προηγούμενη νύκτα περιπολικὰ ὀχήματα, προερχόμενα ἀπὸ τὶς Πλάτρες, σταμάτησαν ἐκεῖ στὸν Καρβουνᾶ, πῆραν μαζί τους καὶ τὸν ἄλλο φίλο, γιὰ νὰ πᾶνε στὸν Ἀγρό. Στὸν δρόμο στήθηκε ἐνέδρα ἀπὸ τὴν Ε.Ο.Κ.Α. καὶ σκοτώθηκε ὁ φίλος του. Εἶχε ἀποκλειστὴ ὅλη ἡ περιοχὴ, καὶ δὲν μπορούσε κανένας νὰ βγῆ ἢ νὰ μπῆ, μέχρις ὅτου συλλάβουν τοὺς ἀντάρτες, πὸν ἔστησαν τὴν ἐνέδρα. Ἐπομένως ἀνέφερε ὅτι δὲν μπορούσε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ πάη στὸ χωριὸ

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

του, αλλά του πρότεινε ότι μπορεί να μείνει εκεί και όταν θα περάσει ο υπεύθυνος των επιχειρήσεων, θα του το αναφέρει, ίσως του επιτρέψει να πάει σπίτι του. Ο Πελοπίδας του ανέφερε ότι δεν είχε που άλλου να πάει και ότι, αν δεν του επέτρεπαν να πάει σπίτι του, θα κοιμόταν εκεί στον Καρβουνά, κάτω από ένα πεύκο. Τότε ο Άγγλος άνοιξε στον Πελοπίδα το συρματόπλεγμα προς τον δρόμο, που οδηγούσε στην Κυπερούντα. Πήγε και έφερε στον Πελοπίδα τσάι και πισκότα και άρχισαν τη συζήτηση. Μεταξύ αυτών, που είπαν, ο Άγγλος στρατιώτης ανέφερε χαρακτηριστικά: «Ανεξαρτήτως των κινδύνων, που διατρέχουμε εδώ στην Κύπρο, εγώ ούδέποτε θα πυροβολήσω Κύπριο, έστω και αν γνωρίζω πως, αν πυροβολήσω και σκοτώσω, θα σωθώ. Εγώ είμαι Άγγλος, αγαπώ την Άγγλία και αγαπώ τον κόσμο, που θέλει να ζήσει ελεύθερος. Εγώ έπρεπε να ζώ στην Άγγλία τώρα, και όχι να πολεμώ στην Κύπρο». Ήταν σχεδόν τακτικός στο σταυροδρόμι του Καρβουνά, για να ελέγχει τους περαστικούς. Λέγει στον Πελοπίδα: «Ουδέποτε θα κάνω έρευνες πραγματικές και ούδέποτε θα ανακαλύψω κάτι, που θα μεταφέρεται από την Ε.Ο.Κ.Α. (όπλισμό ή βόμβες). Ασφαλώς ήταν και δύσκολο να ανακαλύψουν οι Άγγλοι οτιδήποτε.

Τρόπος μεταφορᾶς χειροβομβίδων και άλλου όπλισμού

Ο τρόπος, που μεταφερόταν ο όπλισμός και οι χειροβομβίδες, ήταν ο εξής: Ο Λένας έκανε χειροβομβίδες και τις μετέφερε στη Λευκωσία ή και το αντίθετο. Έπαιρναν τις χειροβομβίδες ή οτιδήποτε άλλο στο σπίτι του πενθερού του Πελοπίδα, Ιωάννη Ιωαννίδη. Εκεί έπαιρναν το λάστιχο, το σπέαρ του λεοφωρείου, έβγαζαν το έξωτερικό έβαζαν οτιδήποτε ήθελαν μέσα, το έκλειναν και το έβαζαν σαν σπέαρ στη θέση του. Όταν πήγαινε στη Λευκωσία, φώναζε ένα Τουρκο χαμάλη και του έλεγε να το πάρει στον λαστιχάρη να το κολλήσει και μετά από μια ώρα να του το επιστρέψει πίσω. Μέσα στο λάστιχο, αφού έβγαζαν ό,τι είχε, τοποθετούσαν ό,τι είχαν να στείλουν πίσω, και ο Τουρκος το μετέφερε στο αυτοκίνητο και έτοποθετείτο στη θέση του σπέαρ. Για να μην ύποψιάζεται κανένας οτιδήποτε, ο Ιωάννης Ιωαννίδης εξύβριζε τους λαστιχάρηδες ότι δεν κάνουν καλά τη δουλειά τους και ότι είναι οι δρόμοι γεμάτοι καρφιά. Ασφαλώς δεν υπήρχε καθημερινή ανάγκη να μεταφερθούν οτιδήποτε.

Συνάντηση με τὸν Λένα καὶ ὀρκωμοσία

Ἐφοῦ ὁ Πελοπίδας τελείωσε τὸ Κολλέγιο, πῆγε ὡς δάσκαλος στὰ Ἄγριδια τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1956. Ἐνοικίασε δωμάτιο καὶ πῆρε τὰ ἀπαραίτητα. Τὸ δεύτερο βράδυ πῆγε ὁ κοινοτάρχης τῶν Ἄγριδιῶν, μετὸν ὁποῖο γνωριζόντουσαν καὶ ἦταν φίλοι μετὸν υἱό του τὸν Κωσταρή, καὶ τοῦ λέγει: «Σὲ θέλει ἓνας φίλος σου. Πᾶμε νὰ σὲ πάρω». Τὸν ὠδήγησε σὲ κάποιον σπίτι καὶ ὁ κοινοτάρχης ἔφυγε. Τότε κάποιος ὠδήγησε τὸν Πελοπίδα στὸ δωμάτιο, ὅπου ἦταν ὁ Λένας. Ὁ Λένας τοῦ εἶπε ἀμέσως, χωρὶς προλόγου, ὅτι θὰ ἔρχεται κοντὰ του ἡ ἀλληλογραφία πρὸς καὶ ἀπὸ τὴν Κυπεροῦντα. Ἐπίσης θὰ ἦταν πληροφοριοδότης, δηλαδή θὰ ἔπρεπε νὰ παρακολουθῆ καὶ νὰ ἐνημερώνη. Εἶπε στὸν Πελοπίδα ὅτι δὲν εἶχε καθόλου χρόνο καὶ ὅτι αὐριο βράδυ θὰ ὀρκιστῆ. Τὴν ἐπομένη μέρα ὁ Μάκης Γιωργάλλας ὄρκισε τὸν Πελοπίδα, ἀφοῦ ὁ Λένας ἀπουσίαζε.

Πρώτη ἐνέδρα

Ἡ πρώτη ἐνέδρα, στὴν ὁποία ἔλαβε μέρος ὁ Πελοπίδας, ἦταν στὸν πάνω δρόμο τῆς Κυπερούντας ἐναντίον τῶν ἀνακριτῶν τῶν Πλατρῶν. Αὐτός, ποὺ κακοποιοῦσε πολὺ τοὺς συλλαμβανόμενους, ἦταν κάποιος Τοῦρκος, ὀνόματι Ταλάτ. Ἦταν μιὰ Κυριακὴ, ποὺ χιόνιζε, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνακριτὲς ταξίδευαν μετὰ ἓνα ἄσπρο ταξί, μάγκας βόξολ. Ἐθεάθηκε τὸ αὐτοκίνητό τους νὰ πηγαίνει πρὸς τὸν Ἄγρὸ καὶ ἦταν βέβαιο ὅτι θὰ ἐπέστρεφαν πίσω. Δύο ἀντάρτες, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Αὐγουστῆς Εὐσταθίου, κάλεσαν τὸν Πελοπίδα καὶ πῆγαν στὸν ἀπὸ πάνω δρόμο. Τοποθέτησαν μιὰ νάρκη στὸν δρόμο καὶ τοὺς περίμεναν νὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὸν Ἄγρὸ πρὸς τὴν Πλάτρα. Ἦταν Κυριακὴ καὶ χιόνιζε. Περιμένοντάς τους οἱ ἀντάρτες ἐπάγωσαν καὶ ἀναγκάστηκαν νὰ ἀνάψουν φωτιά, γιὰ νὰ ζεσταθοῦν. Ὁ Πελοπίδας τοὺς εἶπε νὰ μὴ φοβοῦνται γιὰ τὴ φωτιά, διότι θὰ νομίσουν ὅτι εἶναι παιδιὰ, ποὺ πῆγαν νὰ βοσκήσουν τὴν αἰγὴ τους. Ὁ Πελοπίδας εἶχε μεγάλη ἐπιθυμία νὰ σκοτωθοῦν οἱ ἀνακριτὲς αὐτοί, διότι εἶχαν βασανίσει τὸν ἓνα ἐκ τῶν ἀδελφῶν του, Στέλιο, ὁ ὁποῖος ποτὲ του δὲν φοβήθηκε τίποτα καὶ τοῦ περιέγραψε τὸ βασανιστήριό μετὰ τὸ βρεγμένο μαντήλι καὶ τὸ νερό, ὡς τὸ χειρότερο τῶν βασανιστηρίων, ποὺ ὑπάρχει. Σὲ λίγο εἶδαν τὸ αὐτοκίνητο τῶν ἀνακριτῶν νὰ ἐπιστρέφῃ ἀπὸ τὸν Ἄγρὸ, καὶ ἄρχισαν τὰ πανηγύρια, ὅτι ἐπιτέλους σὲ λίγα λεπτὰ θὰ πέσουν στὴν ἐνέδρα. Ἡ διαταγὴ ἦταν νὰ φύγουν ἀπὸ ἐκεῖ, ὅταν ὅλοι οἱ ἀνακριτὲς ἦταν σκοτωμένοι. Δυστυχῶς ὑπῆρξε ἡ μεγαλύτερη ἀπογοήτευση, ποὺ ἔνοιωσαν ποτέ. Οὐδέποτε οἱ ἀνακριτὲς πέρασαν μέσα ἀπὸ τὴν Κυπεροῦντα, καὶ ἦταν ἡ πρώτη καὶ μοναδικὴ φορὰ, ποὺ δὲν ἀκολούθησαν τὴ συνθητι-

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

σμένη διαδρομή τους και πέρασαν μέσα από την Κυπερούντα. Η απογοήτευση της ομάδας ήταν απερίγραπτη.

Δεύτερη ενέδρα παρὰ τὸν πεῦκο πλησίον τῆς πρώτης ἐνέδρας, πὸ ἔκανε ὁ Διγενῆς

Δεύτερη ἐνέδρα, στὴν ὁποία ἔλαβε μέρος ὁ Πελοπίδας, ἦταν ὑπὸ τὸν Ἄνδρέα Αὐγουστῆ, ὁ ὁποῖος ἦταν τομεάρχης τῆς Ε.Ο.Κ.Α., παρὰ τὸν πεῦκο, ἐκεῖ πὸ εἶχε στηθῆ ἡ πρώτη ἐνέδρα κατὰ τῶν Ἕγγλων. Περνοῦσαν δύο αὐτοκίνητα, τὸ ἓνα τεθωρακισμένο καὶ ἓνα ἡμιφορηγὸ. Ἡ ὁμάδα αὐτὴ περνοῦσε τακτικά καὶ ἔκανε τὴ διαδρομὴ Πλατρῶν-Τροόδου-Καρβουνᾶ-Ἀγροῦ. Ἔτσι ἡ ἀντάρτικη ὁμάδα ἤξερε τὴ διαδρομὴ. Ὁ Πελοπίδας θυμᾶται μιὰ διαφωνία, πὸ εἶχαν ὁ μακαριστὸς Σάββας Ροσιδῆς μὲ τὸν Ἄνδρέα Αὐγουστῆ. Ὁ πρῶτος ἐπέμενε καὶ κάθισε στὸ ρυάκι, πὸ βρῖσκεται κοντὰ στὸν πεῦκο, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ πυροβολῆ συνεχῶς τοὺς ἐπιβαίνοντες τοῦ αὐτοκινήτου γιὰ περίπου τριᾶντα μέτρα διαδρομῆ. Ἔλεγε συγκεκριμένα στὸν Ἄνδρέα Αὐγουστῆ ὅτι ἤθελε νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸν χειριστὴ τοῦ μπρέν, γιὰ τὸν θεωροῦσε πολὺ ἐπικίνδυνο. Ὅταν μπῆκαν μέσα στὸν στόχο τὰ δύο αὐτοκίνητα καὶ φυσικά ἡ προπάθεια ἦταν νὰ ἐξουδετερωθῆ τὸ ἡμιφορηγὸ μὲ τοὺς στρατιῶτες μέσα, δυστυχῶς ἡ νάρκη δὲν ἐξεργάγη καὶ ἔτσι διέφυγαν τὰ αὐτοκίνητα. Ὅσο καὶ ἂν εἶναι ἀπίστευτο ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πελοπίδα, Στέλιος, ὁ ὁποῖος ἔλεγε πάντοτε ὅτι στὴ διαφυγῆ ἐγὼ πάντοτε δὲν θὰ σᾶς ἀκολουθῶ, ἔφυγε ἀπὸ τὸν τόπο τῆς ἐνέδρας καὶ πῆγε στὸ νοσοκομεῖο, ὅπου ἐργαζόταν, ἔκανε ἓνα ντοῦς τοῦ ἐνὸς λεπτοῦ καὶ βγῆκε πάνω στὴν εἴσοδο καὶ εἶδε τοὺς Ἕγγλους, πὸ μετέφεραν ἓνα πληγωμένο. Ὁ ἐπὶ καθήκοντι ἰατρὸς διαπίστωσε τὸν θάνατό του καὶ οἱ Ἕγγλοι ἔφυγαν.

Τρίτη ἐνέδρα στὸν Ἀμιάντο

Μιὰ ἄλλη ἐνέδρα, πὸ ἐγινε, ἦταν στὴν διπλόκουρβα, μεταξὺ Καρβουνᾶ καὶ Ἀμιάντου. Ἔλαβαν μέρος οἱ ἀντάρτες τῆς περιοχῆς, μὲ ἀρχηγὸ τὸν τομεάρχη τῆς περιοχῆς Ἄνδρέα Αὐγουστῆ. Μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν ἦταν καὶ ὁ Σταῦρος Σύρος, ὁ ὁποῖος ἐκπαιδεύετο, γιὰ νὰ ἀναλάβῃ ἓνα ἄλλο τομέα. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς καταζητούμενους τῆς περιοχῆς, ἔλαβαν μέρος μέλη τῆς ὁμάδας Κυπερούντας καὶ Κάτω Ἀμιάντου. Σ' αὐτὴ τὴν ἐνέδρα ἐγινε τὸ ἐξῆς παράδοξο: Ὅταν τὸ τεθωρακισμένο ἔφτασε στὴν πρώτη στροφή, κάποιου μέλους τῆς ὁμάδας, πὸ ἔστησε τὴν ἐνέδρα, ξέφυγε ἓνας πυροβολισμὸς. Εὐτυχῶς οἱ Ἕγγλοι θεώρησαν ὅτι ὁ πυροβολισμὸς ξέφυ-

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

γε από τὸ αὐτοκίνητο, πὸν προπορευόταν, ἐνῶ τὸ αὐτοκίνητο, πὸν προπορευόταν, θεώρησε ὅτι ὁ πυροβολισμὸς προῆλθε ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο, πὸν ἀκολουθοῦσε. Ἔτσι ἀκολούθησαν κανονικὰ τὴν πορεία τους. Μπήκαν κανονικὰ στὸν χῶρο τῆς ἐνέδρας καὶ ἀνατινάχθηκε τὸ αὐτοκίνητο, πὸν εἶχε μέσα τοὺς πολλοὺς στρατιῶτες. Τὸ προπορευόμενο τεθωρακισμένο γύρισε πίσω, γιὰ νὰ κτυπήσῃ τὶς θέσεις τῶν ἀνταρτῶν. Ἀμέσως ὅμως ἔριξαν ἐναντίον του χειροβομβίδες, καὶ τράπηκε σὲ φυγή. Ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο, πὸν μετέφερε τοὺς στρατιῶτες καὶ τοῦ ὁποίου ἐγινε ἡ ἀνατίναξη, ἄρχισε κάποιος νὰ φωνάζῃ ἐλληνικά: «Παναγία μου, θὰ πεθάνω». Ἀμέσως ὁ τομεάρχης ὑποψιάστηκε ὅτι ἦταν κάποιος, ὁ ὁποῖος συνελήφθη καὶ πήγαινε γιὰ ἀνάκριση. Ὡς ἐκ τούτου, διέταξε ἀμέσως κατάπαυση τοῦ πυρός καὶ οἱ ἀντάρτες εἶδαν ὅτι τὸ αὐτοκίνητο ἀπὸ τὸν Καρβουνᾶ ξεκίνησε ἀμέσως, γιὰ νὰ ἔλθῃ στὸν τόπο τῆς ἐνέδρας. Οἱ ἀντάρτες εἶχαν δύο τρόπους διαφυγῆς, ἀλλὰ καὶ στοὺς δύο τρόπους ἔπρεπε νὰ διασταυρῶσουν τὸν δρόμο. Τὸ δεύτερο στρατιωτικὸ ὄχημα, πὸν ἐρχόταν ἀπὸ τὸν Καρβουνᾶ, τοὺς πρόλαβε, προτοῦ διασταυρῶσουν τὸν κάτω δρόμο. Ἐπειδὴ δὲν ἦταν καλυμμένοι, τὸ ἄφησαν καὶ πέρασε καὶ ἀμέσως διασταύρωσαν τὸν δρόμο. Μαζεύτηκαν στὸν τόπο συγκέντρωσης, προτοῦ ἀναχωρήσῃ ὁ καθένας γιὰ τὸν χῶρο του. Ἐλείπαν ἀπὸ τὴν ὁμάδα τρεῖς. Ὁ ἓνας ἦταν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πελοπίδα, Στέλιος, καὶ οἱ ἄλλοι δύο οἱ Λάμπρος Καυκαλιᾶς καὶ Παναγιώτης Ἀριστείδου. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Στέλιο Βασιλειάδη, αὐτὸς εἶχε πεῖ ὅτι πάντοτε θὰ φεύγῃ μόνος του, χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ τοὺς ὑπόλοιπους ἀντάρτες. Σὲ λίγο ὅμως, ὥσπου νὰ σκεφθοῦν τί θὰ κάνουν, φανερώθηκαν καὶ οἱ ἄλλοι δύο καταζητούμενοι, καὶ μάλιστα ὁ Καυκαλιᾶς λέγει: «Γιατί βιαστήκατε; Σιγὰ σιγὰ πρέπει νὰ ἀποχωρῆτε, πρέπει νὰ παρακολουθᾶτε καλά, διότι καὶ ἡ διαφυγὴ ἔχει πολλοὺς κινδύνους». Ἐκεῖ χωρίστηκαν. Ὁ Στέλιος πῆγε στὸ νοσοκομεῖο, ὁ Πελοπίδας μὲ τὸν καταζητούμενο Κυριάκο Χριστοφόρου πῆγαν Κυπεροῦντα, οἱ ἀντάρτες τοῦ Κάτω Ἀμιάντου πῆγαν στὸ χωριὸ τους καὶ οἱ ἀντάρτες ὑπὸ τὸν Ἀνδρέα Αὐγουστή πῆγαν στὸ κρησφύγετό τους, πὸν ἦταν μεταξὺ Χανδριῶν καὶ Ἀγροῦ.

Μαροῦλλα Βασιλειάδου

Ὁ Ἀνδρέας Αὐγουστής ἐξουσιοδότησε τὸν Πελοπίδα ὅσες ἐπιστολὲς ἀπευθύνονταν πρὸς αὐτὸν - τὸ ψευδώνυμό του ἦταν ΑΑ, ἐπειδὴ συνήθως ἔγραφαν ὅλοι ἐπεῖγον - νὰ τὶς ἀνοίγῃ καί, ἂν ἔκρινε ὅτι ἦταν ἐπεῖγον, νὰ βιαστῇ νὰ φτάσουν κοντά του. Ἐὰν δὲν ἦταν ἐπεῖγον, νὰ τὶς κρατῇ κοντά του καὶ νὰ τὶς παραδίῃ κανονικὰ.

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Μια νύχτα είχε γίνει έναντίον τῶν Ἑγγλων στρατιωτῶν στὰ Ἐγρίδια πετροβολισμὸς ἀπὸ ἓνα ὕψωμα ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, στὸ ὁποῖο ὁ Πελοπίδας διέμενε. Τότε ὁ Πελοπίδας εἶπε ὅτι ναὶ μὲν ἔφυγαν οἱ Ἑγγλοι, ἀλλὰ θὰ ἐπιστρέψουν δριμύτεροι. Ὡς ἐκ τούτου ἔκρινε σκόπιμο νὰ φύγη καὶ νὰ ἔλθῃ στὴν Κυπεροῦντα. Τὴν ἐπομένη ἡμέρα ὁ Πελοπίδας μπῆκε στὸ λεοφωρεῖο, πὺν μάζευε τοὺς μαθητὲς τοῦ Ἐγροῦ, για νὰ πάῃ στὸ σχολεῖο, ὅπου ἐργαζόταν, στὰ Ἐγρίδια. Στὸν τόπο, ὅπου ἔγινε ἡ ἐνέδρα μεταξὺ Χανδριῶν καὶ Ἐγριδιῶν, τοὺς σταμάτησαν Ἑγγλοι στρατιῶτες, για νὰ ἐλέγξουν τὸ αὐτοκίνητο καὶ τοὺς ἐπιβάτες. Μόλις εἶδαν τὸν Πελοπίδα, ὁ ὁποῖος ἦταν μεγάλος, τὸν κατέβασαν ἀπὸ τὸ λεοφωρεῖο καὶ τοῦ εἶπαν: «Ἐσεῖς βάζετε τοὺς μαθητὲς νὰ πετροβολοῦν τοὺς Ἑγγλους». Τότε οἱ Ἑγγλοι ἄρχισαν νὰ κτυποῦν τὸν Πελοπίδα. Ὅταν τοὺς ἄφησαν καὶ πῆγαν στὰ Ἐγρίδια, ἀντὶ νὰ πάῃ σχολεῖο, ἔφυγε καὶ πῆγε στὸ ἐπαρχιακὸ γραφεῖο Παιδείας Λεμεσοῦ. Ὑπεύθυνος τοῦ γραφείου ἦταν Ἑγγλος. Τοῦ κατήγγελε ὅτι Ἑγγλοι στρατιῶτες τὸν κτύπησαν καὶ τὸν κακομεταχειρίστηκαν, γιατὶ εἶναι δάσκαλος καὶ καθοδηγεῖ τὰ παιδιὰ νὰ πετροβολοῦν τοὺς στρατιῶτες. Τοῦ εἶπε νὰ τοῦ βρῆ θέση στὴ Λεμεσό καὶ νὰ τοῦ κἀνῃ μετάθεση, γιατὶ δὲν θὰ ξαναπήγαινε νὰ ἐργαστῆ, οὔτε στὰ Ἐγρίδια, οὔτε στὰ χωριά ἐκεῖ πάνω, γιατὶ φοβόταν ὅτι οἱ Ἑγγλοι στρατιῶτες θὰ τοὺς σκοτώσουν χωρὶς λόγο. Σκέφτηκε ὁ διευθυντὴς τοῦ γραφείου καὶ τοῦ εἶπε: «Θὰ σοῦ δώσω μιὰ ἐπιστολή, τὴν ὁποία θὰ κρατᾶς πάντα μαζί σου καὶ θὰ τὴν ἐπιδεικνύης, ὅταν κινδυνεύης, καὶ νὰ μὴ φοβάσαι, γιατὶ δὲν θὰ σοῦ ξανακάνουν ὀτιδήποτε». Ἐγραψε μιὰ ἐπιστολή στὰ Ἐγγλικά, ἡ ὁποία ἔλεγε περίπου ὅτι ὁ φέρων τὴν ἐπιστολή, Πελοπίδας ἀπὸ τὴν Κυπεροῦντα, εἶναι συνεργάτης μας καὶ δέον νὰ προστατεύεται. Ὁ Πελοπίδας τὴν ἔβαλε στὴν τσέπη καὶ πῆγε στὰ Ἐγρίδια. Τὴν ἄλλη μέρα ἔγινε κέρφιου στὰ Ἐγρίδια. Ὅλη μέρα ἦταν σὲ κέρφιου. Τὴ δεύτερη μέρα ἡ ἀείμνηστη ἀδελφή τοῦ Πελοπίδα, Μαροῦλλα, μάζεψε διάφορα φαγώσιμα, καὶ πῆρε τὸν Ἄνδρέα Μάντη μὲ τὸ φορητὸ του καὶ ἦλθαν στὰ Ἐγρίδια, για νὰ φέρουν φαγητὰ στὸν κόσμο, πὺν ἦταν ἐγκλωβισμένος. Σταμάτησαν στὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ. Ἡ Μαροῦλλα κατάφερε καὶ ξέφυγε ἀπὸ τοὺς Ἑγγλους καὶ πῆγε στὸν Πελοπίδα. Τοῦ ἔδωσε τὶς ἐπείγουσες ἐπιστολές, πὺν ἀπευθύνονταν στὸν τομεάρχῃ Ἄνδρέα Ἀγροιστῆ. Ὁ Πελοπίδας εἶχε εἰδικὴ κρύπτη καὶ ἀμέσως τὶς τοποθέτησε μέσα στὴν κρύπτη. Ἀμέσως ἐφθασαν μέσα Ἑγγλοι στρατιῶτες, ἄρπαξαν τὴ Μαροῦλλα καὶ τὴν πῆραν στὸ αὐτοκίνητο. Τὸν Πελοπίδα τὸν ἔστησαν μὲ τὰ χέρια στὸν τοῖχο. Τότε τοὺς εἶπε ὅτι τὴν ἀδελφή του Μαροῦλλα τὴν ἔστειλε ἡ μητέρα του, ἡ ὁποία ἦταν βαριά ἄρρωστη, καὶ ἀγωνιοῦσε γι' αὐτὸν ἂν ἦταν καλά. Οἱ Ἑγγλοι τοῦ εἶπαν ὅτι θὰ τοὺς τὰ πῆ ὕστερα αὐτὰ στὴν ἀνάκριση. Οἱ Ἑγγλοι τότε ἄρχι-

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

σαν να ξεσκονίζουν τα πάντα. Άρχισαν από το γραφείο του, φύλλο φύλλο, τα εξέταζαν και τα έβαζαν σε σωρό. Μετά πήγαν στον χώρο, όπου ήταν το στρώμα του. Πάνω σε μια καρέκλα ήταν τα ρούχα του, που φορούσε την προηγούμενη μέρα. Όταν πήραν τον σάκκο του, βρήκαν μέσα την επιστολή, που του έδωσε την προηγούμενη ημέρα ο Άγγλος διευθυντής του Έπαρχιακού Γραφείου Παιδείας της Λεμεσού. Ο Πελοπίδας κατάλαβε ότι βρήκαν την επιστολή, διότι φώναζαν ο ένας στον άλλο: «Ρέ, έλα να δής;». Επίσης άρχισαν να μιλούν με τον Πελοπίδα φιλικά, και άρχισαν να τοποθετούν τα πράγματα στον τόπο τους. Κάλεσαν τον ανώτερό τους, ο οποίος διάβασε την επιστολή και εκείνος απολογήθηκε για τη συμπεριφορά των στρατιωτών του και του είπε ότι αυτοί έχουν να αντιμετωπίσουν τους τρομοκράτες, οι οποίοι προσπαθούν με κάθε μέσο και τρόπο να τους ξεγελάσουν. Οι Άγγλοι νόμισαν ότι είναι ένας από αυτούς τους τρομοκράτες και απολογήθησαν. Του είπαν χαρακτηριστικά: "Οτιδήποτε χρειαστής, είμαστε στη διάθεσή σου".

Όταν βρέθηκαν με τον Ανδρέα Αύγουστη του έδειξε την επιστολή και του είπε ότι είναι ύπερδύναμη. Ο Πελοπίδας είπε στον Ανδρέα ότι είναι καλύτερα να αποκτήση και άλλη παρόμοια επιστολή. Ο Ανδρέας του είπε πώς, αν αποκτήση και άλλος την επιστολή, θα τους κρεμάσουν, διότι θα καταλάβουν ότι είναι απατεώνες. Έτσι φύλαξαν την επιστολή, για να τη χρησιμοποιήσουν όποτε χρειαστή.

Συνάντηση Χριστοφίδη-Ροτσίδη

Οι άντάρτες διέμεναν συνήθως στο σπίτι του Ανδρέα Χατζηχαραλάμπους και αργότερα στο σπίτι του Πελοπίδα Βασιλειάδη. Έξαιρετική αγάπη είχε ο Πελοπίδας με τον Ροτσίδη, ο οποίος του είπε όλα όσα συνέβησαν προηγουμένως. Δυο τρεις φορές επικοινωνήσε ο Χριστοφίδης, πατέρας του Μανόλη Χριστοφίδη, που ήταν συνεργάτες στο Μιτσερό, με τον Πελοπίδα, με σκοπό να συναντηθούν ο Ροτσίδης με τον Χριστοφίδη. Στο τέλος συναντήθηκαν, αλλά όχι στην Κυπερούντα, διότι διάφορα γεγονότα εξανάγκασαν την ομάδα να μετακινηθῆ.

Κρησφύγετο

Ο Ανδρέας Αύγουστης ανέθεσε στην ομάδα να κάνει ένα κρησφύγετο στην Κυπερούντα, το οποίο θα γνώριζε μόνο ο Πελοπίδας και οι κατασκευαστές. Επέλεξαν σαν κατάλληλο σπίτι την οικία του Περικλή Θεοδώρου, η οποία βρισκόταν στην άκρη του χωριού προς τα Χανδριά. Ο

ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΕΡΟΥΝΤΑΣ

Πελοπίδας μίλησε με τον Περικλή και τη σύζυγό του και ο Περικλής συμφώνησε. Πήγαν με τον αείμνηστο Ροσιόδη και είδαν το σπίτι. Ο Ροσιόδης σχεδίασε πώς να γίνη το κρησφύγετο. Κατασκεύασαν ένα κρησφύγετο, που ασφαλώς χωρίς προδοσία δεν υπήρχε τρόπος να ανακαλυφθή. Το σπίτι του Περικλή ήταν κτισμένο πίσω από τον δρόμο, σε ένα κατηφορικό μέρος. Ο έσω τοίχος, που είχε απόσταση από τον δρόμο, για να έχη αυλή το σπίτι, αποτελείτο από ένα κούγκρενο συνεχόμενο τοίχο. Πάνω στον τοίχο αυτό έκαναν το ξύλινο πάτωμα των άνω δωματίων. Η πρόσοψη προς τον δρόμο είχε μία έξοδο στο κέντρο, που ήταν το χώλ και δύο κρεβατοκάμαρες δεξιά και αριστερά. Στον μέσα τοίχο του κατωγιού, που ήταν κούγκρενος, ξανάγινε πάνω του κολλητός ακόμη ένας τοίχος, πολύ πιό πλατύς (το πλάτος του ήταν τρία-τέσσερα σανίδια) και στο άκρο δεξιά του τοίχου, στο μέσα μέρος, αφέθηκε ένα κενό. Εκεί έγινε η είσοδος και έξοδος από το κρησφύγετο. Ο τοίχος μεταξύ της κρεβατοκάμαρας και του χώλ τρυπήθηκε από κάτω, για να μπορούν τα τρία σανίδια, ένωμένα, όταν σπρωχθούν να βυθίζονται κάτω από τα μάρμαρα του χώλ, για να ανοίγη ή τρύπα, και έτσι να μπαίνουν μέσα στο κρησφύγετο. Κάτω από την αυλή του σπιτιού αφαίρεσαν το χώμα και κατασκεύασαν ένα μικρό χώρο, για να μπορούν να μπαίνουν πέντε-έξι άνθρωποι. Για έξαερισμό υπήρχαν οι σωλήνες της κληματαριάς. Χρησιμοποιήθηκε μόνο μιὰ φορά, όταν έγινε κέρφιου και ήθελε να προστατευθή ο καταζητούμενος Κυριάκος Χριστοφόρου.

Άνασχηματισμός της ομάδας

Ο Άνδρέας Αύγουστης ανέθεσε στον Πελοπίδα άνασχηματισμό της ομάδας, αφού, λόγω συλλήψεων της πρώτης ομάδας, είχαν συλληφθή πολλά μέλη της. Μέσα στην ομάδα, όπως τή βρήκε, ήταν ο Χριστόδουλος Παπαδόπουλος, Άνδρέας Χατζηχαραλάμπους, Στέλιος Βασιλειάδης και άλλοι. Προσέλαβαν νέους, για να ένδυναμωθή ή ομάδα. Μέλη της νέας ομάδας ήταν οι: Χριστόδουλος Παπαβασιλείου, Άντώνης Κύζης, Γεώργιος Πελεκάνος και άλλοι. Μέσα στην ANE ήταν ο Χριστόδουλος Χρυσοστόμου, ο οποίος κάθε μέρα έκλαιγε και ήθελε να μπή στην Ε.Ο.Κ.Α. Μέσα στην ΠΕΚΑ ήταν ο Λούκας Παπαχριστοδούλου, άργότερα κοινοτάρχης της Κυπερούντας, ο Μιχάλης Χριστοφίνας, ο Γεώργιος Σιριβιανός και άλλοι.

Χριστόδουλος Βασιλειάδης

Βοσκαρίδης

Οι Άγγλοι είχαν υποψιαστή τον σταθμάρχη της αστυνομίας Άγροϋ, κύριο Βοσκαρίδη, ότι βοηθούσε την Ε.Ο.Κ.Α. Ο Πελοπίδας έκανε εισήγηση στον τομεάρχη, Άνδρέα Αυγουστή, να τυπώσουν ένα απειλητικό φυλλάδιο έναντίον του Βοσκαρίδη ότι βοηθά τους Άγγλους και να γίνη και μιὰ εικονική επίθεση έναντίον του την ώρα, που φεύγει από τὸ καφενεῖο και πηγαίνει σπίτι του. Θα του ξριχναν μερικούς πυροβολισμούς και ὁ Βοσκαρίδης θα κατώρθωνε να διαφύγη. Ο Άνδρέας Αυγουστή συμφώνησε ότι είναι καλή ιδέα. Εἶπε στον Πελοπίδα να συντάξη τὸ φυλλάδιο, να τὸ στείλη να τυπωθῆ και να τὸ ρίξουν στον Άγρο. Ο Πελοπίδας συνέταξε τὸ φυλλάδιο και τὸ ἔστειλε στην Παναγιῶτα Ψιλλίτα στον Ἀμιάντο, για να τυπώση μερικά φυλλάδια και να τούς τὰ στείλη. Ἐξήγησε στην Παναγιῶτα Ψιλλίτα ὅτι αὐτὸ γινόταν, για να παραπλανήση τούς Άγγλους. Ἐστειλε δὲ τον Κώστα Πισσαρίδη, για να πάρη τὴν ἐπιστολή. Ο Πισσαρίδης συνελήφθη και βρήκαν τὴν ἐπιστολή και ἀμέσως δόθηκε διαταγή και ὁ Βοσκαρίδης συνελήφθη και κακοποιήθη. Ο Πελοπίδας δὲν καταζητήθηκε ποτὲ ἀπὸ τούς Άγγλους και στα τελευταῖα ἔγγραφα του Foreign Office, που δόθηκαν στη δημοσιότητα, ἦταν καταζητούμενος, χωρὶς να γνωρίζη τὸ γιατί.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΪΜΗΣ	3
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ Γ. ΒΑΛΙΑΝΤΗΣ	21
ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ	37
ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ	55

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Χριστόδουλος Βασιλειάδης γεννήθηκε στην Λευκωσία το 1965. Είναι διδάκτωρ θεολογίας και υποψήφιος διδάκτωρ μουσικής. Είναι επίσης κάτοχος διπλωμάτων στο πιάνο, βυζαντινή μουσική, αρμονία, αντίστιξη και ενοργάνωση.

Έχει διδάξει θεολογία και μουσική στην μέση εκπαίδευση. Έχει παρακολουθήσει μαθήματα πιάνου στο Morley College του Λονδίνου στις τάξεις advanced και advanced performers group: solo piano. Διετέλεσε μαθητής των Όλγα Μαυρονικόλα, Κωστή Γαϊτάνου και Μάξ Χάλλεκερ. Έχει επίσης παρακολουθήσει μαθήματα πιάνου και ανώτερα μαθήματα πιάνου από τους

Μαρτίνο Τιρίμο, Κουένεθ Πρένορ, Κένταλ Τέυλορ, Καρόλα Γκρίντεα, Κρίστοφερ Έλτον, Αλτέρτο Πορτουγκέις, Κατερίνα Βόλφ, Κάθρον Στάροκ, Δάιβιτ Πράις, Ζοάνα Λίτς και άλλους.

Διετέλεσε αντιπρόσωπος των εξετάσεων Guildhall School of Music & Drama και των εξετάσεων Trinity Guildhall για την Κύπρο και Ελλάδα, διευθυντής του Λυρικού Ωδείου Κύπρου και της Σχολής Παραδοσιακής Μουσικής του ραδιοτηλεοπτικού Σταθμού «Ο ΛΟΓΟΣ», εξεταστής μουσικής σε διάφορες σχολές μουσικής, καλλιτεχνικός διευθυντής και μαέστρος της χορωδίας «Συνδέσμων Αγωνιστών Ε.Ο.Κ.Α.» και της χορωδίας «Αγωνιστική Κύπρος», καθηγητής της βυζαντινής μουσικής στο Ελληνικό Ωδείο Αθηνών, πιανίστας της χορωδίας δήμου Αγλαντζιάς, μέλος της ορχήστρας εγχόρδων «Θέμης Χριστοδούλου» και παραγωγός μουσικών εκπομπών στο ραδιοφωνικό σταθμό «Ο ΛΟΓΟΣ».

Επί πλέον έχει δώσει συναυλίες στην Δανία, Ρωσία, Ελλάδα και Κύπρο σαν πιανίστας και συνοδός πιανίστας. Έχει διδάξει πιάνο στο κρατικό ωδείο Χόλστεππερ της Δανίας. Έχουν δοθεί επίσης κονσέρτα στην Ευρώπη και Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής με τον βυζαντινό χορό της Ιεράς Μονής Κύκκου. Έχει συμμετάσχει σε ευρωπαϊκά και διεθνή συνέδρια στην Ελλάδα και Κύπρο.

Έχει εκδώσει ποικίλα βιβλία σχετικά με την βυζαντινή και ευρωπαϊκή μουσική. Έχει επίσης συνθέσει έργα για πιάνο, βιολί και ορχήστρα. Έχει κάνει διάφορες ηχογραφήσεις, στις οποίες συμμετέχει ως συνθέτης, εκτελεστής και ενορχηστρωτής.

Είναι καθηγητής στην Μουσική Ακαδημία ARTE (τριτοβάθμια εκπαίδευση), αντιπρόσωπος των εξετάσεων RockschooL για την Κύπρο, διευθυντής των Ελληνικών Εξετάσεων Μουσικής Χ. Β. καθώς επίσης και των Εκδόσεων Αγία Ταϊσία, καθηγητής στην Σχολή Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς Μονής Κύκκου, καθηγητής της βυζαντινής μουσικής στο Ωδείο Ρόδου Καίτη Καστρουνή και μέλος του βυζαντινού χορού της Ιεράς Μονής Κύκκου.